

Univerzita Karlova
Přírodovědecká fakulta
katedra sociální geografie a regionálního rozvoje

Studijní program: Geografie
Studijní obor: Regionální a politická geografie

Bc. Jan Koch

Zaniklé obce jako potenciál cestovního ruchu v Chráněné krajinné oblasti Český les
Extinct villages as a potencial of tourism in the Bohemian Forest Protected Landscape Area

Diplomová práce

Vedoucí práce/Školitel: RNDr. Dana Fialová, Ph.D.

Praha, 2018

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci zpracoval samostatně a že jsem uvedl všechny použité informační zdroje a literaturu. Tato práce ani její podstatná část nebyla předložena k získání jiného nebo stejného akademického titulu.

V Praze dne

Bc. Jan Koch

Poděkování

Tímto bych rád poděkoval vedoucímu mé diplomové práce RNDr. Daně Fialové, Ph.D. za cenné rady, odbornou pomoc a velmi vstřícný přístup při zpracování diplomové práce.

Abstrakt

Klíčová slova: potenciál, zaniklé obce, Český les, cestovní ruch

Tato diplomová práce se zabývá potenciálem cestovního ruchu v Chráněné krajinné oblasti Český les na základě hodnocení lokalizačních a dvou zvolených realizačních faktorů. Především pak zkoumá, jakou důležitost hrají na výsledném potenciálu zaniklé obce v této oblasti. Celkem je v práci popsáno 60 zaniklých obcí, nacházející se v zájmovém území v okresech Domažlice a Tachov. Zkoumána je jejich poloha, historie, vývoj počtu obyvatel i současný stav a informační povědomí. V zájmovém území jsou představeny jeho základní geografické charakteristiky a také vybavenost cestovního ruchu realizačními faktory. Text práce je doplněn o tabulky, grafy, mapové výstupy a také o vlastní pořízené fotografie zaniklých obcí, které jsou uvedeny v přílohách. Diplomová práce přinesla následující poznatky: zaniklé obce nemají příliš velký vliv na celkovém potenciálu cestovního ruchu v CHKO Český les, ale spíše pouze na některé lokální oblasti, chybí zde naučné stezky, které by se věnovaly výhradně zaniklým obcím v místech, kde je jejich vysoká koncentrace. V závěrečné diskuzi jsou proto navrženy tři trasy potenciálních naučných stezek po zaniklých obcích.

Abstract

Key words: potential, extinct villages, Bohemian Forest, tourism

This diploma thesis deals with the potential of tourism in the Protected Landscape Area of Bohemian Forest based on evaluation of localization and two chosen implementation factors. First of all, it examines the importance of the resulting potential of a extinct villages in this area. A total of 60 extinct villages are located in the area of interest in the districts of Domažlice and Tachov. Their location, history, population development and current status and information awareness have been studied. In the area of interest are presented its basic geographic characteristics as well as tourism facilities with realization factors. The text of the work is supplemented with tables, graphs, map outputs and also with the actual photographs taken by the extinct municipalities, which are listed in the annexes. The diploma thesis brought the following findings: the extinct villages have little influence on the overall potential of tourism in the Bohemian Forest Protected Landscape Area, but rather only on some local areas, there are no trails that would devote exclusively to the extinct villages in places where their high concentration. In the final discussion, therefore, three routes of potential educational trails for extinct villages are proposed.

Obsah

1	Úvod.....	12
1.1	Cíle práce.....	12
1.2	Vymezení zájmového území	13
2	Rozbor literatury	15
2.1	Dědictví	15
2.1.1	Přírodní dědictví.....	15
2.1.2	Kulturní dědictví	15
2.1.3	Sídlo	16
2.1.4	Obec	16
2.1.5	Zanikání sídel (obcí).....	16
2.2	Důvody zanikání obcí v českém pohraničí po roce 1945.....	16
2.2.1	Vysídlení německého obyvatelstva z českého pohraničí po roce 1945	16
2.2.2	Snaha o následné osídlení pohraničí	17
2.2.3	Zřízení hraničního pásma	17
2.2.4	Zřízení zakázaného pásma	18
2.2.5	Demolice vysídlených obcí v zakázaném a hraničním pásmu.....	18
2.2.6	Zaniklé obce v CHKO Český les	18
2.3	Cestovní ruch.....	19
2.3.1	Definice cestovního ruchu.....	19
2.3.2	Geografie cestovního ruchu	19
2.3.3	Udržitelný cestovní ruch	20
2.3.4	Rajonizace cestovního ruchu.....	20
2.4	Potenciál cestovního ruchu.....	21
2.4.1	Potenciál rekreační plochy	22
2.4.2	Přírodní atraktivita a pozoruhodnosti cestovního ruchu	23
2.4.3	Turisticko-rekreační funkce	23
2.4.4	Turisticko-rekreační zatížení území	24
2.4.5	Marketingové turistické regiony	24
2.4.6	Marketingové turistické oblasti.....	24
2.4.7	Rajonizace cestovního ruchu.....	25
3	Metodika.....	25
4	Chráněná krajinná oblast Český les	29
4.1	Geologie.....	30
4.2	Geomorfologie.....	30
4.3	Hydrologie	30

4.4	Obyvatelstvo	30
4.5	Doprava	31
5	Interpretace kulturního dědictví zaniklých obcí v CHKO Český les	31
5.1	Domažlicko.....	32
5.2	Tachovsko.....	66
5.3	Zhodnocení zaniklých obcí v CHKO Český les	83
6	Potenciál cestovního ruchu v CHKO Český les	88
6.1	Materiálně-technická základna	88
6.1.1	Turistické trasy	88
6.1.2	Cyklotrasy	88
6.1.3	Naučné stezky	88
6.1.4	Trasy pro běžecké lyžování.....	91
6.1.5	Ubytovací a stravovací zařízení	92
6.1.6	Sportovní, rekreační a turistické zázemí	93
6.2	Hodnocení potenciálu cestovního v CHKO Český les.....	94
6.3	Návrh potenciálních naučných stezek po zaniklých obcích	98
7	Diskuze.....	99
8	Závěr.....	101
	Seznam použité literatury	102
	Elektronické zdroje	104
	Přílohy	107

Seznam grafů:

Graf č. 1:	Počet obyvatel v obci Bärenthanz v letech 1869 – 1960	32
Graf č. 2:	Počet obyvatel v obci Bedřichov v letech 1869 – 1960.....	33
Graf č. 3:	Počet obyvatel v obci Bernštejn v letech 1869 – 1960	33
Graf č. 4:	Počet obyvatel v obci Bystřice v letech 1869 – 1960	34
Graf č. 5:	Počet obyvatel v obci Dolní Huť v letech 1869 – 1960.....	35
Graf č. 6:	Počet obyvatel v obci Frančina Huť v letech 1869 – 1960	36
Graf č. 7:	Počet obyvatel v obci Františčina Huť v letech 1869 – 1960	37
Graf č. 8:	Počet obyvatel v obci Herštejnské chalupy v letech 1869 – 1960	38
Graf č. 9:	Počet obyvatel v obci Horka v letech 1869 – 1960.....	39
Graf č. 10:	Počet obyvatel v obci Horní Huť v letech 1869 – 1960.....	40
Graf č. 11:	Počet obyvatel v obci Jánská Huť v letech 1869 – 1960	40
Graf č. 12:	Počet obyvatel v obci Kněžská v letech 1869 – 1960.....	41
Graf č. 13:	Počet obyvatel v obci Korytany v letech 1869 – 1960	42
Graf č. 14:	Počet obyvatel v obci Křížová Huť v letech 1869 – 1960	43

Graf č. 15: Počet obyvatel v obci Lísková v letech 1869 – 1960.....	44
Graf č. 16: Počet obyvatel v obci Lískovec v letech 1869 – 1960.....	45
Graf č. 17: Počet obyvatel v obci Liščí Hora v letech 1869 – 1960.....	46
Graf č. 18: Počet obyvatel v obci Lučina v letech 1869 – 1960	47
Graf č. 19: Počet obyvatel v obci Malý Horšín v letech 1869 – 1960	48
Graf č. 20: Počet obyvatel v obci Mlynářka v letech 1869 – 1960	49
Graf č. 21: Počet obyvatel v obci Mostek v letech 1869 – 1960.....	50
Graf č. 22: Počet obyvatel v obci Mýtnice v letech 1869 – 1960	51
Graf č. 23: Počet obyvatel v obci Novosedly v letech 1869 – 1960	52
Graf č. 24: Počet obyvatel v obci Nuzarov v letech 1869 – 1960.....	53
Graf č. 25: Počet obyvatel v obci Pila v letech 1869 – 1960	54
Graf č. 26: Počet obyvatel v obci Pleš v letech 1869 – 1960.....	55
Graf č. 27: Počet obyvatel v obci Ruštejn v letech 1869 – 1960	55
Graf č. 28: Počet obyvatel v obci Růžov v letech 1869 – 1960	56
Graf č. 29: Počet obyvatel v obci Skláře v letech 1869 – 1960	57
Graf č. 30: Počet obyvatel v obci Stará Huť v letech 1869 – 1960.....	58
Graf č. 31: Počet obyvatel v obci Štráská Huť v letech 1869 – 1960	59
Graf č. 32: Počet obyvatel v obci Švarcava v letech 1869 – 1960.....	60
Graf č. 33: Počet obyvatel v obci Úpor v letech 1869 – 1960	61
Graf č. 34: Počet obyvatel v obci Václav v letech 1869 – 1960	62
Graf č. 35: Počet obyvatel v obci Valtířov v letech 1869 – 1960	63
Graf č. 36: Počet obyvatel v obci Velký Horšín v letech 1869 – 1960.....	64
Graf č. 37: Počet obyvatel v obci Walddorf v letech 1869 – 1960	65
Graf č. 38: Počet obyvatel v obci Železná Huť v letech 1869 – 1960	66
Graf č. 39: Počet obyvatel v obci Česká Ves v letech 1869 – 1960.....	67
Graf č. 40: Počet obyvatel v obci České Nové Domky v letech 1869 – 1960	67
Graf č. 41: Počet obyvatel v obci Hraničky v letech 1869 – 1960.....	68
Graf č. 42: Počet obyvatel v obci Hraničná v letech 1869 – 1960.....	69
Graf č. 43: Počet obyvatel v obci Jalový Dvůr v letech 1869 – 1960.....	69
Graf č. 44: Počet obyvatel v obci Jedlina v letech 1869 – 1960	70
Graf č. 45: Počet obyvatel v obci Milov v letech 1869 – 1960.....	71
Graf č. 46: Počet obyvatel v obci Nová Huť v letech 1869 – 1960	72
Graf č. 47: Počet obyvatel v obci Nová Knížecí Huť v letech 1869 – 1960.....	72
Graf č. 48: Počet obyvatel v obci Novohradský v letech 1869 – 1960	73
Graf č. 49: Počet obyvatel v obci Nový Haimhausen v letech 1869 – 1960.....	74
Graf č. 50: Počet obyvatel v obci Pavlova Huť v letech 1869 – 1960.....	75
Graf č. 51: Počet obyvatel v obci Pavlův Studenec v letech 1869 – 1960.....	76

Graf č. 52: Počet obyvatel v obci Pomezná v letech 1869 – 1960	76
Graf č. 53: Počet obyvatel v obci Přední Zahájí v letech 1869 – 1960	77
Graf č. 54: Počet obyvatel v obci Skláře v letech 1869 – 1960	78
Graf č. 55: Počet obyvatel v obci Stoupa v letech 1869 – 1960	79
Graf č. 56: Počet obyvatel v obci Svatá Apolena v letech 1869 – 1960	79
Graf č. 57: Počet obyvatel v obci Větrov v letech 1869 – 1960	80
Graf č. 58: Počet obyvatel v obci Zadní Zahájí v letech 1869 – 1960	81
Graf č. 59: Počet obyvatel v obci Zlatý Potok v letech 1869 – 1960	82
Graf č. 60: Počet obyvatel v obci Žebrácký Žďár v letech 1869 – 1960	82

Seznam tabulek:

Tabulka č. 1: Hodnocení prostorové diferenciací potenciálu rekreační plochy	22
Tabulka č. 2: Hodnocení turisticko-rekreační funkce obcí Česka podle Atlasu cestovního ruchu:.....	23
Tabulka č. 3: Klasifikace turisticko-rekreačního zatížení území obcí Česka podle Atlasu cestovního ruchu:	24
Tabulka č. 4: Klasifikace předpokladů cestovního ruchu použitých k hodnocení potenciálu zkoumaného území.....	28
Tabulka č. 5: Počet obyvatel v zaniklých obcích na území CHKO Český les v letech 1869 - 1960	84
Tabulka č. 6: Hromadná ubytovací zařízení v CHKO Český les:.....	92
Tabulka č. 7: Stravovací zařízení v CHKO Český les	93
Tabulka č. 8: Rozdělení území CHKO Český les do kategorií podle výsledného potenciálu cestovního ruchu (bez faktoru zaniklých obcí)	95
Tabulka č. 9: Rozdělení území CHKO Český les do kategorií podle výsledného celkového potenciálu cestovního ruchu.....	95

Seznam map:

Mapa č. 1: Vymezení zájmového území v rámci Plzeňského kraje.....	14
Mapa č. 2: Zaniklé obce v jižní části území CHKO Český les	86
Mapa č. 3: Zaniklé obce v severní části CHKO Český les	87
Mapa č. 4: Potenciál cestovního ruchu v CHKO Český les (bez faktoru zaniklých obcí).....	96
Mapa č. 5: Celkový potenciál cestovního ruchu v CHKO Český les	97

Seznam příloh:

Příloha č. 1.: Fotografie zaniklé obce Francina Hut'	107
Příloha č. 2: Fotografie zaniklé obce Horka.....	107
Příloha č. 3: Fotografie zbytků Jánské Huti	108
Příloha č. 4: Fotografie zbytků Kněžské	108
Příloha č. 5: Fotografie zastřešených zbytků sklárny v Křížová Huti.....	109
Příloha č. 6: Zbytky obce Lísková	109
Příloha č. 7: Zbytky obce Lískovec.....	110
Příloha č. 8: Archeologické nálezy zbytků obce Lučina	110
Příloha č. 9: Zbytky obce Mostek	111
Příloha č. 10: Fotografie zaniklé obce Mýtnice	111
Příloha č. 11: Kamenný kříž v Nuzarově	112
Příloha č. 12: Fotografie zaniklé obce Pila	112
Příloha č. 13: Zbytky areálu hřbitova na Pleši	113
Příloha č. 14: Zbytky obce Ruštejn	113
Příloha č. 15: Zbytky obce Růžov.....	114
Příloha č. 16: Fotografie zaniklé obce Stará Hut'	114
Příloha č. 17: Pozůstatky Štráské Huti:	115
Příloha č. 18: Pozůstatky obce Úpor	115
Příloha č. 19: Zbytky obce Václav	116
Příloha č. 20: Zbytky obce Valtířov	116
Příloha č. 21: Zbytky školy ve Walddorfu:	117
Příloha č. 22: Zbytky obce Železná Hut'	117
Příloha č. 23: Památník obětem 1. světové války v Jedlině	118
Příloha č. 24: Zbytky statku v Zahájí	118
Příloha č. 25: Pamětní kámen v bývalé obci Stoupa	119
Příloha č. 26: Zbytky kostela sv. Apoleny	119

Příloha č. 27: Rybník v Zadním Zahájí	120
Příloha č. 28: Zbytky bývalé obce Zlatý Potok	120
Příloha č. 29: Návrh trasy č. 1 na naučnou stezku po zaniklých obcích	121
Příloha č. 30: Návrh trasy č. 2 na naučnou stezku po zaniklých obcích	121
Příloha č. 31: Návrh trasy č. 3 na naučnou stezku po zaniklých obcích	122

Seznam použitých zkratk:

AOPK ČR	Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky
ArcČR 500	Digitální vektorová geografická databáze České republiky v měřítku 1:500 000
CHKO	Chráněná krajinná oblast
CR	Cestovní ruch
ČR	Česká republika
ČSR	Česká socialistická republika
ČSSR	Československá socialistická republika
ČSÚ	Český statistický úřad
ČÚZK	Český úřad zeměměřický a katastrální
IDOS	Informační dopravní systém
KČT	Klub českých turistů
KSČ	Komunistická strana Československa
OECD	Organization for Economic Co-operation and Development
PS	Pohraniční stráž
SNB	Sbor národní bezpečnosti
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
UNWTO	World Tourism Organization
UV	Ústřední výbor
ÚHDP	Úhrnné hodnoty druhů pozemků

1 Úvod

Tato diplomová práce se zabývá potenciálem zvýšení cestovního ruchu v Českém lese, v jeho Chráněné krajinné oblasti, a především vlivem zaniklých obcí na cestovní ruch. Právě cestovní ruch je jeden z mých nejoblíbenějších oborů vůbec, jelikož už v dětství jsem dost cestoval a provozoval jak turistiku, tak cykloturistiku, a čím jsem byl starší, tím jsem o toto odvětví měl větší a větší zájem. I proto bylo zvoleno téma diplomové práce zaměřené na cestovní ruch, v souvislosti se zaniklými obcemi.

Oblast Českého lesa je mi velmi dobře známá, jelikož bydlím pár kilometrů od její hranice, a často také na místa zaniklých obcí zavítám. Je mi však líto, jak tato oblast, ve které jsem vyrůstal, byla tak silně zasažena historií, především nesmyslnými politickými ideologiemi. Druhá světová válka, následný odsun Němců a zřízení železné opony uzavřelo tuto oblast občanům i turistům na téměř 40 let. Porevoluční transformace však v Českém lese trvala déle než u jiných příhraničních horských oblastí. Zároveň mi také dost mrzí, jak je oblast Českého lesa poměrně málo navštěvovaná turisty v porovnání například se sousední Šumavou či Krušnými horami, kde zaniklé obce potkal podobný osud. Spousta obcí a turistických architektonických památek a zajímavostí bylo srovnáno se zemí a jejich zbytky spolu s přírodními památkami mohou turisté objevovat až poslední dvě desítky let. Myslím si tedy, že si Český les zaslouží mnohem větší propagaci pro širší veřejnost, lákadlem pro turisty by mohlo být právě putování po místních zaniklých obcích.

Ačkoliv jsou práce, které se zabývají rozvojem cestovního ruchu v CHKO Český les nebo zaniklými obcemi v jiné oblasti, tak v nich není zkoumán jejich podíl na celkovém potenciálu cestovního ruchu v zájmovém území. I proto bylo vybráno téma zaniklých obcí jako potenciál cestovního ruchu v CHKO Český les.

Téma této diplomové práce lze převážně zařadit do vědního oboru geografie cestovního ruchu, ale částečně také do historie při popisu jednotlivých zaniklých obcí. Význam této práce je především v tom, jaký mají zaniklé obce vliv na celkovém potenciálu cestovního ruchu v určitém územním celku.

1.1 Cíle práce

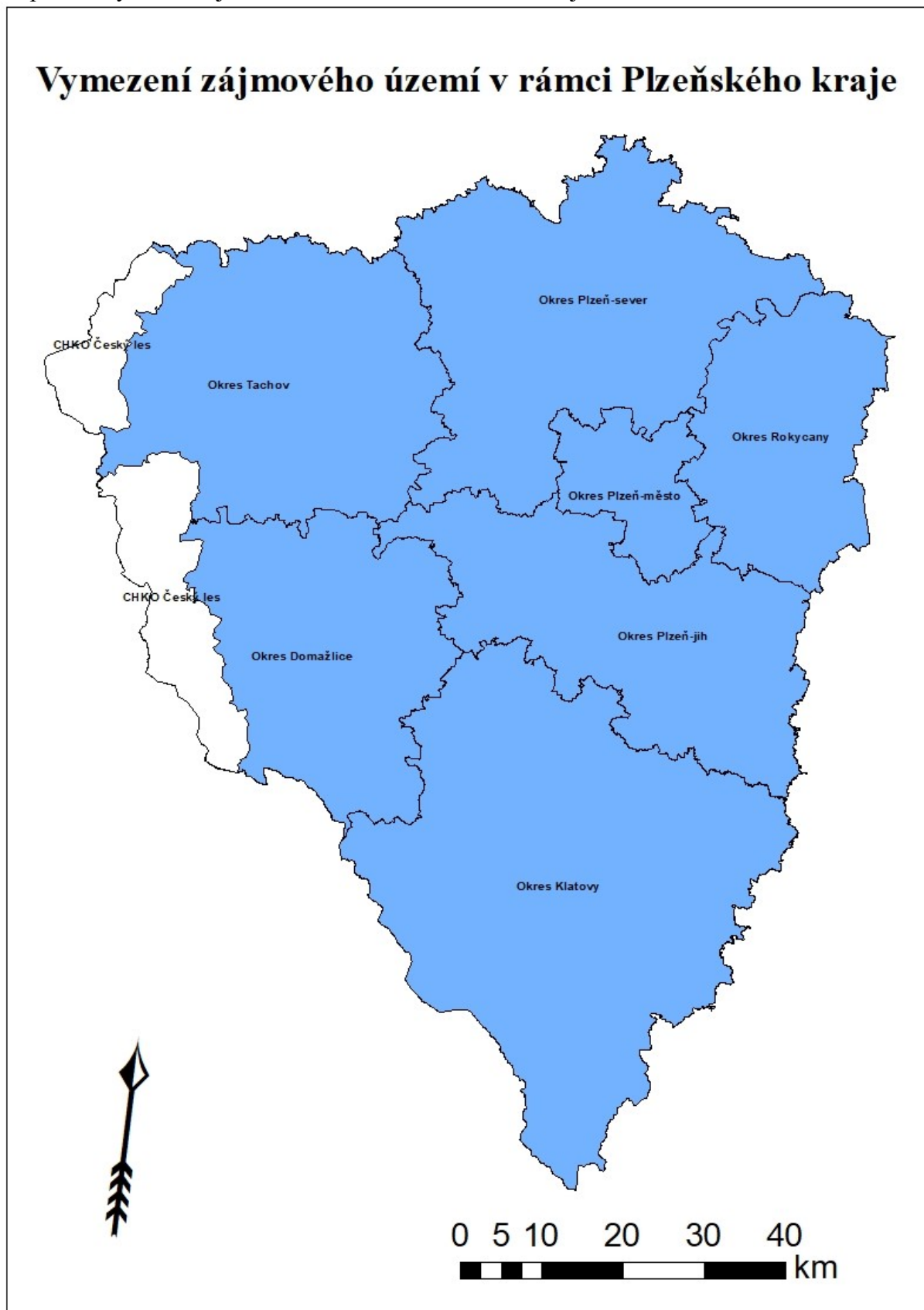
Hlavním cílem v této diplomové práci je zhodnocení potenciálu cestovního ruchu v Chráněné krajinné oblasti (dále jen CHKO) Český les se zvláštním přihlédnutím na zaniklé obce v této oblasti. Především je cílem zjistit, jaký vliv mají zaniklé obce na celkovém potenciálu. Dílčími

cíli v diplomové práci je interpretace dědictví těchto zaniklých obcí, jejich stručná historie, poloha a současný stav. Dalším dílčím cílem je také zhodnocení realizačních předpokladů cestovního ruchu v CHKO Český les. Na základě těchto dílčích cílů lze zmapovat situaci pro cíl hlavní, tedy celkový potenciál cestovního ruchu v oblasti. Z těchto analýz na závěr navrhnou možnosti zvýšení atraktivity zaniklých obcí v oblasti.

1.2 Vymezení zájmového území

Tato diplomová práce je situována výhradně do území Chráněné krajinné oblasti Český les, která se nachází v západní části Plzeňského kraje při hranici s Německem (viz mapa č. 1). V samotném pohoří Český les lze nalézt až 95 zaniklých obcí, osad a samot (Procházka 2007, Procházka 2011), ovšem předmětem zkoumání byly pouze obce, které se nacházely přímo v CHKO Český les.

Mapa č. 1: Vymezení zájmového území v rámci Plzeňského kraje

Zdroj: vlastní zpracování pomocí ArcGIS, 2018

2 Rozbor literatury

2.1 Dědictví

Dědictví se dá definovat jako takové části přírodního a antropogenního životního prostředí, které jsou významné pro lidstvo a měly by být chráněny pro využití současnými a budoucími generacemi. Podle svého původu se rozlišují na přírodní dědictví a kulturní dědictví. Nejvýznamnější jsou zapsány na Seznam světového dědictví (Zelenka, Pásková 2012).

Howard ve své knize *Heritage: management, interpretation, identity* definuje dědictví jako cokoliv, co lidé touží zachovat či sbírat a předat to následujícím generacím, včetně hmotné kultury a přírody. Je všepřístupný a týká se každého. Klíčovým prvkem je především proces identifikace individua nebo společnosti s nějakým fenoménem, jako součástí dědictví (Howard 2003).

2.1.1 Přírodní dědictví

Podle definice Světové organizace OSN pro vzdělání, vědu a kulturu (UNESCO) zahrnuje přírodní dědictví přírodní jevy tvořené fyzickými a biologickými útvary nebo skupinami takovýchto útvarů, jež mají výjimečnou světovou hodnotu z estetického či vědeckého hlediska; geologické a fyziografické útvary a přesně vymezené oblasti, které tvoří místo přirozeného výskytu ohrožených druhů zvířat a rostlin výjimečné světové hodnoty z hlediska vědy či péče o zachování přírody; přírodní lokality či přesně vymezené přírodní oblasti světové hodnoty z hlediska vědy, péče o zachování přírody nebo přírodní krásy (UNESCO 2017).

2.1.2 Kulturní dědictví

Dle definice *Výkladového cestovního ruchu* zahrnuje kulturní dědictví stavby a skupiny staveb všeobecné hodnoty, umělecká díla, prostranství hodnotná z historického, estetického, etnologického a antropologického pohledu. Patří jsem též nehmotné dědictví, kulturní diverzita, tradice, jazyk, životní styl, náboženské obřady. Formování a udržování kulturního dědictví je umožněno mimo jiné existencí kolektivní paměti dané komunity. V důsledku nepřiměřeného využívání kulturního cestovního ruchu může dojít k nastartování procesu komercializace zdroje CR, inscenizace nebo folklorizace (Zelenka, Pásková 2012).

2.1.3 Sídlo

V jedné z definic je sídlo popisováno jako dvojrozměrný areál půdorysu zastaveného objektu, ve kterém se nachází alespoň jeden sídelní objekt (Hurbánek 2005).

Kučera ve své práci *Zanikání sídel v pohraničí Čech po roce 1945* hovoří o sídle, jako o otevřeném systému, který se sám mění a vyvíjí v čase a ovlivňuje všechny nadřazené sídelní systémy a zároveň je jimi ovlivňován (Kučera 2006).

2.1.4 Obec

Obec je základním územním samosprávným uspořádáním občanů; tvoří územní celek, který je vymezen hranicí území obce. Obec spravuje své záležitosti samostatně. Státní orgány a orgány krajů mohou do samostatné působnosti zasahovat jen tehdy, vyžaduje-li to ochrana zákona, a jen způsobem, který zákon stanoví. Rozsah samostatné působnosti může být omezen pouze zákonem. Povinnosti může obec ukládat v samostatné působnosti obecně závaznou vyhláškou. (Portál územního plánování 2017).

2.1.5 Zanikání sídel (obcí)

Obecně se rozdělují dva typy zániku sídel, a to zánik skutečný a zánik zdánlivý. Skutečný zánik znamená komplexní změnu stavu sídla, kde dochází k extrémní změně lidských charakteristik, že se stává pouhou krajinnou složkou a je vystaveno na pospas přírodním a společenským vlivům. Zdánlivý zánik je však podložen pouze změnou vnímání lidí na určité místo a ve skutečnosti zde sídlo vůbec neexistovalo nebo nebyla přerušena sídelní kontinuita (Kučera, 2006).

2.2 Důvody zanikání obcí v českém pohraničí po roce 1945

2.2.1 Vysídlení německého obyvatelstva z českého pohraničí po roce 1945

Již v prvních týdnech po skončení 2. světové války začalo vysídlování německých obyvatel z Československa. Více než tři miliony Němců muselo nedobrovolně opustit své domovy a byli odsunuti za hranice do Německa a Rakouska. Odsun byl rozdělen na tři fáze: První byla ve znamení násilného vyhánění německých obyvatel, druhou provázela organizovaný transport a třetí spíše jako dodatečná vystěhovávání a dobrovolné odchody za účelem slučování rodin. Na československém území tak zůstalo po těchto událostech pouze 200 000 Němců, především

důležití lidé pro chod národního hospodářství, staří a nemocní, a také lidé ze smíšených manželství. České pohraničí tak zůstalo téměř vyprázdněné (Staněk 1991).

2.2.2 Snaha o následné osídlení pohraničí

Už souběžně s odsunem Němců se do pohraničí začaly stěhovat nový obyvatelé, především z československého vnitrozemí či reemigranti z jiných států. Nastala tak snaha o zvýšení počtu obyvatel, který značně utrpěl poválečnými odsuny. Masové dosídlení bylo řízené státem a probíhalo do roku 1950. Tato snaha však nikdy nebyla naplněna v plné míře. Především pohraniční horské oblasti v jižních a západních Čechách zůstaly značně nedosídlené. Hustota osídlení v celém pohraničí tak klesla téměř o třetinu. S nástupem komunistického režimu v roce 1948 došlo ke kolektivizaci zemědělství i v pohraničí a noví usedlíci ve strachu o svůj majetek opouštěli území (Kovařík 2009).

2.2.3 Zřízení hraničního pásma

První hraniční celní pásmo bylo zřízeno již po vzniku samostatné československé republiky v roce 1918. Pro život tamního obyvatelstva však nemělo žádný omezující vliv. Pouze v případě válečného konfliktu by se hraniční pásmo dotklo civilního obyvatelstva, k tomu však ve 2. polovině 30. let nedošlo. Oblast hlídala Finanční stráž. Toto zřízení fungovalo, vyjma období 2. světové války, až do roku 1948, kdy se vše radikálně změnilo nástupem komunistického režimu. Hraniční pásmo začala hlídat nově zřízená Pohraniční stráž a Sbor národní bezpečnosti (SNB). U státní hranice se začaly stavět strážné věže, signální stěny, rušily se příjezdové silnice a také se začaly likvidovat první neobydlené objekty. Civilnímu obyvatelstvu byl zakázán volný pohyb přes státní hranice a musel být omezen pohyb i po hraničním pásmu (Kovařík 2009).

Vyvrcholením bylo zřízení nového hraničního pásma 1. dubna 1950. V oblasti Českého lesa to platilo pro okresy Cheb, Mariánské Lázně, Tachov, Horšovský Týn a Domažlice. Vnější hranice hraničního pásma vedla dva až šest kilometrů kolmo od hraniční čáry. Ocitlo se zde tak cca 300 obcí a osad a několik desítek tisíc jejich obyvatel. Ne všichni zde však dostali povolení k pobytu, nejméně 700 tzv. „nespolehlivých rodin“ se muselo z hraničního pásma vystěhovat (Kovařík 2009).

2.2.4 Zřízení zakázaného pásma

Zakázané pásmo vzniklo na základě Ustanovení o pohraničním území, které bylo vyhlášeno 28. dubna 1951. Jeho vnější část probíhala souběžně se státní hranicí ve vzdálenosti zhruba dvou kilometrů. V této oblasti nemohl nikdo bydlet, i bylo zakázáno do něj vstupovat. Výjimku měly pouze orgány Pohraniční stráže. V zakázaném pásmu se tak ocitlo 126 obcí a osad, které byly následně určeny k likvidaci (Kovařík 2009).

2.2.5 Demolice vysídlených obcí v zakázaném a hraničním pásmu

V průběhu listopadu 1951 bylo definitivně rozhodnuto o přesunu všech obyvatel ze zakázaného, tak i „nespolehlivých“ obyvatel z hraničního pásma. Přesun probíhal mezi listopadem 1951 a dubnem 1952. V zakázaném pásmu zůstaly obce opuštěné a přestaly de facto existovat. Ústřední výbor KSČ vydal 2. dubna 1952 usnesení, které ukládalo ministerstvu vnitra zajistit zbourání všech budov v zakázaném pásmu, pokud nebudou využity pro účely ministerstva vnitra či ministerstva obrany. S demoličními pracemi se v zakázaném pásmu začalo v roce 1953 a byly hotovy v polovině roku 1957.

V hraničním pásmu zůstalo po vysídlení a následném nepovedeném dosídlení spousta opuštěných a chátrajících objektů. Ty kazily vizuální dojem jak pro obce, tak především pro zahraniční turisty. Návrh ministerstva vnitra na rozšíření demolice mimo zakázané pásmo byl schválen UV KSČ 7. května 1957. Zbourány měly být jen takové objekty, které již nejsou schopny žádných oprav. Demolice započaly na podzim roku 1957, a do roku 1958 bylo odstraněno 5 631 objektů. Závěrečné celostátní demolice v letech 1959 a 1960 organizovaly výhradně složky ministerstva vnitra. V závěrečné fázi bylo srovnáno se zemí 37 698 objektů (Kovařík 2009).

2.2.6 Zaniklé obce v CHKO Český les

V oblasti Českého lesa se nacházelo celkem 95 skutečně zaniklých obcí, vsí a samot, které zanikly vlivem politických událostí po 2. světové válce (Procházka 2013). Pro tuto diplomovou práci jsem však vyselekoval 60 obcí, které skutečně zanikly na území současné Chráněné krajinné oblasti Český les.

2.3 Cestovní ruch

2.3.1 Definice cestovního ruchu

Dle definice *Výkladového slovníku cestovního ruchu* se jedná o komplexní společenský jev, který zahrnuje aktivity osob cestujících mimo jejich obvyklé prostředí nebo pobývajících mimo jejich obvyklé prostředí nebo pobývajících v těchto místech ne déle než jeden rok za účelem zábavy, rekreace, vzdělávání, pracovně či jiným účelem. (Zelenka, Pásková 2012).

Podobná definice je také od Světové organizace cestovního ruchu (UNWTO), která uvádí cestovní ruch jako činnost osob cestujících do míst mimo své obvyklé prostředí, kde pobývají po dobu menší než jeden rok za účelem volného času a služebních cest. Zahrnuje také dopravu, turistická zařízení, ubytování, stravování, služby cestovních kanceláří a agentur a další služby (UNWTO 2017).

Podle jiné definice je cestovní ruch specifická forma mechanického pohybu obyvatelstva, jejíž rozsah a intenzita roste. Je to dáno zvědavostí člověka, který hledá změny na různých místech a touží po změně. To vyvolává rozsáhlou poptávku po cestovním ruchu, zejména v posledních desetiletích (Hrala 1997).

V cestovním ruchu se také rozlišují dva pojmy: návštěvník a turista. Návštěvníkem je jakákoliv osoba, která cestuje na místa mimo jejího běžného pobytu na dobu nepřevyšující jeden rok a účel návštěvy musí být jiný než výkon činnosti odměňované z navštíveného místa. Zato turista je osoba, která se v navštíveném místě zdrží alespoň 24 hodin a také zde přespí v hromadném nebo soukromém ubytovacím zařízení (Zelenka, Pásková 2012).

2.3.2 Geografie cestovního ruchu

Jedná se o obor, který studuje zákonitosti prostorových aspektů interakcí na jedné straně mezi cestovním ruchem a rekreací, a krajinou na straně druhé (Zelenka, Pásková 2012).

Zabývá se studiem zákonitostí a činitelů a faktickým rozmístěním cestovního ruchu v oblastech rozličné velikosti a ekonomické váhy. V tomto rámci se orientuje na:

- a) vyhodnocování činitelů (faktorů a podmínek) rozmístění a jejich lokalizační "váhy" obecně i v konkrétních oblastech (střediscích)
- b) analýzu cestovního ruchu jako specifické formy migrace populace mezi oblastmi (středisky) jejího vzniku a oblastmi (středisky) jejího uspokojování ve vnitrostátním či mezinárodním měřítku

- c) hodnocení vlivu cestovního ruchu na změny ve struktuře a rozmístění hospodářství v oblasti (středisku) jeho realizace
- d) vyhodnocování oblastí cestovního ruchu pro různé formy cestovního ruchu na základě přírodních a společenských předpokladů
- e) vymezení oblastí cestovního ruchu pro praktické hospodářské účely a použití (Hrala 1997).

Geografie cestovního ruchu také zkoumá, popisuje a vysvětluje prostorové vztahy ve volném čase a cestovním ruchu. Přenáší tak základní výzkum, který aplikuje ve veřejné či podnikatelské sféře (Vystoupil, Šauer 2011).

2.3.3 Udržitelný cestovní ruch

Je založen na koncepci plánování a realizace cestovního ruchu, jejichž hlavním cílem je ochrana a zachování biodiverzity a péče o životní prostředí ve všech jeho aspektech a respektování životního stylu místních obyvatel. Snaží se najít kompromis mezi různými zájmy využití destinace cestovního ruchu a optimalizuje dopady cestovního ruchu, přičemž prioritou je ochrana, zachování a rozvoj přírodních a kulturních hodnot území. Výrazněji nenarušuje přírodní, kulturní a sociální prostředí i v dlouhodobé perspektivě jeho realizace (Kadlecová 2013).

Pokud je chráněné území nabízeno jako destinace cestovního ruchu, jde de facto o snahu o aktivaci jeho potenciálu cestovního ruchu, resp. o realizaci místního či regionálního přírodního, sociálního a kulturního kapitálu (Kadlecová 2013).

2.3.4 Rajonizace cestovního ruchu

Podle Rajonizace cestovního ruchu v ČSR z roku 1981 patří územní jednotka Český les do III. kategorie oblastí cestovního ruchu. Tato kategorie se vyznačuje skutečností, že se v cestovním ruchu uplatňuje jen v regionálním (oblastním) měřítku (jednotlivé atraktivity však mohou mít význam větší). Řada z nich ale plní důležitou funkci v zabezpečování krátkodobé rekreace obyvatel z blízkých a dopravně přístupných měst a průmyslových center (Hrala 1997).

2.4 Potenciál cestovního ruchu

Podle Jana Bíny v práci *Hodnocení potenciálu cestovního ruchu v obcích České republiky* lze definovat potenciál cestovního ruchu jako formalizovaný výsledek lokalizačních faktorů a předpokladů pro další rozvoj cestovního ruchu. Podmínkou pro zkoumání tohoto systému je jeho zjednodušení a rozčlenění na relativně přirozené segmenty (Bína 2002).

Pokud chce být dané místo či oblast cílem cestovního ruchu, musí vykazovat určité podmínky (faktory, předpoklady). Vyčleňují se hlavní skupiny faktorů: lokalizační a realizační faktory (Bína 2002).

- 1) Lokalizační faktory cestovního ruchu umožňují umístění a rozvíjení aktivit cestovního ruchu v určitém území na základě charakteristik nabídky tohoto území. Vyjadřují buď atraktivitu místní přírody a krajiny, nebo místní kulturní hodnoty a pozoruhodnosti, popř. oba sektory současně (Bína 2002).

Lokalizační faktory se vyskytují ve třech formách:

- a) Vhodnost krajiny pro určitou aktivitu cestovního ruchu, např. cykloturistiku, zimní sporty, horolezectví aj.
 - b) Určitá relativně fixní danost, která v obci existuje a je atraktivní pro návštěvníky, např. kulturně-historické památky, muzea, skanzeny aj.
 - c) Kulturní, sportovní a jiné akce, které jsou v obcích pořádány a navštěvují je účastníci odjinud (Bína, 2002).
- 2) Realizační faktory cestovního ruchu umožňují uskutečňovat vlastní nároky účastníků cestovního ruchu. Rozdělují se na dopravní a materiálně-technické předpoklady, které vyjadřují vybavenost území ubytovacími, stravovacími, sportovními a jinými zařízeními. V porovnání s lokalizačními faktory mají nižší primární výpovědní hodnotu, protože vesměs sekundárně reflektují diferenciaci podle lokalizačních faktorů (Bína 2002).

Marie Novotná ve své kapitole *Ohodnocení geografického potenciálu pro cestovní ruch v rámci Rozvojového potenciálu Plzeňského kraje* definuje potenciál cestovního ruchu jako způsobilost území poskytnout vhodné podmínky pro rozvoj cestovního ruchu. Konkrétní aktivity cestovního ruchu a rekreace by měly být realizovány tam, kde k tomu mají největší předpoklady, tedy největší potenciál. Vyšší územní koncentrace aktivit cestovního ruchu

může být však negativní element snižující potenciál cestovního ruchu, jelikož nadměrná koncentrace cestovního ruchu poškozuje území a krajinu především (Dokoupil a kol. 2005).

2.4.1 Potenciál rekreační plochy

Analýza a hodnocení přírodních předpokladů pro rozvoj cestovního ruchu je jedním z nezbytných kroků pro stanovení turistického významu obcí, středisek a regionů z pohledu jejich skutečného turisticko-rekreačního využití. Teprve na základě těchto analýz a hodnocení je možné seriózně zvažovat rozvojové šance cestovního ruchu v širším, než lokálním měřítku. Cestovní ruch by tak měl být rozvoje tam, kde k tomu má nejlepší předpoklady. (Vystoupil a kol. 2006).

Hodnota ukazatele vzniká součtem ploch rekreačně využitelných v katastrálních územích jednotlivých obcí Česka, který je poté vydělen celkovou rozlohou obce. Za rekreačně využitelné plochy z registru ÚHDP jsou v našem pojetí považovány plochy lesní půdy, luk a pastvin, zahrad, sadů a vodních ploch (Vystoupil a kol. 2006).

Pro prostorovou diferenciaci zvolena následující hodnotící stupnice:

Tabulka č. 1: Hodnocení prostorové diferenciaci potenciálu rekreační plochy

Podíl potenciálních rekreačních ploch (v %)	hodnocení
Do 20,0	Zemědělsky velmi intenzivně využívaná venkovská krajina – pro cestovní ruch a rekreaci jen velmi málo vhodné přírodní podmínky
20,0 – 37,9	Většinou zemědělsky využívaná venkovská krajina v nížinách a pahorkatinách – pro cestovní ruch a rekreaci málo vhodné přírodní podmínky
38,0 – 56,9	Venkovská krajina s průměrnými přírodními podmínkami pro cestovní ruch a rekreaci
57,0 – 74,9	Podhorská a vysočinná venkovská krajina s příznivými přírodními podmínkami pro cestovní ruch a rekreaci
75,0 a více	Povětšinou horské oblasti s velmi příznivými přírodními podmínkami

Zdroj: Vystoupil a kol. 2006

2.4.2 Přírodní atraktivita a pozoruhodnosti cestovního ruchu

Přírodní atraktivita území je daná geomorfologickými, klimatickými a biografickými podmínkami. Z geomorfologického hlediska jsou pro cestovní ruch zajímavé především členité formy povrchu, jako jsou skalní věže, skalní města, soutěsky, vodopády, skalní okna, ledovcové doliny a kotle, hluboce zaříznutá romantická údolí, krasové jeskyně, propasti a další cenné formy reliéfu (Vystoupil a kol. 2006).

Z hydrologických jevů jsou významné vývěry a ponory rozličných druhů pramenů, vývěry minerálních vod, přirozené tvary vodních toků, jezera atd. (Vystoupil a kol. 2006).

Z biografických úkazů jsou pro cestovní ruch přitažlivé celistvé a rozlehlé lesní plochy, kosodřeviny, rostlinstvo horského rázu, mokřady, rašeliniště a výskyt vzácných chráněných druhů rostlin, chráněné dřeviny, lokality reliktních savců a vzácných ptáků (Vystoupil a kol. 2006).

Podle Atlasu cestovního ruchu se v CHKO Český les nachází dvě významné přírodní atraktivita: Čerchov a lokalita Na požárech.

2.4.3 Turisticko-rekreační funkce

Vyjadřuje intenzitu turistické aktivity v dané destinaci. Je vyjádřena poměrem počtu turistických lůžek ku počtu trvale žijících obyvatel, obvykle se vyjadřuje v procentech. Používá se především pro obce (Vystoupil a kol. 2006).

Tabulka č. 2: Hodnocení turisticko-rekreační funkce obcí Česka podle Atlasu cestovního ruchu:

Turisticko-rekreační funkce	Lůžka v hromadných ubytovacích zařízeních a v objektech individuální rekreace / počet trvale bydlících obyvatel v obci x 100
Zcela dominantní	201 a více
Velmi významná	101-200
Významná	51-100
Rozvojová	26-50
Malá	25 a méně

Zdroj: Vystoupil a kol. 2006

2.4.4 Turisticko-rekreační zatížení území

Tento ukazatel slouží jako vyjádření prostorové diferenciacce cestovního ruchu na národní i regionální úrovni. Jedná se o počet turistických a rekreačních lůžek na km² (Vystoupil a kol. 2006).

Tabulka č. 3: Klasifikace turisticko-rekreačního zatížení území obcí Česka podle Atlasu cestovního ruchu:

Turisticko-rekreační zatížení území	Počet rekreačních a turistických lůžek na km².
Zcela dominantní	50,0 a více
Velmi významné	35,0 – 49,9
Významné	20,0 – 34,9
Rozvojové	10 – 19,9
Malé	Do 9,9

Zdroj: Vystoupil a kol. 2006

2.4.5 Marketingové turistické regiony

Základní diskuze rozdělit Česko na turistické – marketingové regiony proběhly v letech 1998 a 1999. Vychází však z Rajonizace cestovního ruchu v ČSSR z roku 1962. Rozdělení slouží především pro lepší propagaci v blízkém zahraničí a pro potřeby cestovního ruchu. Republika tak byla rozdělena na 15 těchto regionů. CHKO Český les zasahuje do dvou marketingových turistických regionů a to Šumavy (okres Domažlice) a Západočeských lázní (okres Tachov) (Czech Tourism 2017, Vystoupil a kol. 2006).

2.4.6 Marketingové turistické oblasti

Na rozdíl od turistických regionů je rozdělení na turistické oblasti je vhodné především pro domácí turisty. Ti vnímají daleko menší celky díky své znalosti republiky. Vychází taktéž z výsledků Rajonizace cestovního ruchu v ČSSR z roku 1962. Česko bylo rozděleno na 43 marketingových turistických oblastí, CHKO Český les zasahuje taktéž do dvou oblastí, a to Chodsko (okres Domažlice) a Tachovsko – Stříbrsko (okres Tachov) (Czech Tourism, 2017, Vystoupil a kol. 2006).

2.4.7 Rajonizace cestovního ruchu

Je založena na syntéze geografického a územně – plánovacího přístupu, tj. především na funkčně-prostorové struktuře využití území a klasifikací její vhodnosti pro pobytový cestovní ruch a rekreaci. Pro rajonizaci cestovního ruchu v Česku byly zvoleny následující geografické celky, které tvoří základní areály:

- horská krajina
- venkovská krajina s velmi příznivými předpoklady pro cestovní ruch
- venkovská krajina s průměrnými předpoklady pro cestovní ruch
- venkovská krajina s minimálními předpoklady pro cestovní ruch
- velkoplošné pískovcové skalní útvary
- urbanizované prostory

Celé území CHKO Český les spadá do základního areálu horská krajina (Vystoupil a kol. 2006)

3 Metodika

Po vymezení zájmového území byly v teoretickém zarámování definovány a rozvinuty zásadní pojmy, které se týkají této diplomové práce, tedy o dědictví, zaniklých obcích, cestovním ruchu a jeho potenciálem. Následně bylo popsáno zájmové území Chráněná krajinná oblast Český les, její geografické vymezení a základní fyzickogeografické a sociogeografické charakteristiky (viz kapitola č. 4).

Následně proběhla interpretace kulturního dědictví 60 zaniklých obcí (38 v okrese Domažlice, 22 v okrese Tachov), které zanikly ve vymezeném území po roce 1945 (viz kapitola č. 5). Názvy jednotlivých obcí byly uvedeny v českém i německém jazyce. Jak již bylo zmíněno výše, na území Českého lesa zaniklo po 2. světové válce 95 obcí, vsí a samot. Bylo však nutné vybrat pouze obce, které se nacházely přímo na území současné CHKO Český les a byly uvedeny v *Historickém lexikonu obcí České republiky 1869 – 2005*, 1. vydání v okresech Domažlice a Tachov. Odtud jsem využil i údaje o jejich počtu obyvatel z let 1869 – 1960. Za toto období byl ke každé zaniklé obci vytvořen v programu *Microsoft Excel* sloupcový graf vývoje počtu obyvatel. Informace o zaniklých obcích byly čerpány z publikací od Zdeňka Procházky *Putování po zaniklých místech Českého lesa – I. Domažlicko, II. Tachovsko*, ale také

z osobního terénního výzkumu. Z některých zaniklých obcí jsou tak v přílohách přiloženy i vlastní fotografie, které jsem pořídil v terénu. Následně je přiložena přehledná tabulka č. 5 vytvořená v programu *Microsoft Excel* a mapy č. 2 a č. 3 se zaniklými obcemi CHKO Český les, vytvořené v programu *ArcMap* s podkladovou vrstvou *Základní mapa ČR 1:50 000*. Nejprve však bylo nutné vytvořit nový shapefile v *ArcCatalogu* s bodovou vrstvou.

Informace o realizačních předpokladech, tedy materiálně-technické základně cestovního ruchu v oblasti byl využit také mapový portál *Mapy.cz*, především pro počet kilometrů turistických tras, cyklotras a naučných stezek. Z databázi *Českého statistického úřadu* byla získána data o počtu hromadných ubytovacích zařízení. K počtu stravovacích a sportovních zařízení byl využit vyhledávací portál *Firmy.cz* v sekci *Restaurace a pohostinství*, resp. *Sportovní zařízení*.

K závěrečnému hodnocení potenciálu cestovního ruchu byl využit geoinformační program *ArcMap*, ve kterém byla použita metoda rastrové reprezentace na základě bodového ohodnocení jednotlivých lokalizačních a realizačních předpokladů cestovního ruchu. Na základě této metody byly vytvořeny dva mapové výstupy (mapy č. 4 a č. 5) celkového potenciálu cestovního ruchu v CHKO Český les, jeden bez faktoru zaniklých obcí a druhý, celkový potenciál i se zaniklými obcemi, aby následně mohl být porovnán význam zaniklých obcí na celkovém potenciálu.

. Významnou inspirací pro závěrečné hodnocení potenciálu byly práce, které se věnovaly potenciálu cestovního ruchu. Jednalo se o *Hodnocení potenciálu cestovního ruchu v obcích České republiky* (Bína 2002) a také *Ohodnocení geografického potenciálu Plzeňského kraje*, který zpracovala Marie Novotná v rámci *Rozvojového potenciálu Plzeňského kraje* (Dokoupil a kol. 2005). Pro klasifikaci předpokladů cestovního ruchu mi bylo velkou inspirací bodové ohodnocení v práci *Potenciál chráněných krajinných oblastí pro jednodenní rekreaci obyvatel Plzně* (Hanuš 2017). Autor zde ohodnocuje většinu prvků jedním bodem, pouze u předpokladu vyššího či nižšího potenciálu udává hodnotu vyšší či nižší. Na rozdíl od *Hanuše* byly vynechány kategorie lesní plochy, které se v mém případě nachází téměř na celém území CHKO Český les. Použity nebyly také např. vodní nádrže, jezera, jeskyně či lomy, které se na zájmovém území nenacházejí. Přeci jen *Hanuš* hodnotil několik chráněných krajinných oblastí najednou. Důležitým faktorem v této diplomové práci byla kategorie zaniklé obce, již bylo nutno do bodového hodnocení přidat. Zapojeny jsou také dvě kategorie realizačních faktorů, a to ubytovací a stravovací zařízení. V tabulce č. 4 je představeno bodové ohodnocení kategorií k hodnocení potenciálu cestovního ruchu.

K vytvoření geografické databáze a mapových výstupů pomocí rastrové reprezentace byl využit geografický informační portál *ArcGIS*, konkrétně program *ArcMap*. Nejprve bylo nutno z polygonové vrstvy *chráněná území* z *ArcČR500* vyselektovat pouze CHKO Český les, který byl díky svým dvou částem rozdělen na dva polygony. Následně bylo potřeba v *ArcCatalogu* vytvořit nové shapefilly pro všechny zvolené kategorie a vytvořit tak nové bodové, liniové a polygonové vrstvy. Jako podkladová mapa byla použita *Základní mapa České republiky 1:50 000*. Kategorie *vodní toky* a *nadmořská výška* (vrstevnice) byly získány z dat *ArcČR 500*. Kategorie *maloplošně zvláště chráněná území* byly získány z mapy chráněných území z Portálu Informačního systému ochrany přírody (AOPK ČR 2017-2018). Stačilo poté jen oříznout ty objekty, které se nacházejí v zájmovém území a mohly se vytvořit nové vrstvy. Pro všechny zbývající kategorie byl využit mapový server *Mapy.cz*, ve kterých je databáze složek atraktivit cestovního ruchu. V kategorii *ostatní* byly zahrnuty složky *jiné památky* a také *mosty*.

U každé zpracované kategorie následně musel být polygon, bod nebo linie převeden na rastr, a to funkcí *Polygon to Raster*, *Point to Raster* nebo *Polyline to Raster*. Každé buňce byla přiřazena bodová hodnota a velikost buňky byla nastavena na 500 metrů. Následně bylo nutno rastry reklasifikovat funkcí *Reclassify*. Zde musela být přepsána bodová hodnota u buněk, které byly označeny jako *NoData*, na nulu. Dále musela být použita funkce *Extract by Mask*, aby byla rastrová témata shodná s polygonovým tématem CHKO Český les. Nakonec byla použita funkce *Raster Calculator*, kde byly všechny rastry sečteny k vytvoření výsledné rastrové reprezentace. Jak již bylo zmíněno výše, nejprve bylo v prvním součtu vynecháno rastrové téma zaniklých obcí a použito bylo až při druhém celkovém hodnocení potenciálu.

Podle hodnoty výsledného potenciálu bylo u výsledných rastrů v možnosti *Properties – Symbolology - Classified* území rozděleno na tři kategorie (nízký, průměrný, vysoký) a výsledná hodnota rozdělena na plochu v procentech.

Tabulka č. 4: Klasifikace předpokladů cestovního ruchu použitých k hodnocení potenciálu zkoumaného území

Název	Typ	Hodnota
Rybníky		1
Vodní toky		1
Vodopády		1
Nadmořská výška	Méně než 800 metrů	0
	Více než 800 metrů	1
Výškové kóty		1
Maloplošně zvláště chráněná území		1
Vyhlídková místa		1
Skalní útvary		1
Hrady, zámky, zříceniny	Nepřístupné	1
	Volně přístupné	1
	Zpoplatněný vstup	2
Rozhledny		2
Církevní památky	Kostel	1
	Kaple	1
	Křížová cesta	1
Židovské hřbitovy		1
Muzea, skanzeny, galerie		2
Pomníky, sochy, památníky		1
Technické památky		1
Zaniklé obce		1
Hromadné ubytovací zařízení		1
Stravovací zařízení		1
Ostatní		0,5

Zdroj: vlastní zpracování

Na základě zjištěných výsledků jsou v kapitole č. 6.3 navrženy tři potenciální naučné stezky specializující se primárně na zaniklé obce. Po finálním hodnocení potenciálu cestovního ruchu v zájmovém území následuje diskuze a závěr.

4 Chráněná krajinná oblast Český les

Chráněná krajinná oblast Český les byla vyhlášena 12. ledna 2005 Nařízením vlády č. 70/2005 Sb. Jednalo se v tu chvíli o nejmladší CHKO v Česku, než byla 12. října 2015 vyhlášena CHKO Brdy. Oblast se nachází v západní části Plzeňského kraje při hranici s Německem v bývalých okresech Domažlice a Tachov. CHKO Český les se rozděluje na severní a jižní část, kterou odděluje oblast kolem Rozvadova, kudy prochází dálnice D5. Od nejsevernějšího bodu k nejjižnějšímu měří 64 kilometrů s rozlohou území 465 km². CHKO leží na území 28 obcí, z nichž největší plochu zaujímá obec Lesná a to 67,09 km². Hraničními body jsou: nejsevernější 49°53'58" s.š., 12°32'54" v.d. (hraniční přechod Broumov/Mähring), nejvýchodnější 49°22'10" s.š. 12°51'00" v.d. (u České Kubice), nejjižnější 49°20'26" s.š., 12°50'30" v.d. (pěší hraniční přechod Ovčí vrch/Hochstrasse), nejzápadnější 49°45'14" s.š., 12°24'02" v.d. (Křížový kámen pod Havranem) (Regionální pracoviště Správa CHKO Český les, ČÚZK 2017).

Na území CHKO Český les se nachází i maloplošná ochranná území, a to dvě národní přírodní rezervace, tři národní přírodní památky, 17 přírodních rezervací a 10 přírodních památek (Regionální pracoviště Správa CHKO Český les 2017).

Pohoří Český les

Český les je pohoří rozkládající se v západní části Plzeňského kraje při hranicích s Německem. Jeho severní část zasahuje i do Karlovarského kraje až po Chebskou pánev. Větší část pohoří se nachází na německé straně hranice a nese název Oberpfälzer Wald (Hornofalcký les). Na území Českého lesa byly zřízeny dvě velkoplošná území: Přírodní park Český les a Chráněná krajinná oblast Český les (Dudák 2005).

Přírodní park Český les

Méně známým chráněným územím, na jehož základě se dá vymezit Český les je Přírodní park Český les. Toto území vzniklo již v roce 1990 a má rozlohu 461 km². Zasahuje i do severní části pohoří, která leží již v Karlovarském kraji až k městu Cheb a také zahrnuje území východně od hranice CHKO. V jižní části končí až u Všerub a Kdyně (Mapy.cz 2017).

4.1 Geologie

Český les patří k nejstarším formacím Českého masívu zvané moldanubikum. Z něj se zde vymezuje jednotka moldanubikum Českého lesa, které má velmi podobnou stavbu jako sousední Bavorský les a Hornofalcký les. Na severu sousedí s Dyleňským svorovým komplexem, který má však zcela odlišnou stavbu. Horniny této oblasti jsou především písčité a jílovité sedimenty, nejčastější je zde výskyt pararul.

4.2 Geomorfologie

Podle geomorfologického vymezení je Český les geomorfologický celek v Českoselské oblasti v Šumavské subprovincii. Sousedními oblastmi je Všerubská vrchovina, Podčeskoleská pahorkatina, Smrčiny a Chebská pánev. Jeho podcelky tvoří Čerchovský les, Kateřinská kotlina, Přimský les a Dyleňský les. Nejvyšším vrcholem je Čerchov (1 042 m.n.m.) v jižní části území (Regionální pracoviště Správa CHKO Český les 2017).

4.3 Hydrologie

Český les je, co se týká hydrologie, významným pohořím, kudy prochází evropské rozvodí povodí Dunaje a Labe, které odvádí vodu do Černého, resp. Severního moře. Mezi nejvýznamnější toky patří Radbuza, která pramení nedaleko obce Rybník, a také Mže, která pramení v Německu a teče až do Plzně, kde se od soutoku s Úslavou mění v Berounku. Do povodí Dunaje patří např. Kateřinský či Nemanický potok. Významnou vodní plochou je vodní nádrž Lučina na řece Mži u Tachova, která slouží jako zásobárna pitné vody pro velká města na okrese. Největší umělou nádrží je však Václavský rybník (10,6 ha) pod hradem Přimda (Regionální pracoviště Správa CHKO Český les 2017).

4.4 Obyvatelstvo

Oblast CHKO Český les patří mezi nejméně obydlené oblasti v Česku. V roce 2011 zde žilo pouze 1 280 obyvatel, což znamená hustotu obyvatelstva pouhých 2,75 obyvatel/km². Nachází se zde 30 obydlených sídel, z nichž největší je Pec v jižní části území, která měla v roce 2011 235 obyvatel. Ta má i největší hustotu zalidnění v oblasti a to 29,5 obyvatel/km². Nad 100 obyvatel měly ještě obce Nemanice, Rybník a Obora. Nejmenšími sídly jsou obce, kde žije pouze jeden trvalý obyvatel, a to Karlova Huť, Nový Dvůr a Háje. V oblasti navíc dochází k postupnému úbytku obyvatelstva (Český statistický úřad 2011).

4.5 Doprava

Dopravní síť v CHKO Český les je velmi řídko rozvinutá. Prochází tudy pouze čtyři silnice II. třídy a jen dalších sedm silnic III. třídy. V oblasti je ale spousta silnic místního významu, do kterých je ovšem zakázán vjezd motorových vozidel. V severní části jsou např. přístupné pouze dvě silnice. Tyto komunikace propojovaly řadu zaniklých obcí a dnes jsou využívány především jako cyklostezky. Důležitou dopravní spojnici je dálnice D5, která vede mezi severní a jižní částí CHKO, ovšem nezasahuje do jejího území. Velmi komplikované je do oblasti spojení veřejnou dopravou. Nevede sem žádná železniční trať, nejbližší železniční stanicí je Bělá nad Radbuzou na trati č. 184, která se nachází 300 metrů od hranice území CHKO. Autobusové linky jezdí do obcí a míst CHKO pouze v rámci lokální dopravy z nejbližší větší obce. Pouze pár obcí má přímé spojení s okresními městy Domažlice a Tachov. Výhodou v letní sezóně jsou o víkendech a svátcích cyklobusy z Plzně. Jižní má název Cyklobus Český les, který jede přes Horšovský Týn, Bělou nad Radbuzou, Železnou až na Přimdu a zpět. Druhý severní spoj Cyklobus Mže 2018 jede přes Tachov až na Starou Knížecí Huť a zpět. V roce 2018 vyjedou nově také speciální vlaky do Českého lesa z Plzně přes Stříbro, Svojsín, Bor až do Bělé nad Radbuzou. Zpátky by se měly vracet přes Poběžovice, Horšovský Týn a Staňkov (Mapy.cz, IDOS.cz 2017).

5 Interpretace kulturního dědictví zaniklých obcí v CHKO Český les

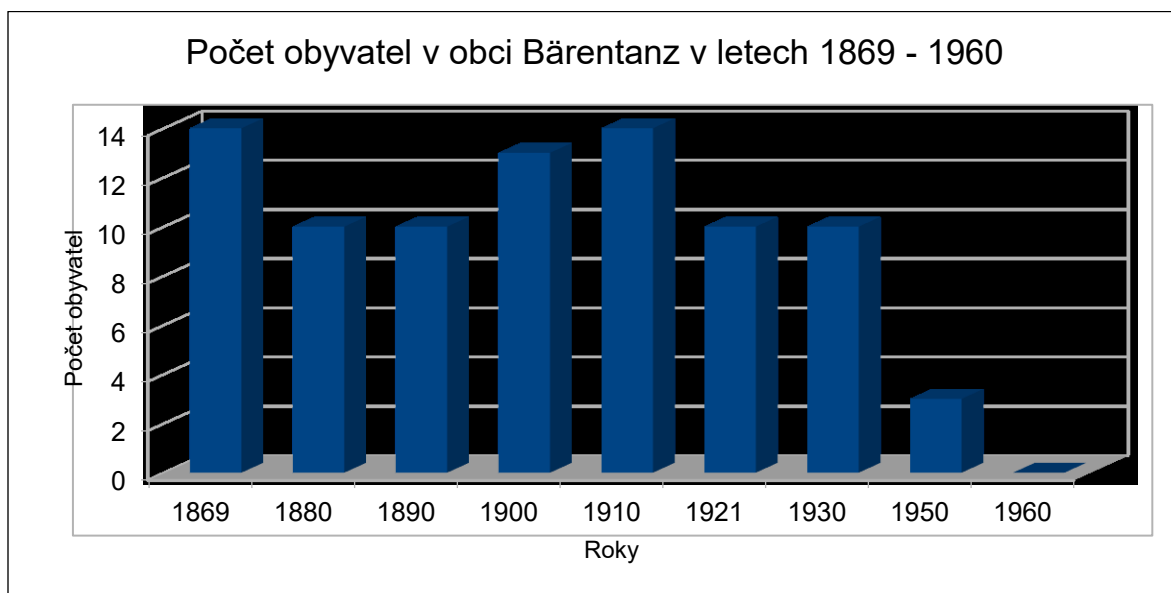
V této kapitole diplomové práce jsou popisovány jednotlivé zaniklé obce, především jejich stručná historie, poloha a pozůstatky a také vývoj počtu obyvatel, který je uveden v grafech. Kapitola je rozdělena na dvě části: Domažlicko a Tachovsko. Rozmístění zaniklých obcí je uvedeno v mapách č. 2 a č. 3. U některých zaniklých obcí jsou přiloženy i osobní fotografie, které jsou uvedeny v přílohách č. 1 – 28.

5.1 Domažlicko

Bärentanz

V roce 1930 zde stály pouze dva domy, v nichž žilo 10 obyvatel. Ves ležela v k. ú. Smolov (Historický lexikon obcí, 2011).

Graf č. 1: Počet obyvatel v obci Bärentanz v letech 1869 – 1960

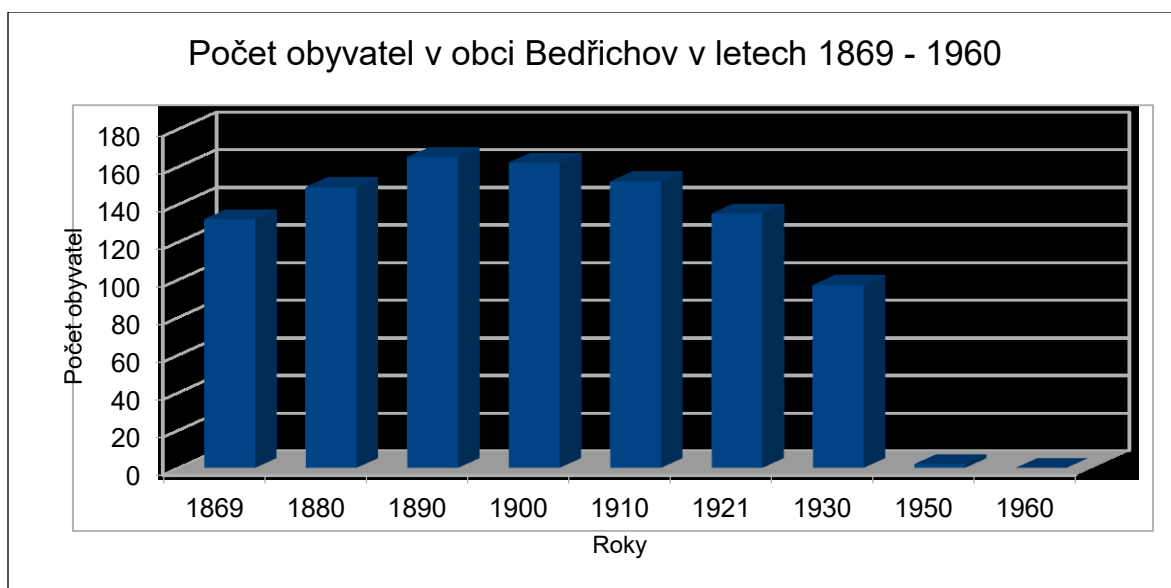

Zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ 2017

Bedřichov (Friedrichshof)

První zmínka o obci v roce 1709 jako Veihaus. Od roku 1734 německý název Friedrischhof. Mezi významné stavby patřil hostinec a mlýn. V roce 1930 zde stálo 17 usedlostí v nichž žilo 97 obyvatel, hlásící se k německé národnosti. Ves se nacházela zhruba 500 m jižně od obce Rybník nad údolím Radbuzy v k. ú. Rybník. Ze zbytků se dochoval náhon mlýna a také jeden dům, který zázkakem přežil a nyní je na něm zahájena oprava. Místem prochází červená turistická značka (Procházka 2007; Mapy.cz 2017).

Graf č. 2: Počet obyvatel v obci Bedřichov v letech 1869 – 1960

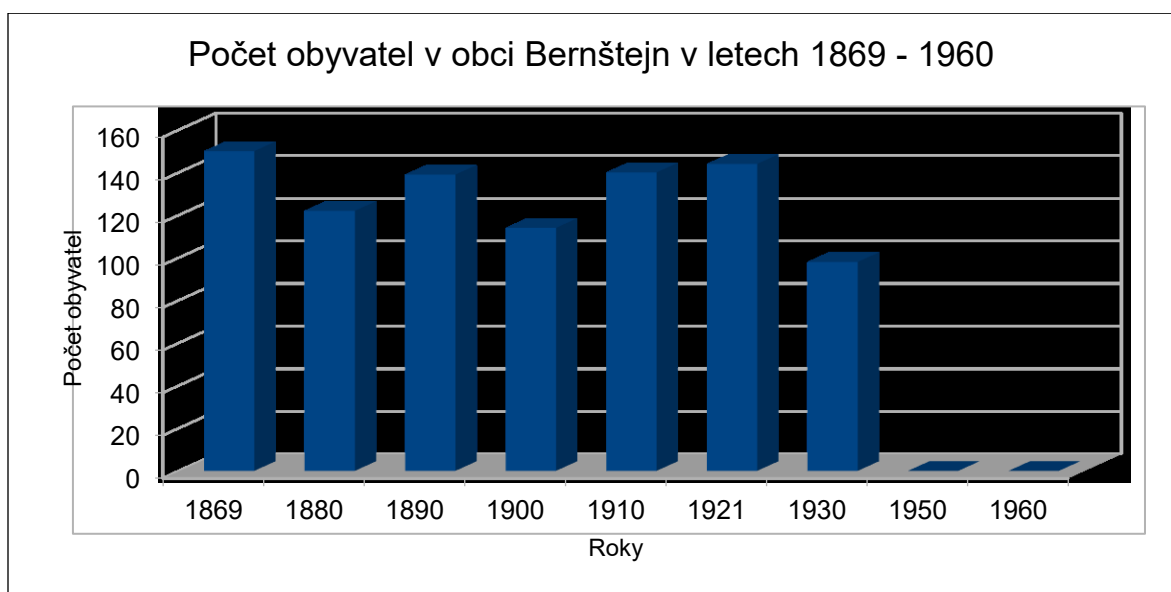

Zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ 2017

Bernštejn (Bernstein)

První zmínka z roku 1789 jako Bernstein. Ves se také označovala druhým českým názvem Medvědí kámen. Ve vsi stával zemědělský statek či hájovna. V roce 1930 měla obec 17 domů, v nichž žilo 95 Němců a dva Čechoslováci. Po zániku obce zaujala po roce 1948 místo rota pohraniční stráž. Ves stávala na zalesněném vrchu cca dva km od obce Rybník v jeho k. ú. Dnes je objekt využíván jako léčebné zařízení pro mladistvé (Procházka 2007).

Graf č. 3: Počet obyvatel v obci Bernštejn v letech 1869 – 1960

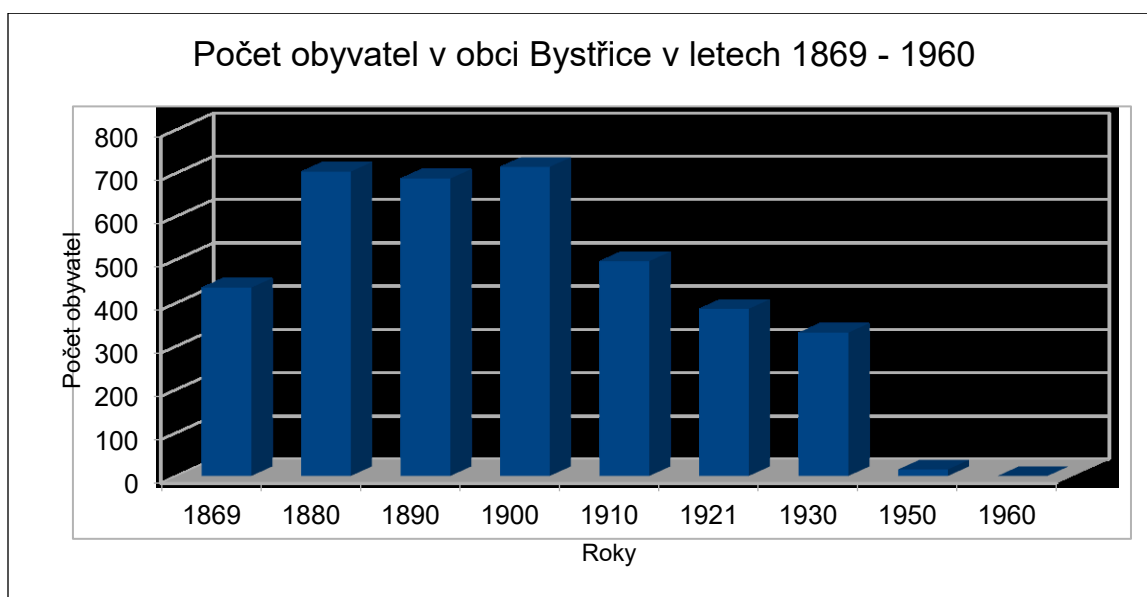

Zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ 2017

Bystřice (Fichtenbach)

První zmínka z roku 1753 jako Fichtenbacher Glashütten. Ves byla proslulá průmyslovou, především sklářskou výrobou, která zde fungovala až do roku 1934. V roce 1930 zde stálo 34 domů obydlených 331 obyvateli, z toho bylo 221 Němců, 97 osadníků se hlásilo k československé národnosti. Zaniklá obec se nachází v k. ú. Folmava. Dnes se dochovala pouze bývalá budova roty a zbytky školy. Místem prochází zelená turistická značka (Procházka 2007, Mapy.cz 2017).

Graf č. 4: Počet obyvatel v obci Bystřice v letech 1869 – 1960

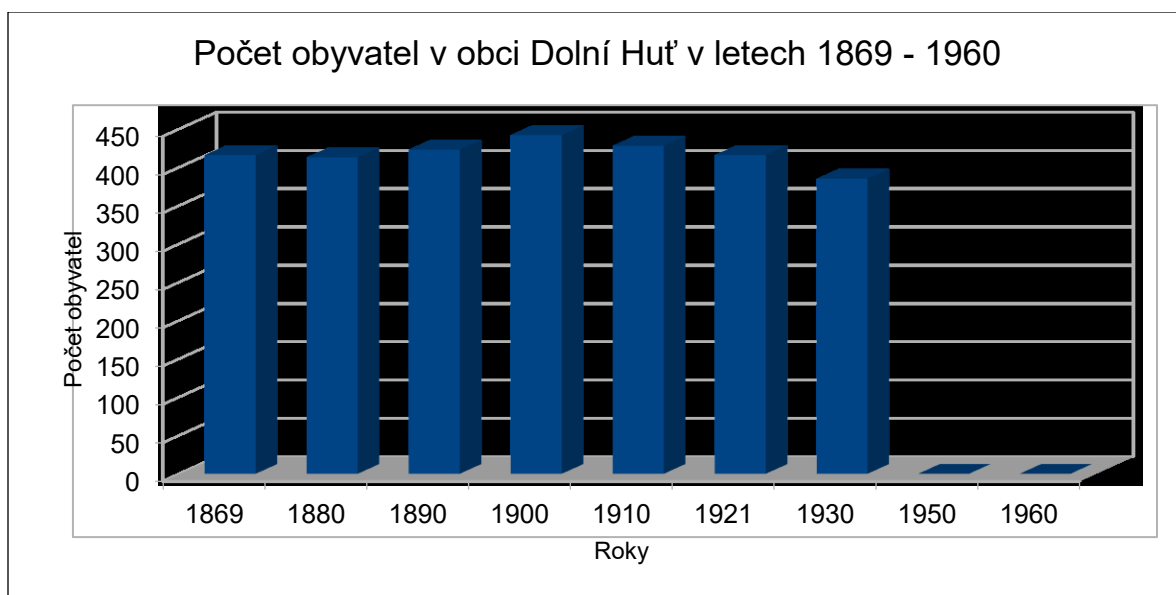

(Zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ, 2017)

Dolní Huť (Unterhütten)

První zmínka v roce 1757 jako Muttersdorferhütten, tedy Mutěnánská sklárna. Jak již název napovídá, byla zde významná sklárna, ale také hostince, škola či mlýn. V roce 1930 stálo ve vsi 50 domů, z nichž bylo 361 Němců, 21 se hlásilo k československé národnosti. Místo se nachází v k. ú. Švarcava. Dochovali se pouze zbytky zdiva u rybníčku (Procházka 2007).

Graf č. 5: Počet obyvatel v obci Dolní Huť v letech 1869 – 1960

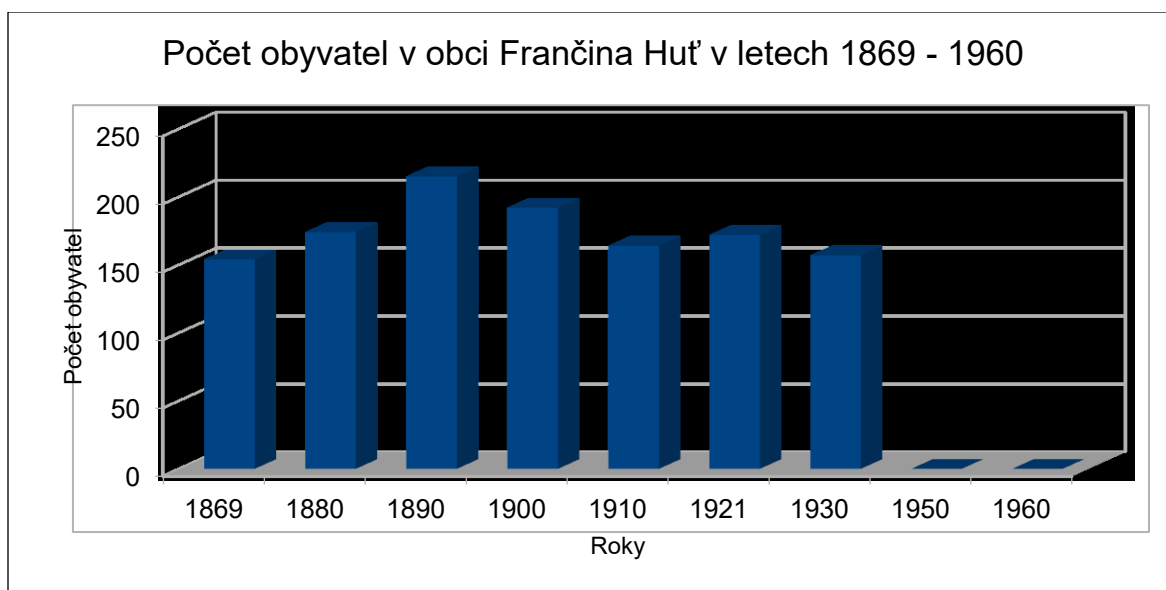

Zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ, 2017

Frančina Huť (Franzelhütte)

Není znám přesný rok založení, první zmínka v josefovském vojenském mapování z let 1764 – 1768 pod názvem Alt Zahn Hütte. Opět byla nejvýznamnější stavbou v obci sklárna, která však zanikla ještě ke konci 18. stol. Ves stála na malé mýtině téměř izolovaná od okolního světa. Byla také známým výletním místem. V roce 1930 tu stálo 23 domů, v nichž žilo 154 obyvatel německé národnosti, tři další byli označeni jako cizozemci. Zaniklá ves se nachází v k. ú. Železná. Dochovaly se pouze zbytky základového zdiva a zpustlý rybníček. Místem prochází červená turistická značka (Procházka 2007, Mapy.cz 2017). Fotografie pozůstatků obce viz příloha č. 1

Graf č. 6: Počet obyvatel v obci Frančína Huť v letech 1869 – 1960

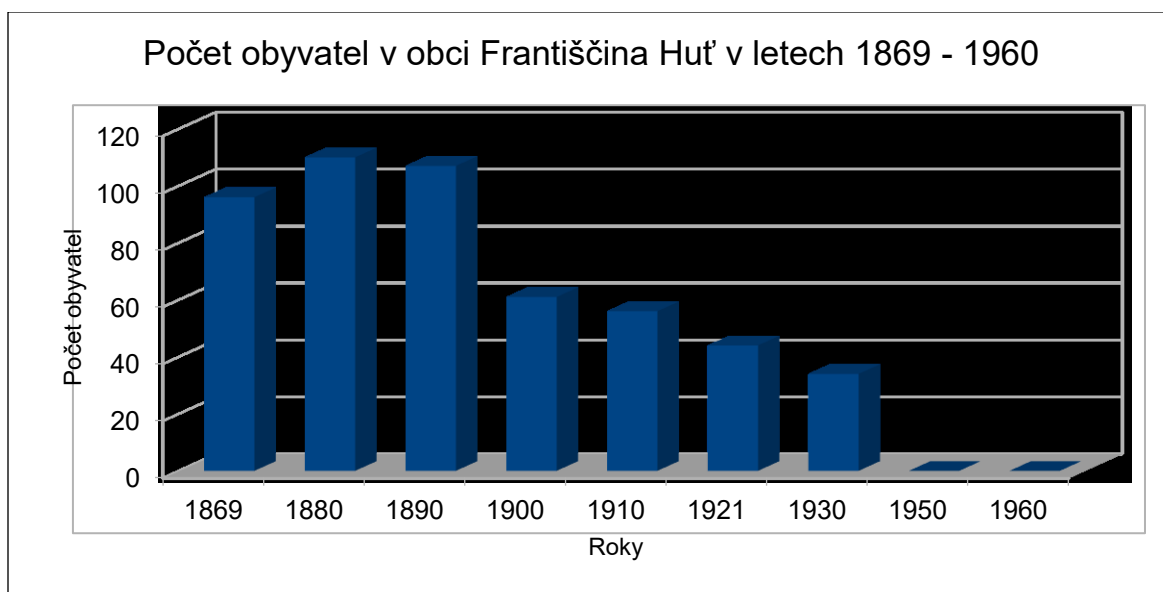

Zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ, 2017

Františčina Huť (Franzbrunnhütten)

První zmínka se datuje od roku 1751, kdy zde byla založena sklárna. Ves nesla německý název Awelhütten. Podle Zdeňka Procházky v knize Putování po zaniklých místech Českého lesa je název Františčina Huť uváděn chybně a používá název Františkova Studánka. Měla tudy procházet železniční spojka dvou tratí Domažlice – Tachov a Nemanice – Waldmünchen, nikdy však nebyla realizována. V roce 1930 statistika uvádí čtyři domy a 43 obyvatel německé národnosti. Zaniklá obec se nachází v k. ú. Závist při silnici mezi Závistí a Nemanicemi. Ze vsi se nedochovaly žádné pozůstatky, zbytky zdiva byly zničeny signálkou, která tudy procházela (Procházka 2007).

Graf č. 7: Počet obyvatel v obci Františčina Huť v letech 1869 – 1960

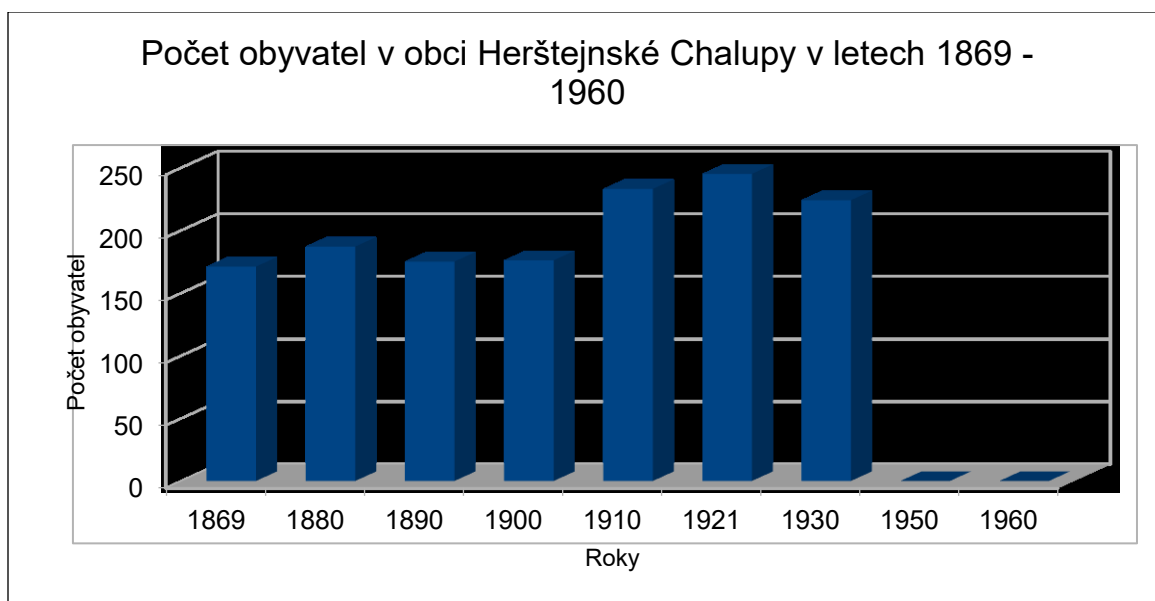

Zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ, 2017

Herštejnské chalupy (Hirschsteinhäusel)

Ves byla založena kolem roku 1705 po vymýcení panského lesa jako Gibacht či Hirschstein. Víšce dal jméno hrad Starý Herštejn, jehož zřícenina se nachází na vrchu nad zaniklou obcí. Statistiky z roku 1930 zde uvádějí 38 domů a 224 obyvatel, z nich 222 Němců a dva Čechoslováky. Zaniklá ves se nachází v k. ú. Mýtnice na západním úbočí Lysé hory. Prochází tudy červená a zelená turistická značka a je zde také turistický rozcestník. Dochovaly se pouze zbytky zdiva a jeden částečně zasypaný sklep (Procházka 2007, Mapy.cz 2017).

Graf č. 8: Počet obyvatel v obci Herštejnské chalupy v letech 1869 – 1960

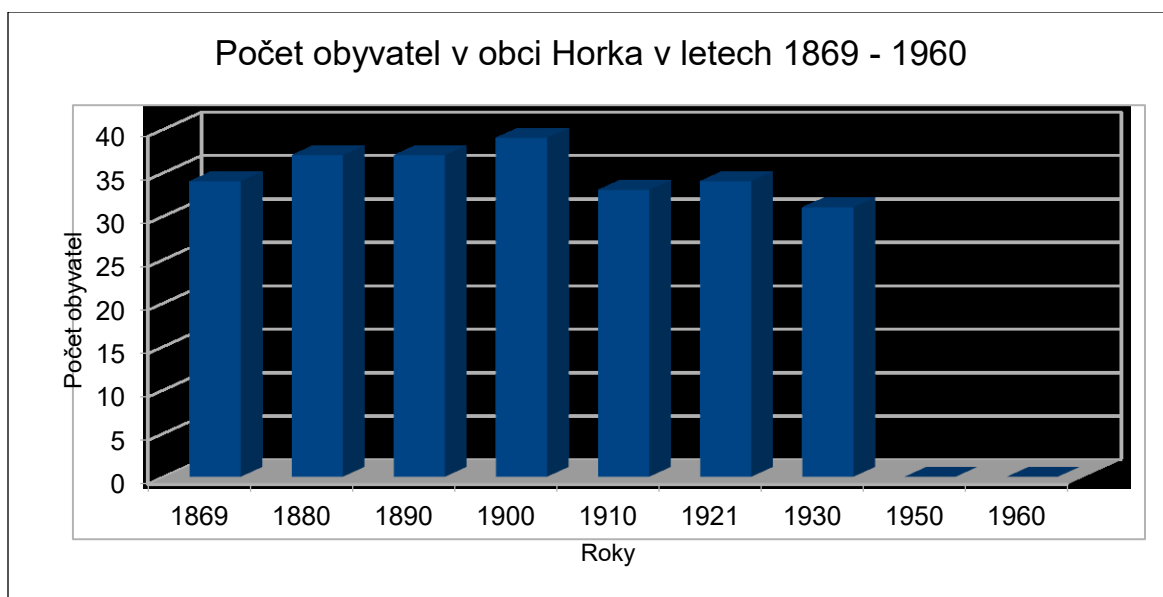

Zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ, 2017

Horka (Putzbühl)

Nejstarší zmínky o vsi jsou z roku 1683 o místním obyvateli, který měl domek v Butz Bichl. Statistiky z roku 1930 uvádějí v Putzbühlu šest domů a 31 německých obyvatel. Zaniklá obec se nachází v k. ú. Velký Horšín napravo od silnice Ostrov – Rybník. Dochovaly se pouze pozůstatky zdiva z jednoho domu a nedaleko také zbytky poválečného bunkru (Procházka 2007). Fotografie pozůstatků obce viz příloha č. 2.

Graf č. 9: Počet obyvatel v obci Horka v letech 1869 – 1960

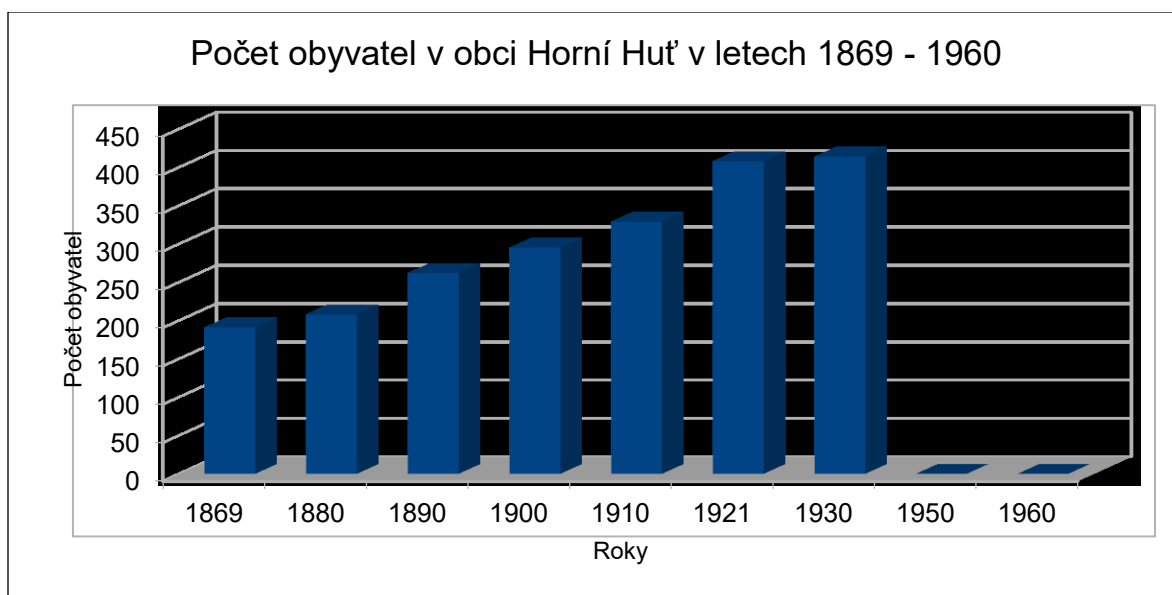

Zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ 2017

Horní Hut' (Oberhütten)

První zmínka o Horní Huti sahá do roku 1651, kdy je zmiňováno založení sklárny. Usedlosti se zde začaly stavět po roce 1750. Ves postihly dva velké požáry, které zapříčinily chudobu místních obyvatel. Podle statistiky z roku 1930 měla Horní Hut' celkem 59 domů a 414 obyvatel německé národnosti. Zaniklá obec se nachází v k. ú. Švarcava. Z chalup zůstaly pouze zbytky základového zdiva a nerovnosti, dobře je zde čitelné komunikační schéma cest (Procházka 2007).

Graf č. 10: Počet obyvatel v obci Horní Huť v letech 1869 – 1960

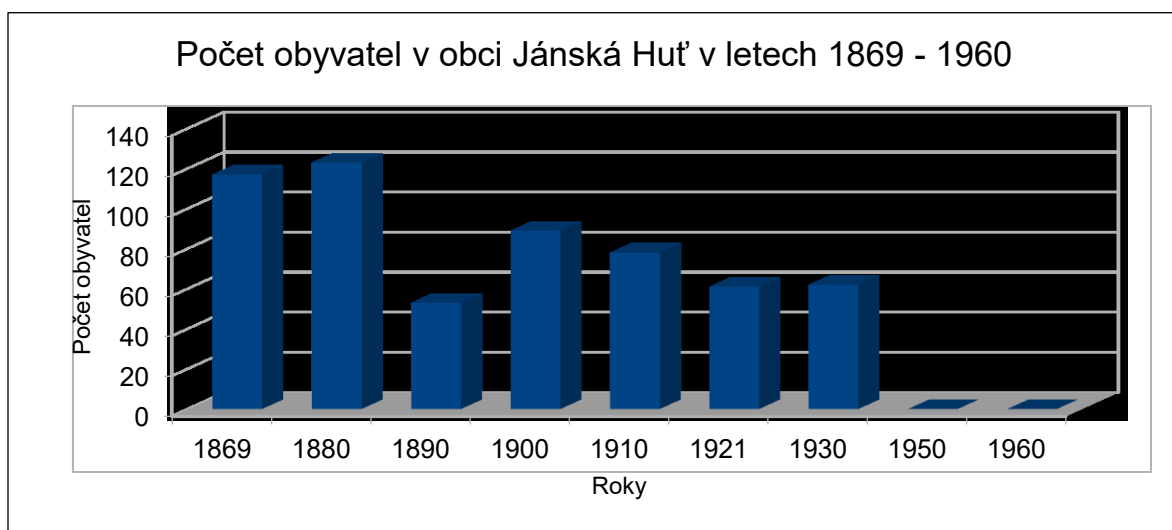

Zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ 2017

Jánská Huť (Johanneshütte)

Ves byla založena na místě bývalé sklárny, která byla zbudována v roce 1776 jako Hütte St. Johannis. V usedlostech bydlelo pouze pár místních sklářů a lesní dělníci. Roku 1930 zde stálo pouze osm domků, v nichž žilo 62 obyvatel. Zaniklá obec se nachází v k. ú. Mostek. Nacházela se v lesích při silnici z Mostku stoupající ke Strashütte a dále Pleš. Zachovaly se zbytky hájovny a mladších obytných objektů. Zbytky sklárny zanikly zbudováním signálky. Obec připomíná také kříž. Místem prochází červená turistická značka (Procházka 2007, Mapy.cz 2017). Fotografie pozůstatků obce viz příloha č. 3.

Graf č. 11: Počet obyvatel v obci Jánská Huť v letech 1869 – 1960

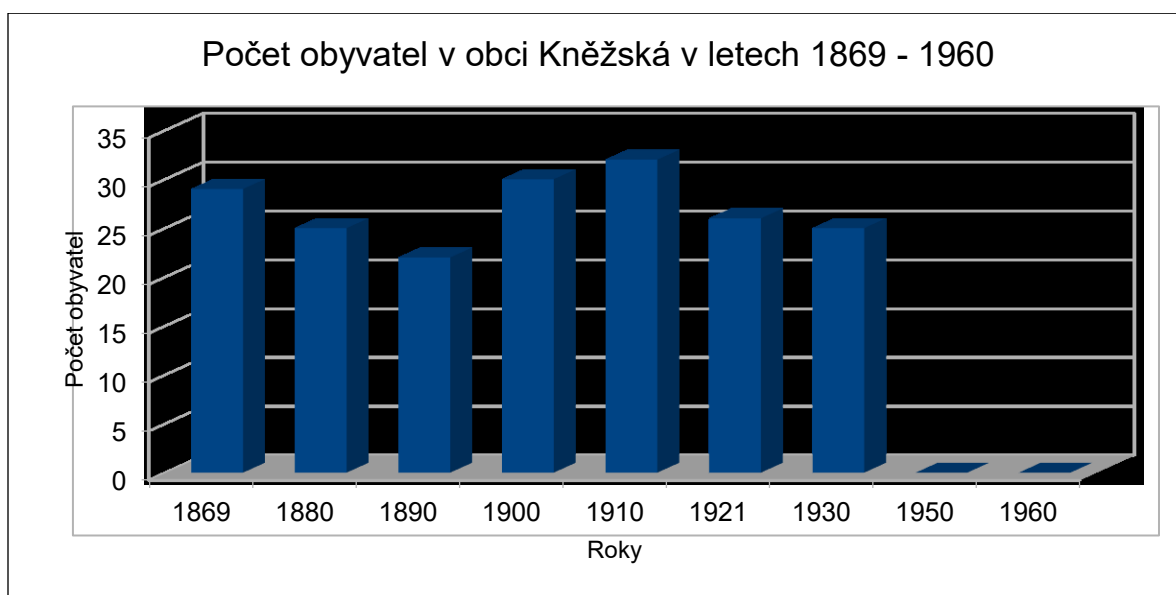

Zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ 2017

Kněžská (Pfaffenberg)

První zmínky o vsi se objevují v roce 1644 při dělení mutěňského panství. Místní obyvatelé v pohraničí si prý dost přivydělávali pašeráctvím. V roce 1797 byl však u Kněžské jeden z nich zastřelen. V roce 1930 tu stály pouze čtyři domy v nichž žilo 25 obyvatel. Zaniklá obec se nachází při silnici mezi Rybníkem a Ostrovem v k. ú. Velký Horšín. Dochovaly se základové zdi několika staveb a jeden donedávna využívaný sklípek (Procházka 2007). Fotografie pozůstatků obce viz příloha č. 4.

Graf č. 12: Počet obyvatel v obci Kněžská v letech 1869 – 1960

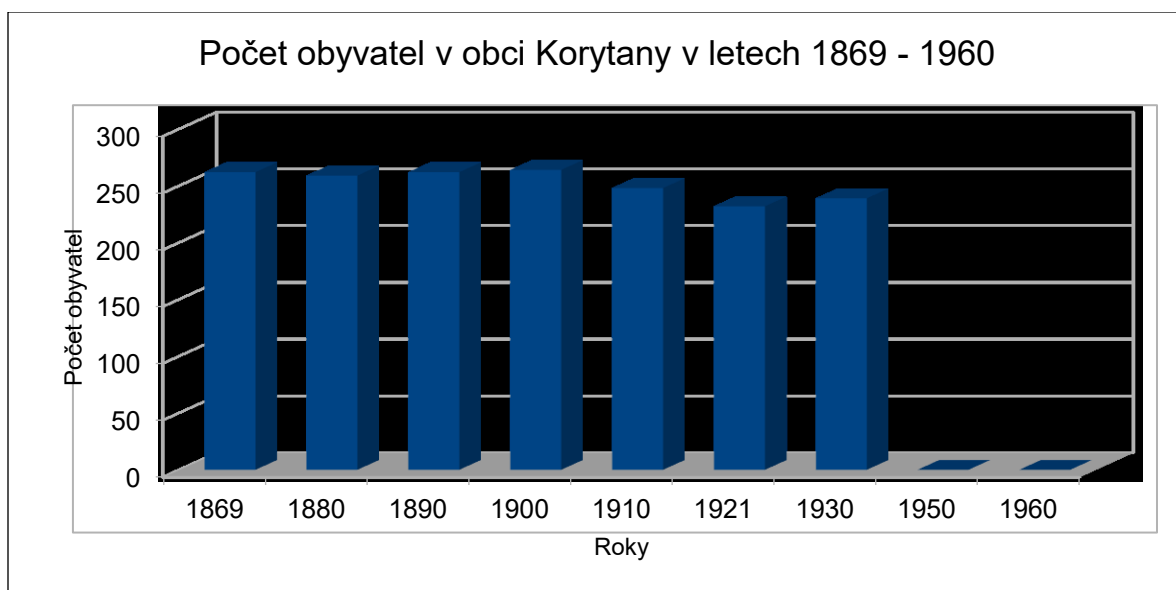

Zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ 2017

Korytany (Rindl)

Historie obce se datuje až do roku 1589, kdy je zmiňována na česky psané listině uložené ve Státním okresním archivu Domažlice. Město Domažlice bylo také zakladatelem Korytan a vlastnilo je až do roku 1621. V roce 1930 zde stálo 43 chalup, ve kterých žilo 239 obyvatel německé národnosti. Ústní tradice zde praví, že obec zanikla při úmyslně založeném požáru při odsunu německého obyvatelstva. Zaniklá obec se nacházela na západním svahu Pivoňských hor u silnice mezi Šidlákovem a Rybníkem. Prochází zde turistická žlutá značka a je zde i turistický rozcestník. Ze zástavby se nedochovalo téměř nic, patrně jsou pouze strmé terasy a propadlé sklepy. Obec také připomíná podstavec kříže, který byl v roce 1993 obnovený bývalými obyvateli Korytan (Procházka 2007, Mapy.cz 2017).

Graf č. 13: Počet obyvatel v obci Korytany v letech 1869 – 1960

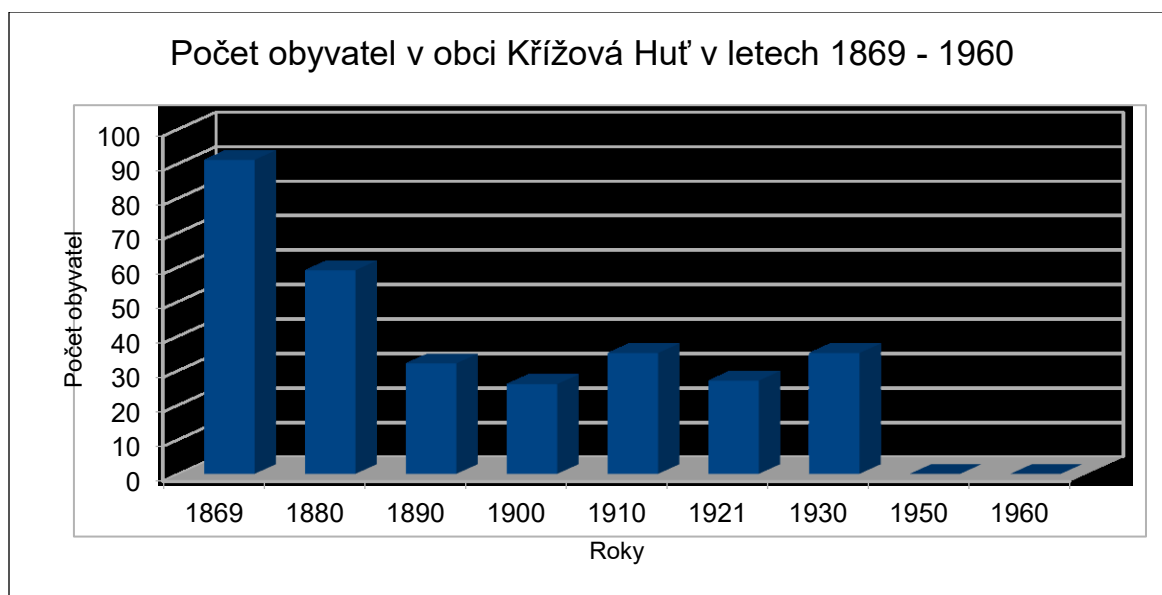

Zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ 2017

Křížová Hut' (Kreuzhütte)

První zmínka o Křížové Huti je z roku 1708, kdy zde byla založena sklárna na úpatí vrchu Starého Herštejna. Ta fungovala až do roku 1890, kdy byl její provoz uzavřen. V obci poté mnoho obyvatel nezůstalo a postupně se vylidňovala. V roce 1930 jsou tu uvedeny již jen tři domy, v nichž žilo 35 obyvatel, ze kterých se sedm hlásilo k československé a 28 k německé národnosti. Zaniklá obec se nacházela nad údolím Nemanického potoka napravo od silnice z Nemanic do Závisti v k. ú. Mýtnice. Z hutní budovy se dochovaly výrazné terénní relikt, jsou zde i zbytky hlavní tavící pece. Sklárna na Křížové Huti patří k významným technickým a archeologickým památkám Českého lesa. Zbytky sklárny jsou nyní nově zastřešeny a vzniklo zde také odpočívadlo pro návštěvníky a také je zde umístěna informační tabule (Procházka 2007). Fotografie pozůstatků obce viz příloha č. 5.

Graf č. 14: Počet obyvatel v obci Křížová Huť v letech 1869 – 1960

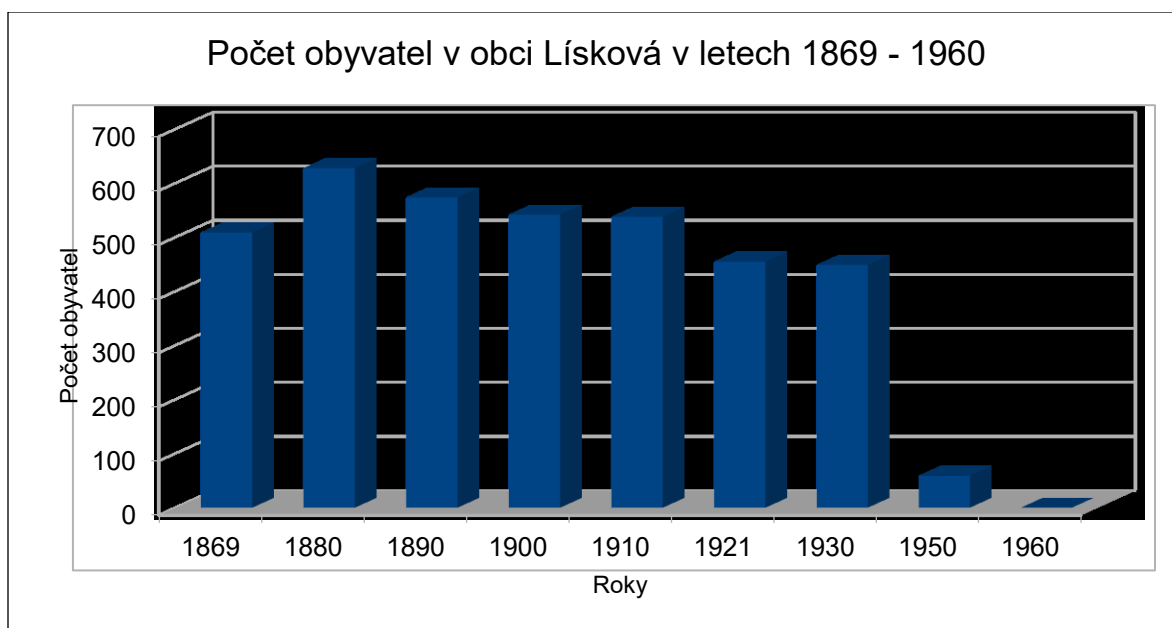

Zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ 2017

Lísková (Haselbach)

Nejstarší zmínky o obci se objevují v roce 1546, kdy v místě zvaném Haselbach zemřel furthský hejtman Georg Feil. Až do roku 1708 obec patřila k Horní Falci, poté připadla k Čechám a definitivní průběh hranice byl vyznačen roku 1766. V 19. století se zprovoznila cesta mezi Klenčím a Lískovou a ta se stala hraničním hraničním přechodem s celnicí a také oblíbeným výletním místem s několika restauracemi. Na počátku 20. stol. Zde stála škola, poštovní úřad a pobočka spořitelny. V roce 1930 měl Haselbach 56 domů a 449 obyvatel, z toho se 369 hlásilo k německé a 76 k československé národnosti. Po roce 1945 získala ves české jméno Lísková, avšak ocitla se v zakázaném pásmu, což předznamenalo její rychlý zánik. Poslední budovy zde byly zbořeny v roce 1956. Obec stávala při hranici s Německem nad údolím Černého potoka, později se rozrostla až k silnici. Z původní obce se nedochovalo téměř nic, pouze nevýrazné zbytky zdiva. V roce 1990 byl zde otevřen hraniční přechod Lísková – Holl a postavila se celnice a nová zástavba, především komerční stavby jako benzinová pumpa, casino, vietnamská tržnice apod. Zaniklou obec připomíná naučná stezka, informační tabule s velkým množstvím černobílých fotografií, prochází zde i modrá turistická značka (Procházka 2007, Mapy.cz 2017). Fotografie pozůstatků obce viz příloha č. 6.

Graf č. 15: Počet obyvatel v obci Lísková v letech 1869 – 1960

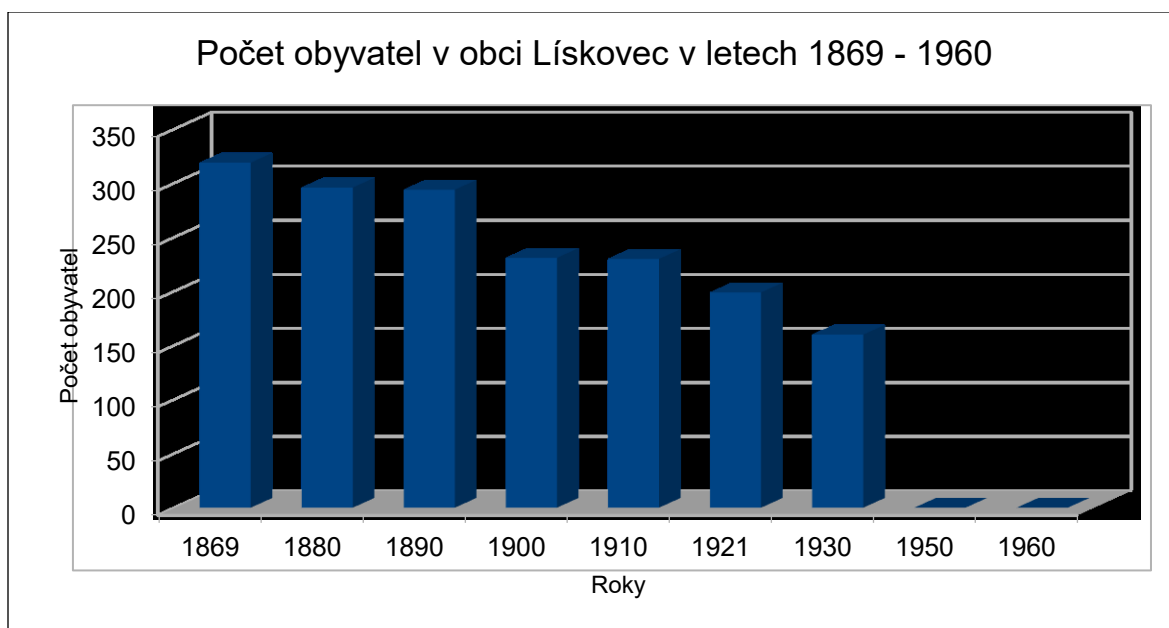

Zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ 2017

Lískovec (Haselberg)

První zmínka o vsi je z roku 1606, kdy je zde už uvedena sklárna. Haselberg náležel původně ke statku Grafenried (Lučina). Také Lískovec připadl Čechům až po složitých úpravách hranice v roce 1764. Kromě sklárny zde stával také např. vrchnostenský dvůr, cihelna či mlýn. V roce 1930 stálo v Lískovci 33 domů, ve kterých žilo 160 obyvatel německé národnosti. Po roce 1945 rozdělila obec hraniční signálka a následně byla ves zbořena. Ves se nacházela nad Nemanickým potokem v ostré zatáčce silnice z Nemanic do Závisti v k. ú. Lučina. Místo dnes připomíná pouze zarostlý rybníček a základy několika staveb. Prochází tudy zelená turistická značka (Procházka 2007, Mapy.cz 2017). Fotografie pozůstatků obce viz příloha č. 7.

Graf č. 16: Počet obyvatel v obci Lískovec v letech 1869 – 1960

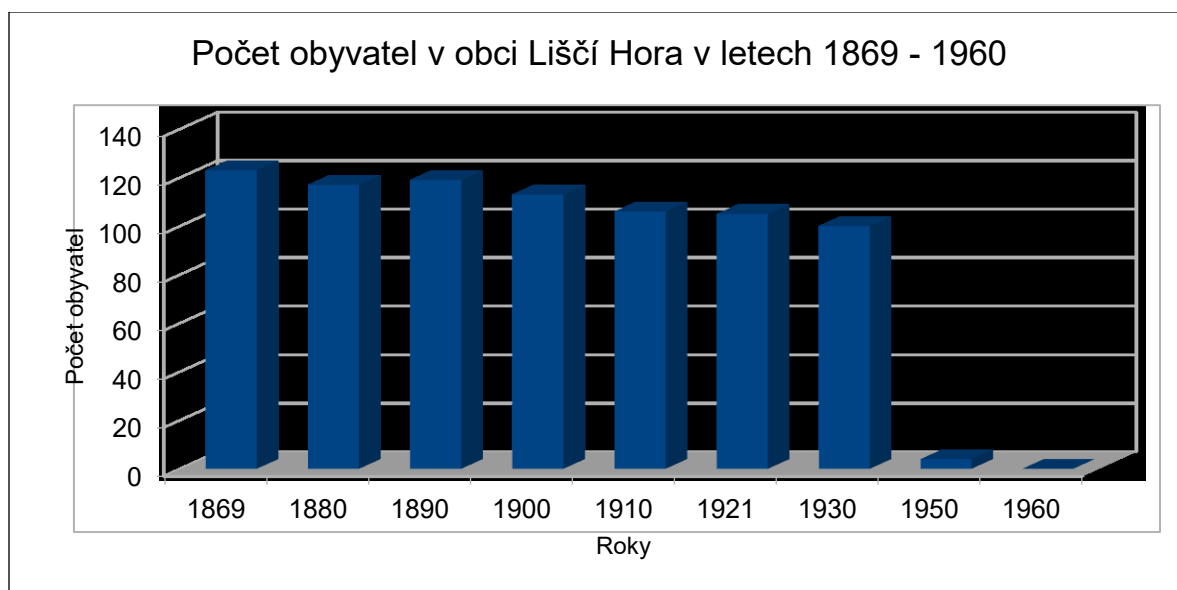

Zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ 2017

Liščí Hora (Fuchsberg)

Ves původně patřila pod správu královského hradu Přimda, při jehož dělení panství je v roce 1591 poprvé zmíněna. Ve vsi bylo po dlouhé období pouze pět statkářských usedlostí. V roce 1930 je zde uvedeno 16 domů a 100 obyvatel, z nichž se 99 hlásilo k německé a jeden k československé národnosti. Teprve v 60. letech 20. stol. odešli ze vsi poslední obyvatelé. Ves ležela nad hlubokým údolím Bystřického potoka v k. ú. Novosedly. Zbytky usedlostí jsou dodnes celkem dobře zachovány. Patrný je i zarostlý rybníček. Dnes prostory bývalé vsi slouží jako pastviny pro dobytek (Procházka 2007).

Graf č. 17: Počet obyvatel v obci Liščí Hora v letech 1869 – 1960

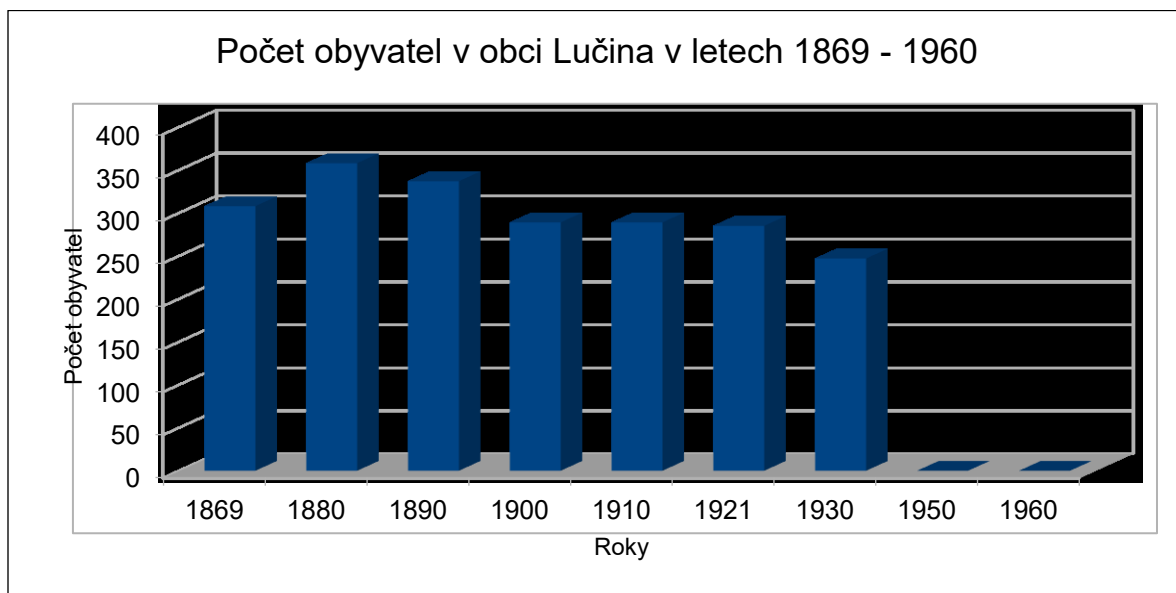
Zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ 2017

Lučina (Gragenried, Ober Grafenried)

První zmínky o vsi Grafenried sahají podle německé krajanské literatury až do 12. století. Je to tak výjimka oproti ostatním osadám v českém pohraničí, které se masově zakládali až na konci 15. století. Ves původně náležela k sousední Horní Falci, k českému království byl připojen mezi roky 1707 – 1708, k definitivní hraniční smlouvě až v roce 1764. Stával zde významný statek, jehož majetek sahal po širém okolí Grafenriedu. Původně zde byla sklářská tradice, která však postupně mizela a místní obyvatelé se živily spíše tkalcovstvím a chovem dobytka. Po připojení k Čechám však začal Grafenried postupně hospodářsky upadat. Významnou stavbou byl kostel, jehož zbytky se dochovaly dodnes. V roce 1930 stálo v Grafenriedu 41 usedlostí, v nichž žilo 247 obyvatel, z toho 231 se hlásilo k německé národnosti, 14 k československé a dvě osoby jsou uvedeny jako cizinci. Název Lučina dostala obec až v roce 1945, který se však nikdy neujal a dodnes obyvatelé zde místu říkají Grafenried. Po roce 1950 zde začaly demoliční práce, které však byly dosti nekontrolovatelné. Z nařízení vycházelo zachovat hřbitov a kostel, vzhledem k jeho historické hodnotě. Do objektu však následně nastoupila rota PS, která potají kostel odstřelila a zbořila i ostatní zbylé domy a následně místo opustila. Ve se rozkládala v horském sedle v blízkosti státní hranice tři km západně od Nemanic. Na místě se dochovalo mnoho viditelných zbytků místních budov. Nejvýznamnější jsou zbytky kostela, hřbitova, podstavce sochy sv. Jana Nepomuckého a bývalé hospody. Lučina se stala významným archeologickým nalezištěm a díky tomu se

poodhalilo několik dalších zbytků usedlostí. Vzniklo zde několik informačních popisků, a i díky nádherné okolní přírodě se Lučina stala oblíbeným výletním místem. V blízkosti se nachází pěší hraniční přechod Lučina – Unter Grafenried a prochází tudy zelená turistická značka (Procházka 2007, Mapy.cz 2017). Fotografie pozůstatků obce viz příloha č. 8.

Graf č. 18: Počet obyvatel v obci Lučina v letech 1869 – 1960

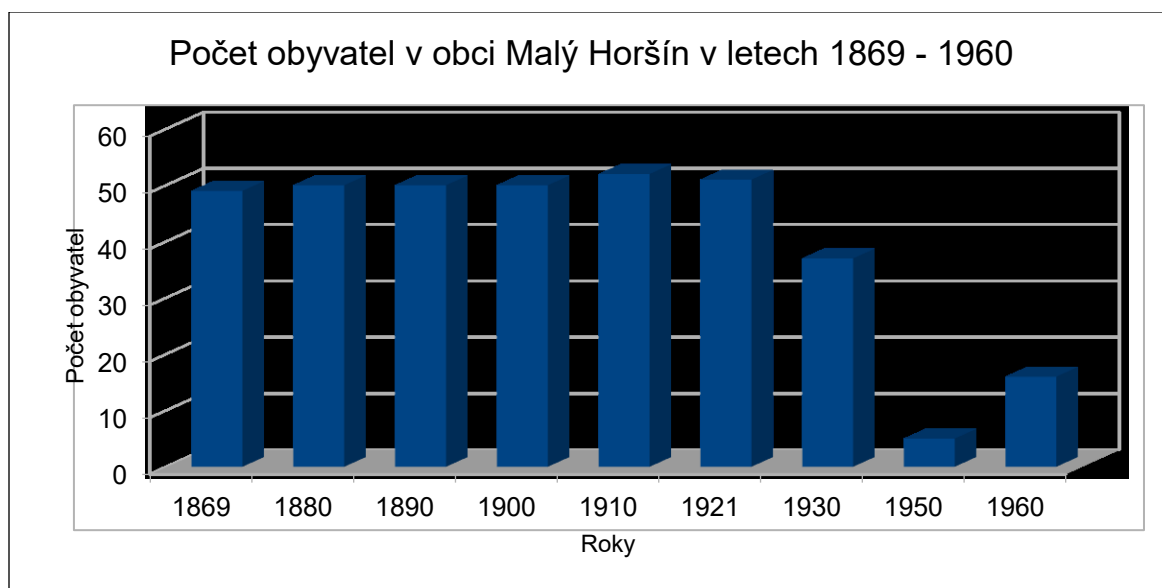

Zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ 2017

Malý Horšín (Kleingorschin)

První zmínka o vsi sahá do roku 1644, kdy dochází k dělení mutěnínského statku. Malý Horšín trpěl drancováním švédských vojsk během třicetileté války. Postupně docházelo k rychlejšímu rozvoji v sousedním Velkém Horšíně. V roce 1930 tu stálo osm domů, obydlených 37 obyvateli německé národnosti. Po roce 1945 se stala opuštěná ves zdrojem stavebního materiálu. Zaniklá obec ležela nad údolím Radbuzy necelé tři km severně od Rybníka v k. ú. Velký Horšín. Z obce se dochovaly pouze zbytky zdí některých staveb. Dnes prostory bývalé vsi slouží jako pastviny (Procházka 2007).

Graf č. 19: Počet obyvatel v obci Malý Horšín v letech 1869 – 1960

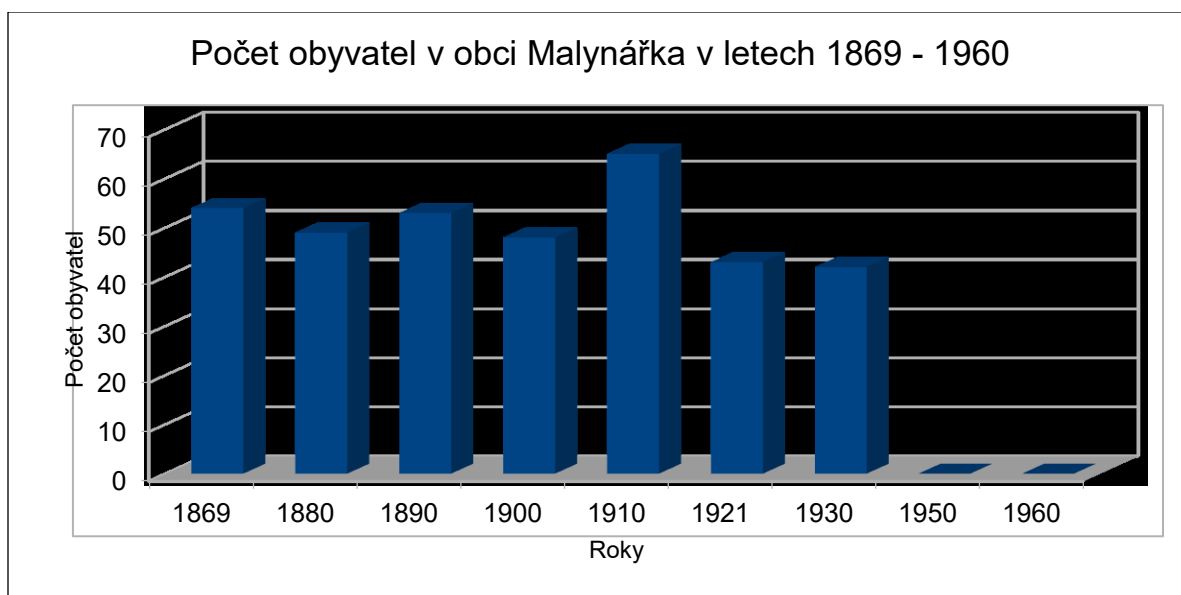

Zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ 2017

Mlynářka (Schnaggenmühl)

Malá ves vznikla při mlýnu v Závisti, který je uváděn v matrikách poprvé v roce 1696. Zástavba je zakreslena již na mapě josefského vojenského mapování z let 1764 – 1768, čeští badatelé však kladou první zmínku o obci do roku 1784. V roce 1930 tu stálo sedm domů, v nichž žilo 42 obyvatel německé národnosti. Po roce 1945 byla ves vysídlena a zbořena. Mlynářka ležela na lesní mýtině napravo od silnice Závist – Rybník pod prameny řeky Radbuzy v k. ú. Závist. Z původní vsi se nedochovalo prakticky nic, místo připomíná pouze kamenný sloupek s letopočtem 1865, do něhož byl před nedávnem zasazen nový křížek (Procházka 2007).

Graf č. 20: Počet obyvatel v obci Mlynářka v letech 1869 – 1960

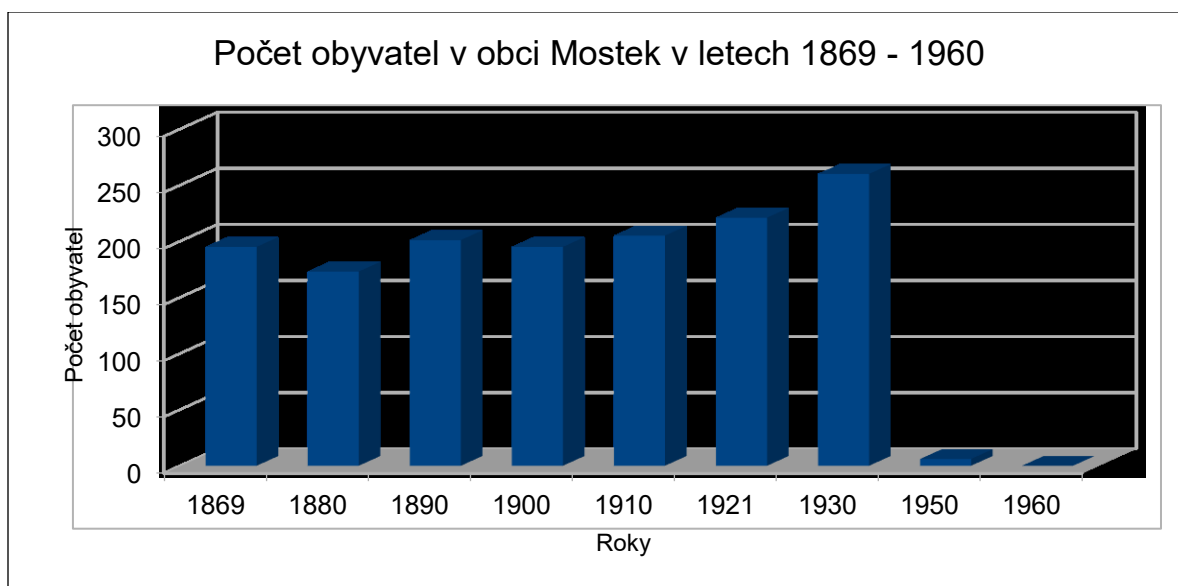

Zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ 2017

Mostek (Schwanenbrüchl)

Založení obce spadá s jistotou do období švamberské kolonizace pohraničního hvozdu. V místě byla nejprve založena sklárna na počátku 70. let 16. století. O pár let později je založena ves. Stála zde škola, vinopalna, výrobní potaše, panská myslivna a vrchnostenský dvůr se starým zámečkem, dva mlýny a pila. V roce 1930 se Mostek skládal ze 30 domů obydlených 255 Němci a pěti Židy. Zaniklá ves ležela v údolí Radbuzy tři km severně od Rybníka. Nejvíce se dochoval most přes řeku, od kterého dostala obec jméno. Jinak se dochovaly pouze nevýrazné stopy základů, drobný rekreační objekt, který jediný přežil demolice po roce 1945 (Procházka 2007, Mapy.cz 2017). Fotografie pozůstatků obce viz příloha č. 9.

Graf č. 21: Počet obyvatel v obci Mostek v letech 1869 – 1960

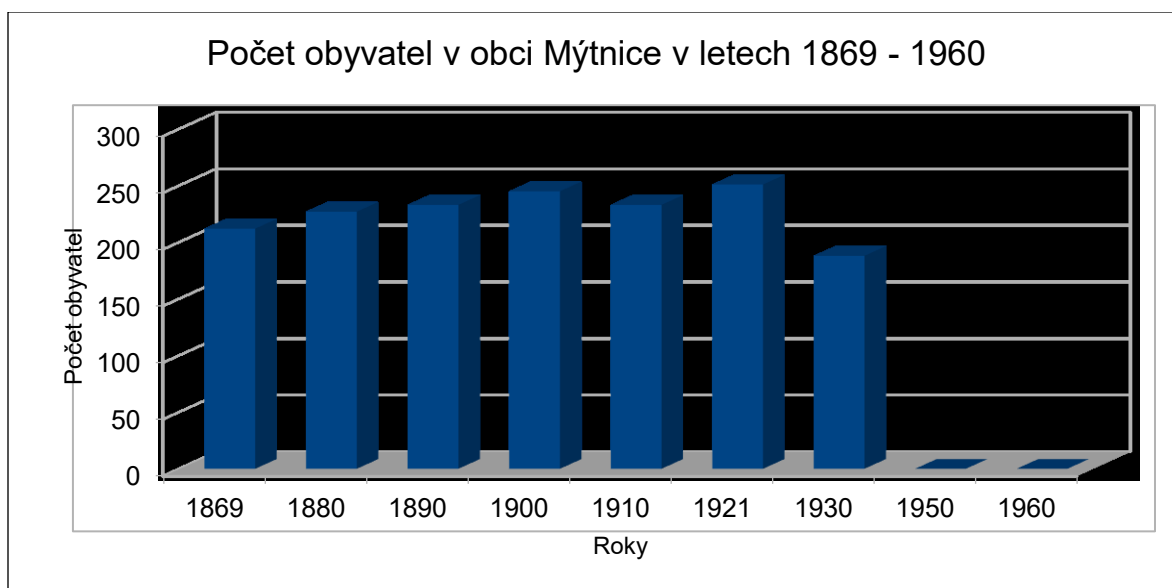

Zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ 2017

Mýtnice (Mauthaus)

Ves byla založena kolem roku 1680, dle údajů tereziánského katastru z roku 1757. Jak již název obce napovídá, stávala zde mýtnice, která zde plnila svoji funkci až do roku 1764, kdy část falckého území připadla definitivně k Čechům. V obci stávala sklárna, škola či dva hostince. V roce 1930 se ves skládala ze 34 usedlostí, v nichž žilo 188 obyvatel německé národnosti. Mýtnice se rozkládala asi dva km severozápadně od Nemanic ve svahu u bývalé významné přeshraniční komunikace. Z usedlostí se částečně dochovaly pouze některé propadlé sklepy. Místo také připomíná kamenný křížek z roku 1990 (Procházka2007). Fotografie pozůstatků obce viz příloha č. 10.

Graf č. 22: Počet obyvatel v obci Mýtnice v letech 1869 – 1960

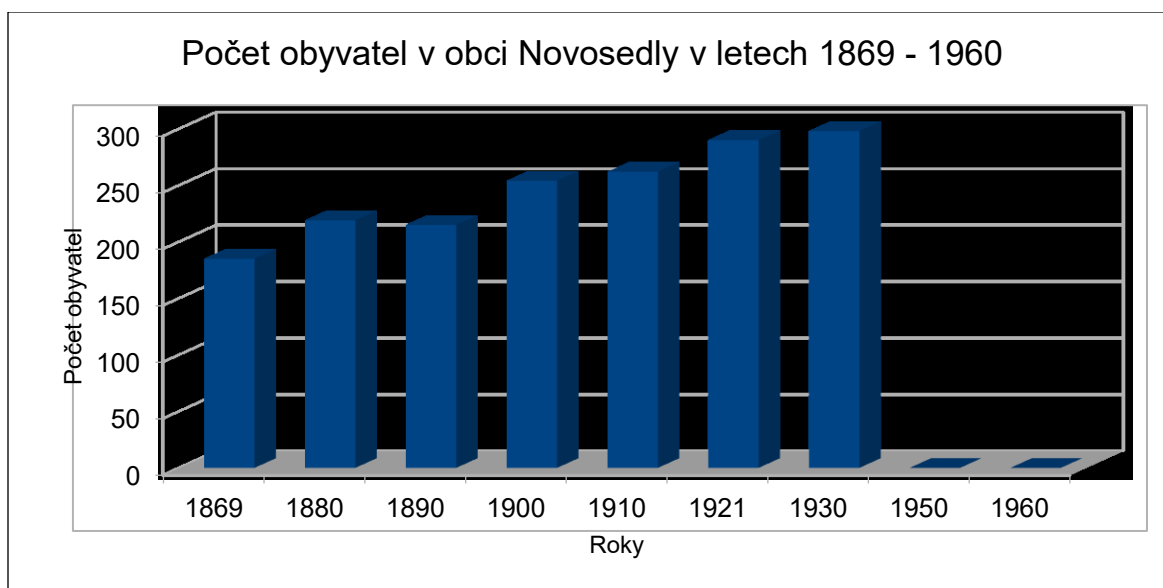

Zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ 2017

Novosedly (Neubäu)

Podle německé krajinné literatury byla ves založena již kolem roku 1500. Písemně je uváděna v berní ruli z roku 1654 jako majetek panství Újezd Svatého Kříže. U vsi stával mlýn a také kostelík sv. Jiří. V roce 1930 stálo v Novosedlech 42 domů, v nichž žilo 298 obyvatel německé národnosti. Ves se rozkládala na svahu Liščí Hory nad údolím Radbuzy napravo od silnice Mostek – Smolov. Místo je dnes proměněné v mokřinu, z usedlostí se dochovaly pouze nevýrazné zbytky zdiva, zbytky náhonu připomínají mlýn (Procházka 2007).

Graf č. 23: Počet obyvatel v obci Novosedly v letech 1869 – 1960

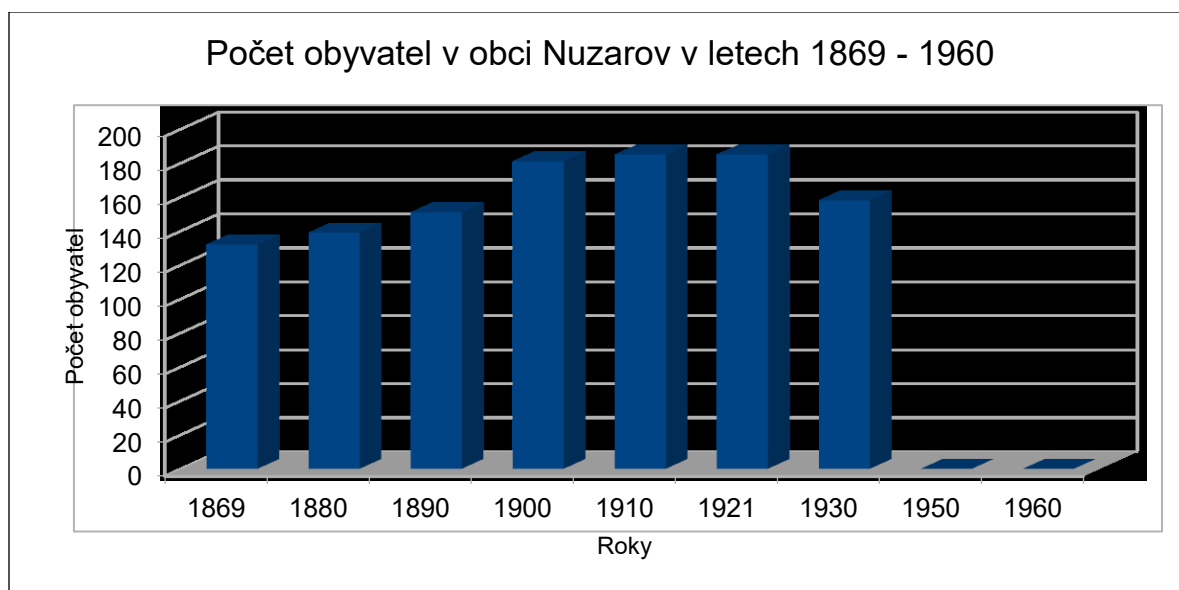

Zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ 2017

Nuzarov (Nimvorgut)

Vznik obce se dle údajů tereziánského katastru datuje do roku 1705 na pozemcích panského lesa. V roce 1722 je ves zmiňována v soupisu vsí koutsko-trhanovského panství. V roce 1930 tu statistiky uvádějí 25 domů a 159 obyvatel, z toho 158 Němců a jednoho Čechoslováka. Ves ležela pod hřebenem pásma Haltravy ve výšce cca 700 m. n. m. nad Valtířovem v k. ú. Postřekov. Z Nuzarova se dodnes nedochovalo téměř vůbec nic, místo připomínají pouze valy a dva kamenné křížky (Procházka 2007). Fotografie pozůstatků viz příloha č. 11.

Graf č. 24: Počet obyvatel v obci Nuzarov v letech 1869 – 1960

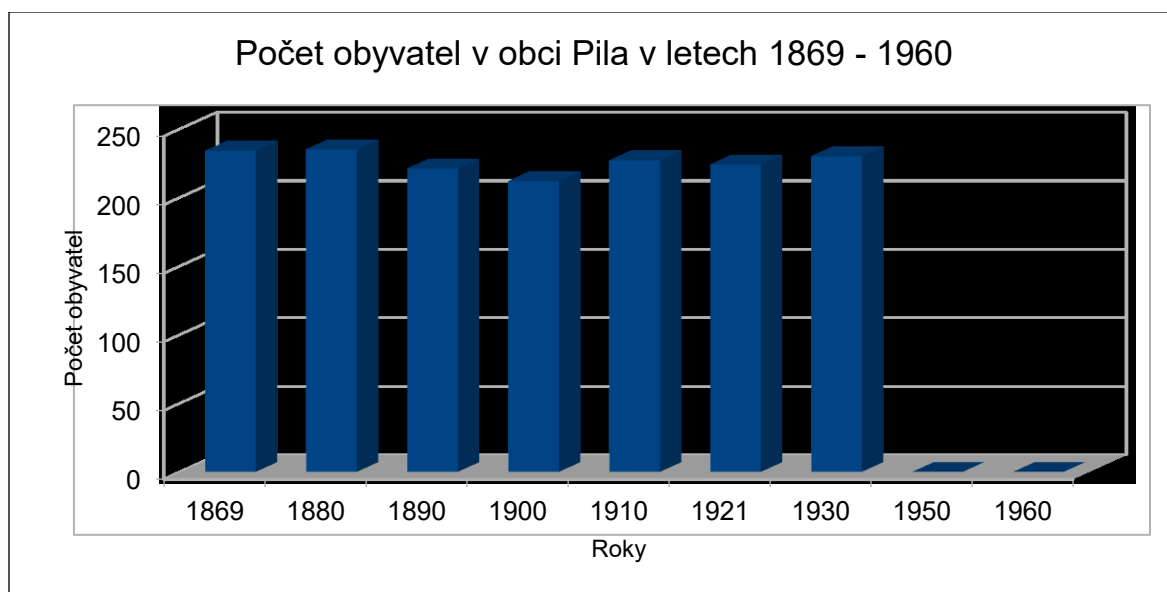

Zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ 2017

Pila (Seeg)

První zmínky o vsi sahají do roku 1613, jakožto majetek statku Grafenried. Pila byla významnou průmyslovou vsí, pracovala zde sklárna, mlýny či pila. Stával zde také významný hostinec. V roce 1930 zde stálo 33 domů, v nichž žilo 230 obyvatel, z toho 228 Němců a dva cizinci. Pila měla být po roce 1945 ušetřena plošné likvidace, ovšem část domů byla svévolně zbořena rabujícím obyvatelstvem. Víska stávala necelé tři km západně od Nemanic při silnici z Mýtnice do Lučiny. V místech se dochovaly hráze rybníků a zbytky staré mlýnice, dále zbytky zdiva některých budov, či zachovaný sklep. Ves připomíná také kamenný kříž z roku 1912. Místem prochází zelená turistická trasa (Procházka 2007, Mapy.cz 2017). Fotografie pozůstatků viz příloha č. 12.

Graf č. 25: Počet obyvatel v obci Pila v letech 1869 – 1960

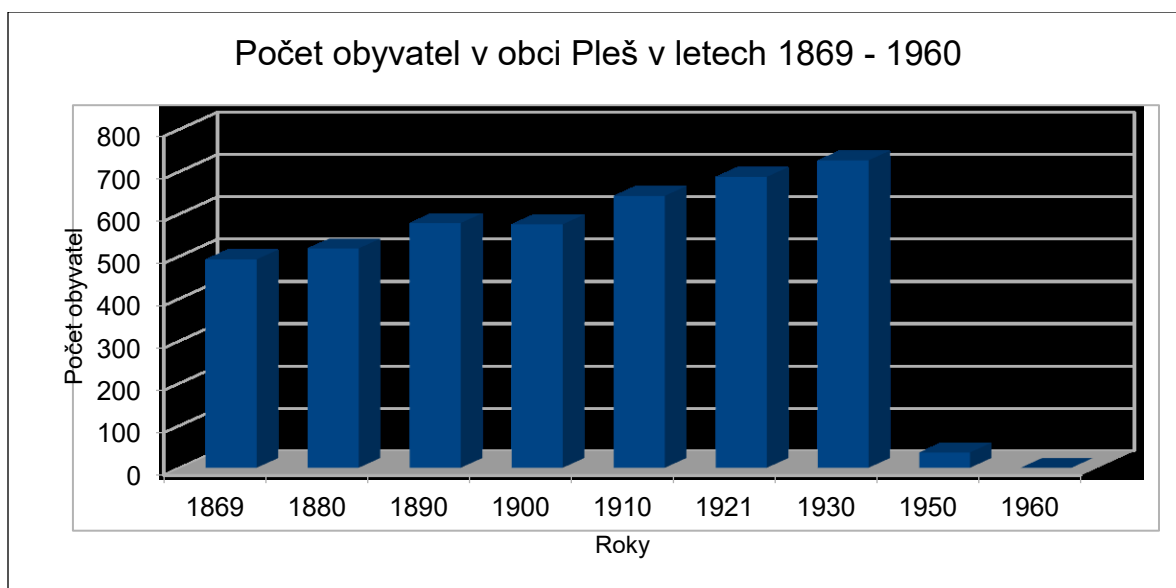

Zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ 2017

Pleš (Plöss)

Nejstarší historická zpráva o vsi je z německé literatury k roku 1606. Ves však byla založena nejspíše již v 2. pol. 16. století. Tak jako jinde v okolních obcích i zde stávala původně sklárna. Významnou stavbou zde však byl kostel svatého Jana Křtitele, dále pak hostinec, následně restaurace, škola, další kostel a také mlýn a pila. V roce 1930 stálo v Pleši 105 domů, v nichž žilo 726 obyvatel. Z toho bylo 707 Němců, osm Čechoslováků a 11 cizinců. Po roce 1945 byla ves dosídlena Čechoslováky, ovšem v 50. letech se ves ocitla v zakázaném pásmu, a tak následovala demolice staveb, zbyla pouze bývalá hájovna. Následně sloužilo místo rotě pohraniční stráž, kteří na vrcholu Velký Zvon vystavěli hlásku. Po roce 1989 se na Pleš částečně vrátil život, byl otevřen hraniční přechod Pleš – Friedrischhäng a bývalá hájovna je dnes v létě využívána jako oblíbená restaurace pro turisty. Pleš se nacházela na planině v nadmořské výšce 730 m. n. m. zhruba šest km jihovýchodně od Železné. Z bývalé zástavby se nedochovalo téměř nic, místo však pietně připomíná hřbitov a základy kostela. Místem prochází červená a zelená turistická značka (Procházka 2007, Mapy.cz 2017). Fotografie pozůstatků viz příloha č. 13.

Graf č. 26: Počet obyvatel v obci Pleš v letech 1869 – 1960

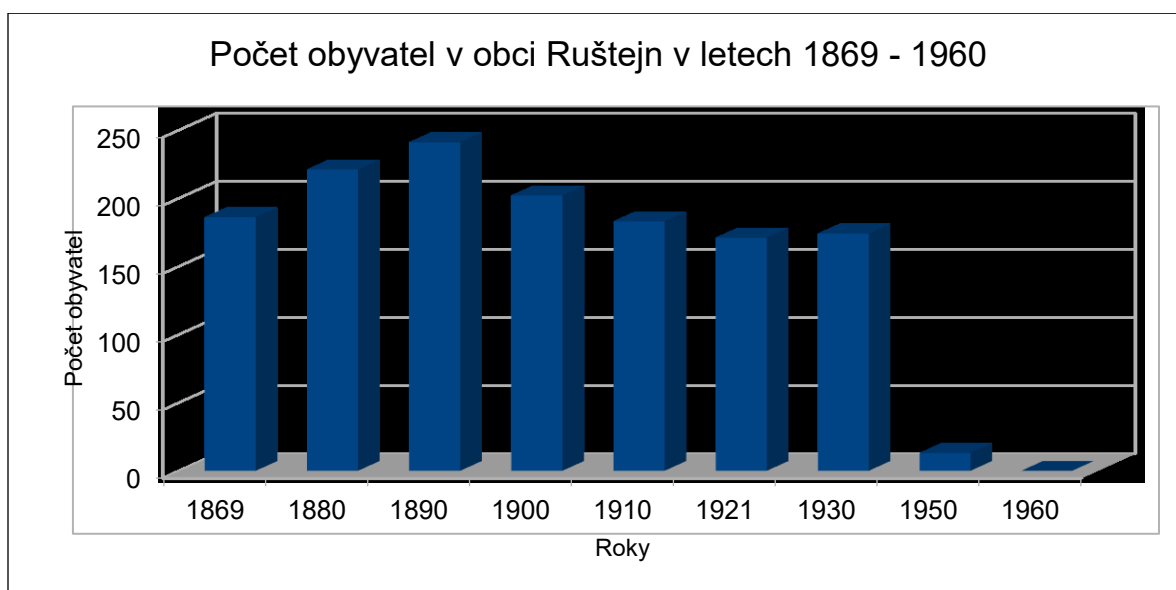

Zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ 2017

Ruštejn (Ruhstein)

První zmínkou o vsi je zápis z berní ruly z roku 1654. V roce 1930 zde ve 34 domech žilo 174 německých obyvatel. Zaniklá obec se nachází nedaleko silnice Bělá nad Radbuzou – Železná, zhruba jeden km před Železnou v k. ú. Železná. Ze vsi se dochovaly zbytky studní a rybníček. Místem prochází modrá turistická značka (Procházka 2007, Mapy.cz 2017). Fotografie pozůstatků viz příloha č. 14.

Graf č. 27: Počet obyvatel v obci Ruštejn v letech 1869 – 1960

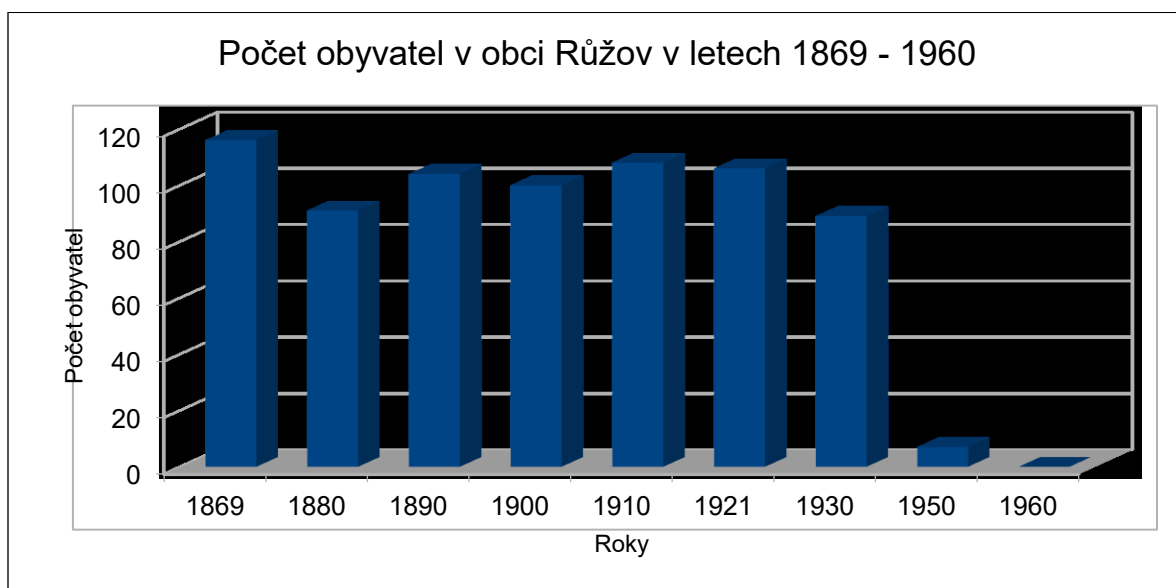

Zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ, 2017

Růžov (Rosendorf)

Podle německých pramenů se založení vsi datuje do roku 1735, kdy zde Jan Václav Cukr z Tamfeldu prodal zdejší pozemky novým osadníkům. V roce 1930 tu v 15 domech žilo 89 Němců. Ves se rozkládala nad údolím Radbuzy při úpatí vrchu Rosenhügel v k. ú. Smolov. Níže od vsi se dochovaly zříceniny mlýna. I ze samotné obce se však dochovaly výrazné zbytky usedlostí, jelikož místní domy byly pouze rozebrány na stavební materiál. Místem prochází zelená turistická značka (Procházka, 2007, Mapy.cz, 2017). Fotografie pozůstatků viz příloha č. 15.

Graf č. 28: Počet obyvatel v obci Růžov v letech 1869 – 1960

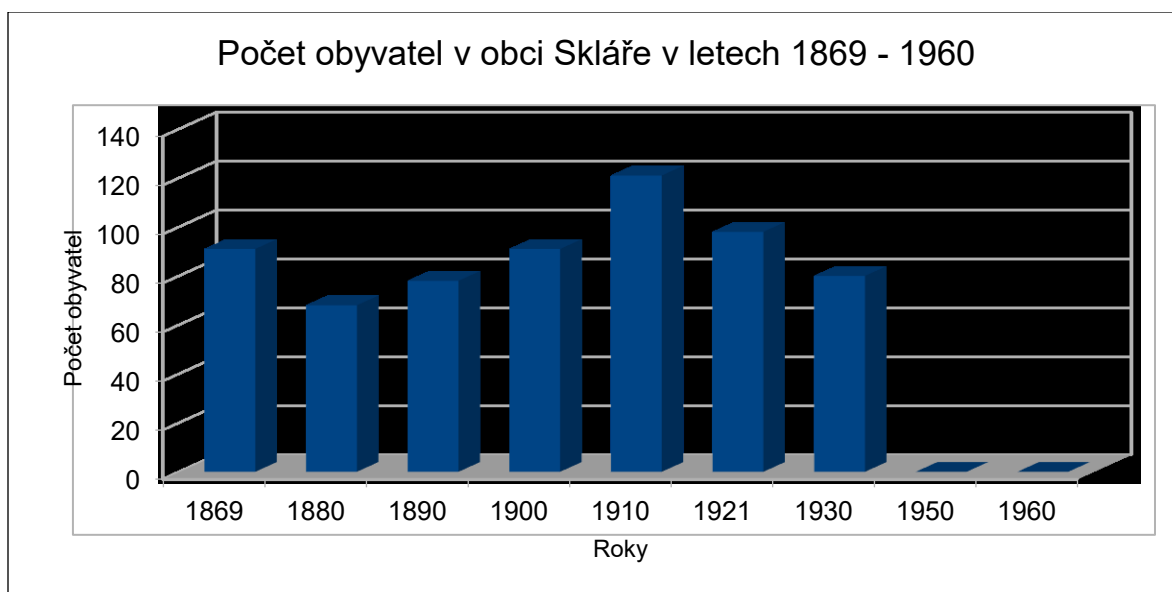

Zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ 2017

Skláře (Glaserau)

V roce 1586 se vyskytují prozatím nejstarší zmínky o obci, která byla od počátku majetkem pivoňských augustiánů. Jak již název napovídá, byla ves založena při skelné huti nebo v místech vyhašené sklárny. V roce 1930 tu stálo 16 usedlostí, v nichž žilo 80 obyvatel, z toho 76 Němců a čtyři cizinci. Ves stávala jeden km jihovýchodně od Pivoně. Dochovaly se pouze výrazné zříceniny zdiva a dva rybníčky. Místo také připomínají dva kamenné křížky. Místem prochází zelená turistická značka (Procházka 2007, Mapy.cz 2017).

Graf č. 29: Počet obyvatel v obci Skláře v letech 1869 – 1960

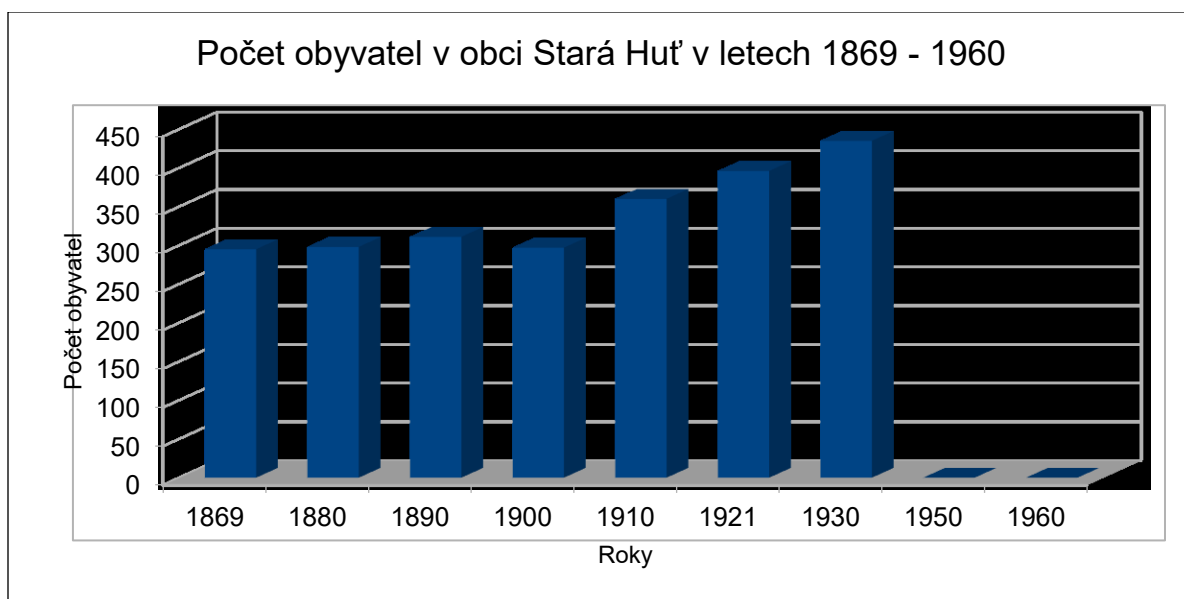

Zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ 2017

Stará Huť (Althütten)

V místě byla nejprve založená sklářská huť, a to již krátce po roce 1560, stávala zde tak nejstarší sklárna v Českém lese. K rozvoji usedlostí však dochází až v 2. pol. 18. stol. Kromě sklárny zde stál také mlýn, pila a zpustlý rybník. V roce 1930 zde stálo 58 chalup, v nichž žilo 397 Němců a 32 Čechoslováků. Po roce 1945 rozdělila ves signálka, což vedlo k jejímu rychlému zániku. Stará Huť ležela v údolí Radbuzy na úpatí Železného vrchu 1,5 km severně od obce Rybník v k. ú. Mostek. Z bývalé vsi se nedochovalo téměř nic, pouze základy zdí u jedné z usedlostí. Místem prochází červená turistická značka (Procházka 2007, Mapy.cz 2017). Fotografie pozůstatků viz příloha č. 16.

Graf č. 30: Počet obyvatel v obci Stará Huť v letech 1869 – 1960

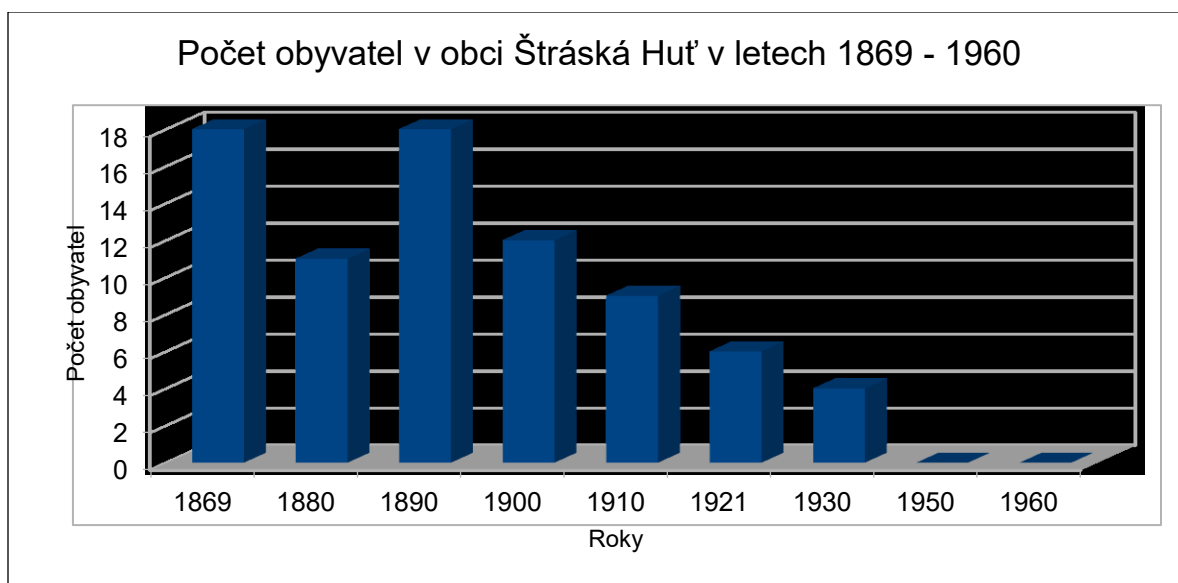

Zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ 2017

Štráská Huť (Strasshütten)

První zmínka o vsi se objevuje v roce 1629 v mutěňínských matrikách. Významnou stavbou byla opět zdejší sklárna. S jejím zánikem se však vylidňovali i zdejší usedlosti, a nakonec zbyla pouze hájovna. V roce 1930 tu v jednom domě žili čtyři lidé. I toto ikonické místo po roce 1945 zaniklo. Bývalá ves se nacházela v úžlabině nalevo od silnice Mostek – Václav nad bývalou Jánskou Hutí v k. ú. Pleš. Dochovaly se zde zbytky základů sklárny a sklářské pece. Štráská Huť patří dodnes mezi nejzapadlejší místa v Českém lese (Procházka 2007). Fotografie pozůstatků viz příloha č. 17.

Graf č. 31: Počet obyvatel v obci Štráská Huť v letech 1869 – 1960

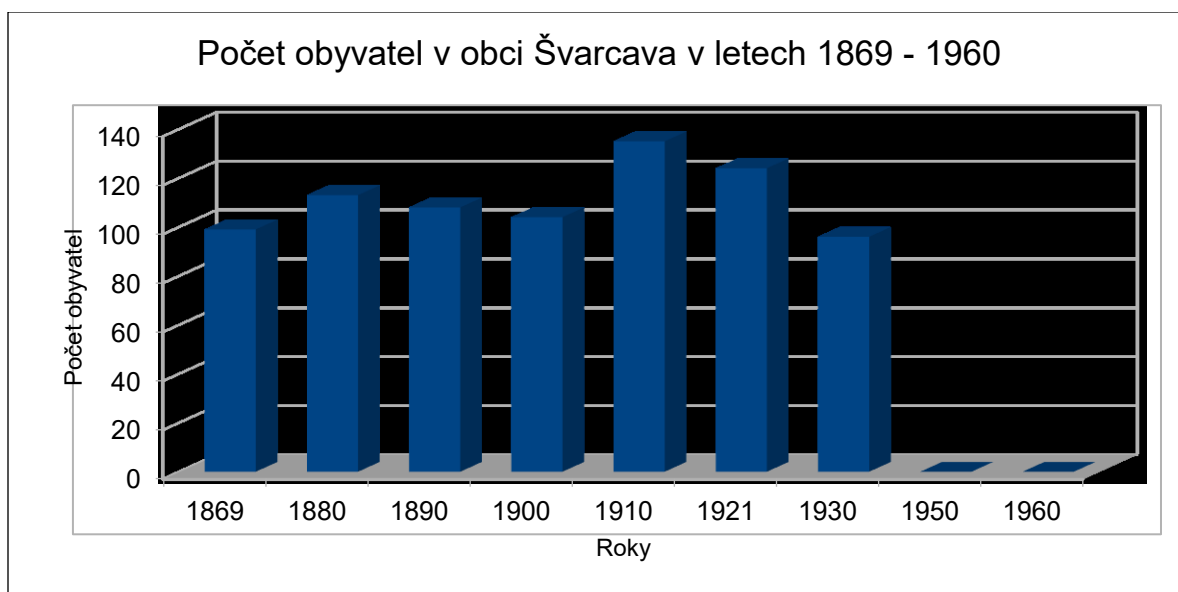

Zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ 2017

Švarcava (Schwarzach)

Poprvé se lokalita Schwarzach objevuje v roce 1626 na mapě okolí městečka Schönsee, kde je označena jako česká celnice. V obci stávala hospoda, která zároveň sloužila jako mýtnice. V roce 1899 v obci propukl velký požár, který zničil několik usedlostí. V roce 1930 zde stálo 19 domů, v nichž žilo 18 obyvatel české a 47 obyvatel německé národnosti. Malá ves stála přímo na česko-bavorské hranici cca tři km západně od obce Rybník. Z původní obce se nedochovalo téměř nic, pouze zbytky zdiva podél Černého potoka. Nyní zde funguje hraniční přechod pro pěší a cyklisty. Na druhé straně hranice stojí zachovalá německá osada Schwarzach. Místem prochází modrá turistická značka (Procházka 2007, Mapy.cz 2017).

Graf č. 32: Počet obyvatel v obci Švarcava v letech 1869 – 1960

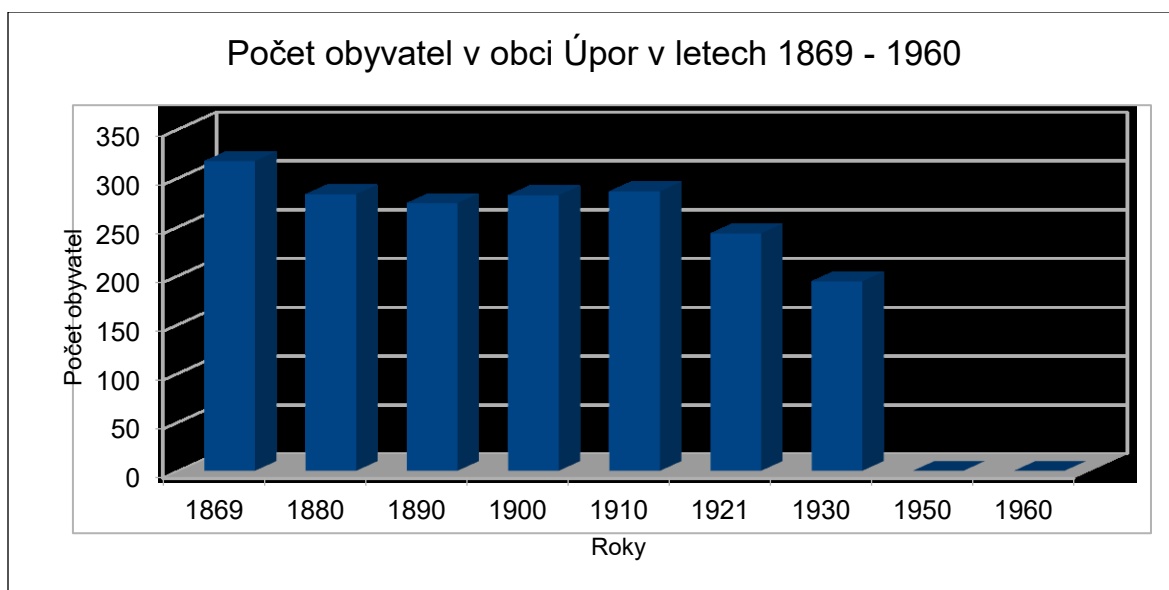

Zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ 2017

Úpor (Anger)

Nejstarší zmínky o lokalitě se datují k roku 1619 v souvislosti se založením sklárny. Ves byla majetkem malého grafenriedského panství a k Čechám byla připojena až v roce 1764. Stával zde například celní úřad. V roce 1930 zde stálo 37 domů a žilo 194 obyvatel, z toho 186 obyvatel německé národnosti a osm cizinců. Po odsunu německého obyvatelstva byla ves plánovitě zbořena. Ves Úpor ležela 500 metrů severně od zaniklé obce Lučina a asi jeden km od státní hranice. Procházela tudy silnice z Pily do Lučiny. Ves byla rozdělena na Horní a Dolní Úpor. Z obce se však dochovaly pouze nepatrné zbytky zdí a sklepů, místo připomíná jen kamenný křížek (Procházka 2007). Fotografie pozůstatků viz příloha č. 18.

Graf č. 33: Počet obyvatel v obci Úpor v letech 1869 – 1960

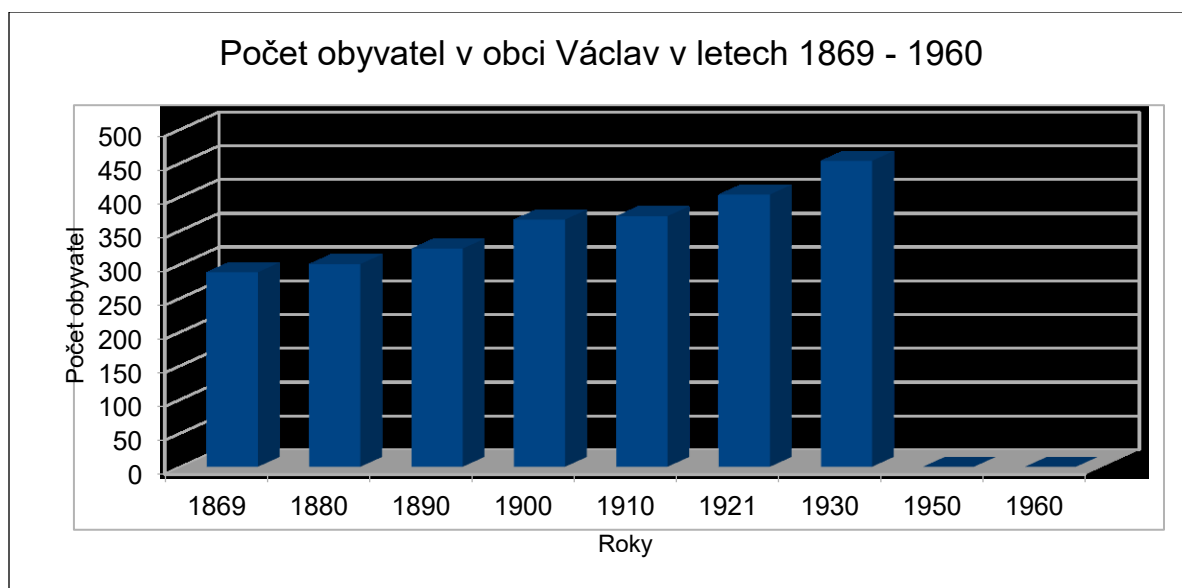

Zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ 2017

Václav (Wenzelsdorf)

Nejstarší zmínka o vsi je z roku 1763. Stával zde hospodářský dvůr či hájovna. Roku 1930 stávalo ve vsi společně s místní částí Rabov celkem 61 domů a 453 obyvatel, z toho 452 obyvatel německé národnosti a jeden cizinec. V roce 1951 byla ves zcela zbořena. Václav byla položena na okraji planiny spadající do sedla mezi vrchy Zvon a Malý Zvon v k. ú. Pleš. Procházela tudy cesta stoupající z Mostku do Pleše. Dnes místo připomíná pouze bývalá vojenská ubytovna, která později fungovala jako rota a nyní je zde napospas přírodním vlivům. Místem prochází červená turistická značka (Procházka 2007, Mapy.cz 2017). Fotografie pozůstatků viz příloha č. 19.

Graf č. 34: Počet obyvatel v obci Václav v letech 1869 – 1960

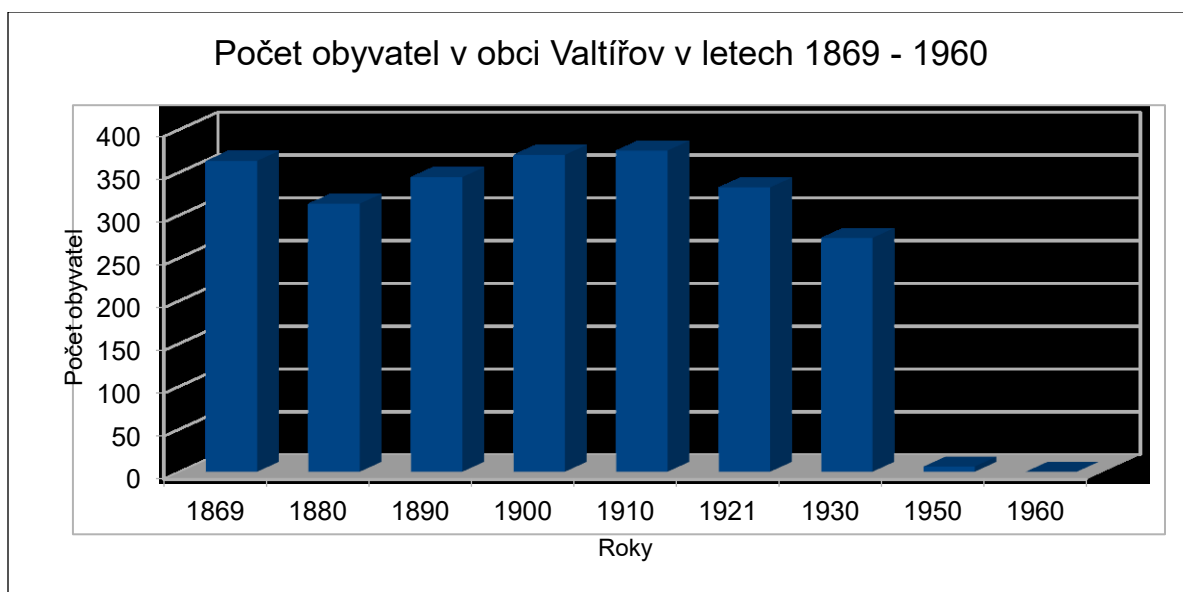

Zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ 2018

Valtířov (Waltersgrün)

Ves Valtířov byla jednou z nejstarších osídlených oblastí v Českém lese. Byla již uvedena ve falsu listiny z roku 1115, kterou panovník daroval Valtířov klášteru v Kladrubech. Během husitských válek však ves zanikla a znovuoobnovena byla až kolem roku 1695. V obci stával středověký kostel a při potoku také mlýn, v jehož místě dnes stojí samota Oslí Mlýneček. V roce 1930 tu stálo 61 domů a žilo 273 obyvatel, z toho 264 Němců a 9 Čechoslováků. Ves byla zničena v roce 1954, některé stavby však vydrželi ještě několik desetiletí. Prastará ves stávala na jedné z větví řezenské stezky asi tři km západně od Nového Kramolína při silnici do Nemanic. Dnes se z Valtířova nedochovalo téměř nic, místo připomínají pouze zbytky základových zdí, rybníček a také kamenný křížek. Místem prochází zelená a modrá turistická značka (Procházka 2007, Mapy.cz 2017). Fotografie pozůstatků viz příloha č. 20.

Graf č. 35: Počet obyvatel v obci Valtířov v letech 1869 – 1960

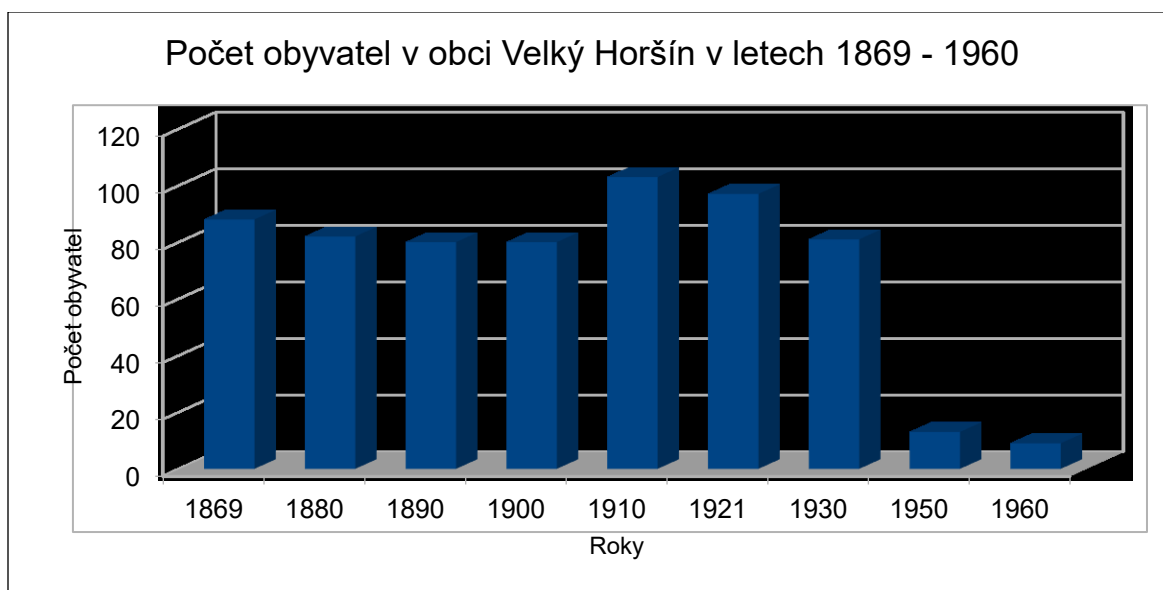

Zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ 2017

Velký Horšín (Grossgorschin)

Poprvé se se vsí setkáváme v roce 1579 při hraničních sporech mezi Chody a přimdskými Švamberky. Osídlení na nedalekém vrchu se však datuje již do období 10. - 11. století. Sídlo zde měl rychtář, pod jehož pravomoc patřili i poddaní v blízkých obcích. V roce 1930 zde ve 14 domech žilo 81 Němců. Ves se rozkládala v údolí bezejmenného potoka asi 300 metrů napravo od silnice Ostrov – Rybník. Z bývalé vsi se dochoval velký rybník a také výrazné zbytky některých usedlostí (Procházka 2007).

Graf č. 36: Počet obyvatel v obci Velký Horšín v letech 1869 – 1960

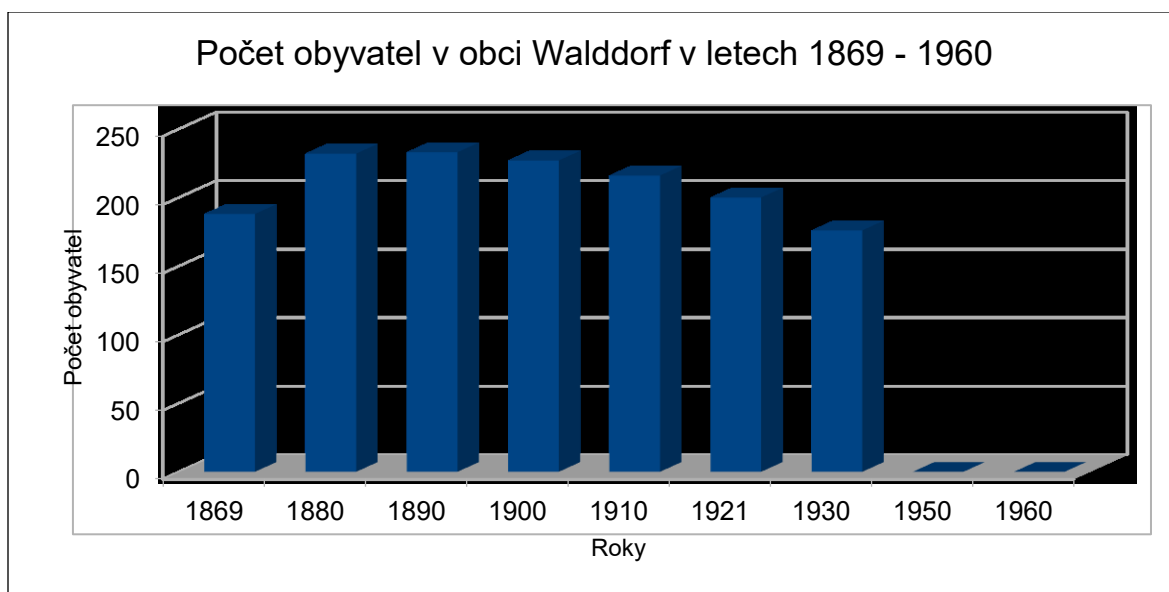

Zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ 2017

Walddorf

Také Walddorf byl založen na místech bývalé sklárny, která zde byla založena v roce 1696. O vsi obsahuje nejstarší zmínky tereziánský katastr z roku 1757. U obce stával lovecký zámek, jehož zříceniny se zachovaly dodnes. V roce 1839 tu stálo 28 domů, obydlených 176 obyvateli německé národnosti. Walddorf ležel uprostřed lesů při cestě z Bělé do Železné Huti v k. ú. Železná. V některé literatuře se setkáváme i s českým názvem Valdorf, který však oficiálně nikdy neexistoval. Z bývalé vsi se dochovaly stopy půdorysů jednotlivých staveb, základy školy a jižně také zříceniny loveckého zámku. Místem prochází zelená a modrá turistická značka (Procházka 2007, Mapy.cz 2017). Fotografie pozůstatků viz příloha č. 21.

Graf č. 37: Počet obyvatel v obci Walddorf v letech 1869 – 1960

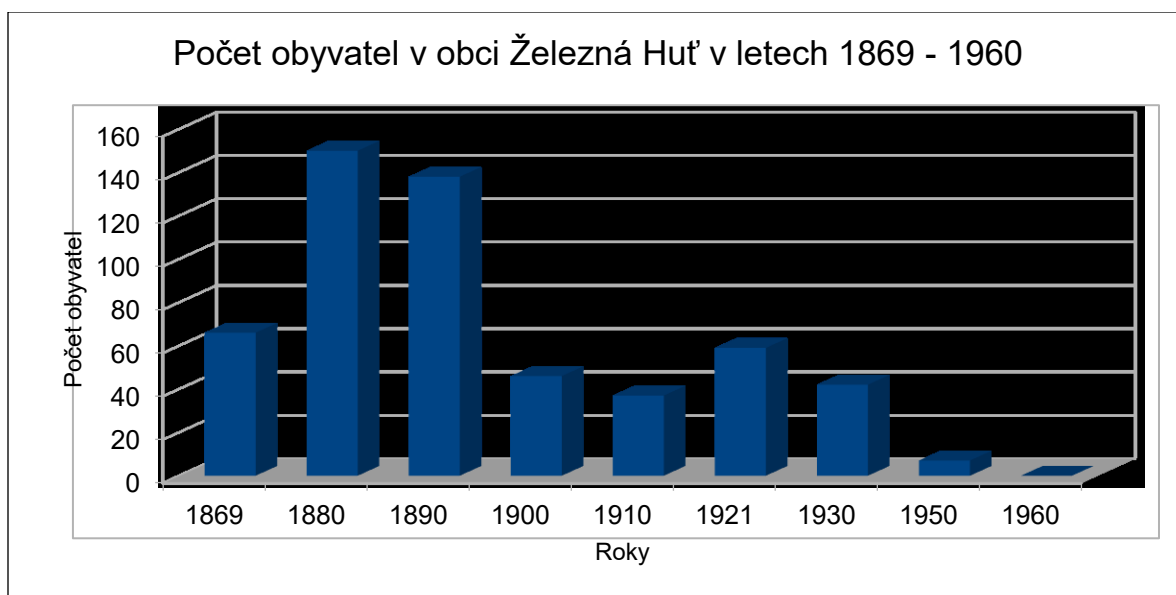

Zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ 2017

Železná Hut' (Eisendorfhütte)

První zmínka o sklárně je z roku 1591. Stávalo zde pouze několik málo usedlostí, které nikdy nevytvořily celistvou ves. V roce 1930 je tu uváděno pouze šest domků, obydlených 42 obyvateli německé národnosti. Pro Železnou Hut' se také používá název Eisendorfská Hut', který je podle některých autorů ten správný. Místo leželo uprostřed lesů 2,5 km jižně od Železné v k. ú. Železná. Dnes se z původní zástavby nedochovalo téměř vůbec nic, na místě stojí pouze opuštěné hospodářské stavení. Místem prochází červená turistická značka (Procházka 2007, Mapy.cz 2017). Fotografie pozůstatků viz příloha č. 22.

Graf č. 38: Počet obyvatel v obci Železná Huť v letech 1869 – 1960

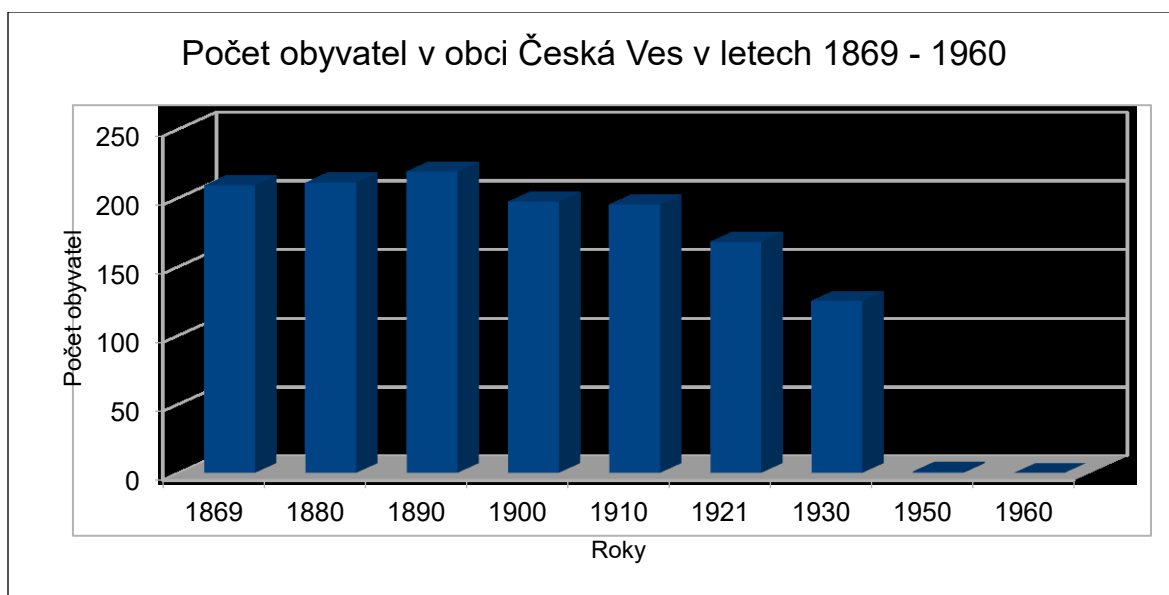
Zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ 2017

5.2 Tachovsko

Česká Ves (Böhmischdorf)

První zmínka o obci se datuje do roku 1625, když poddaní tachovského zámku dostali povolení kácet mýtiny a na nich si vystavět nové domy. Ve vsi stála škola, hospoda, koloniál a řeznictví. V roce 1930 tu v 88 domech žilo 624 obyvatel německé národnosti. Česká Ves ležela v blízkosti německé hranice naproti hornofalckému Georgenbergu. Z bývalé vsi se nechovalo příliš mnoho, pouze pozůstatky některých staveb a propadlé sklepy (Procházka 2011).

Graf č. 39: Počet obyvatel v obci Česká Ves v letech 1869 – 1960

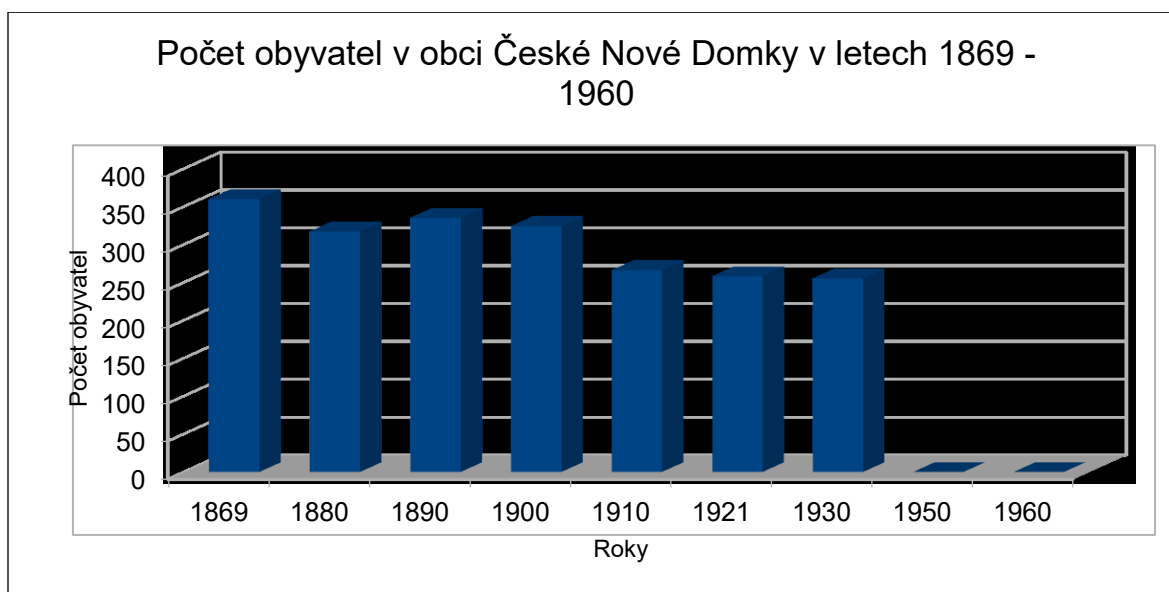

Zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ 2017

České Nové Domky (Böhmisch Neuhäusl)

V historických pramenech se ves objevuje poprvé v roce 1780. Ve vsi stál koloniál a poměrně velký hostinec. Místní obyvatelé však byli poměrně chudí. V roce 1930 měla obec 28 domů a 255 obyvatel. České Nové Domky se nacházely přímo na státní hranici s Německem v k. ú. České Domky, a tak neměly sebemenší šanci na přežití. I možná proto se z bývalé obce nedochovalo vůbec nic. Část zástavby připadla hornofalckému Neudorfu (Procházka 2011).

Graf č. 40: Počet obyvatel v obci České Nové Domky v letech 1869 – 1960

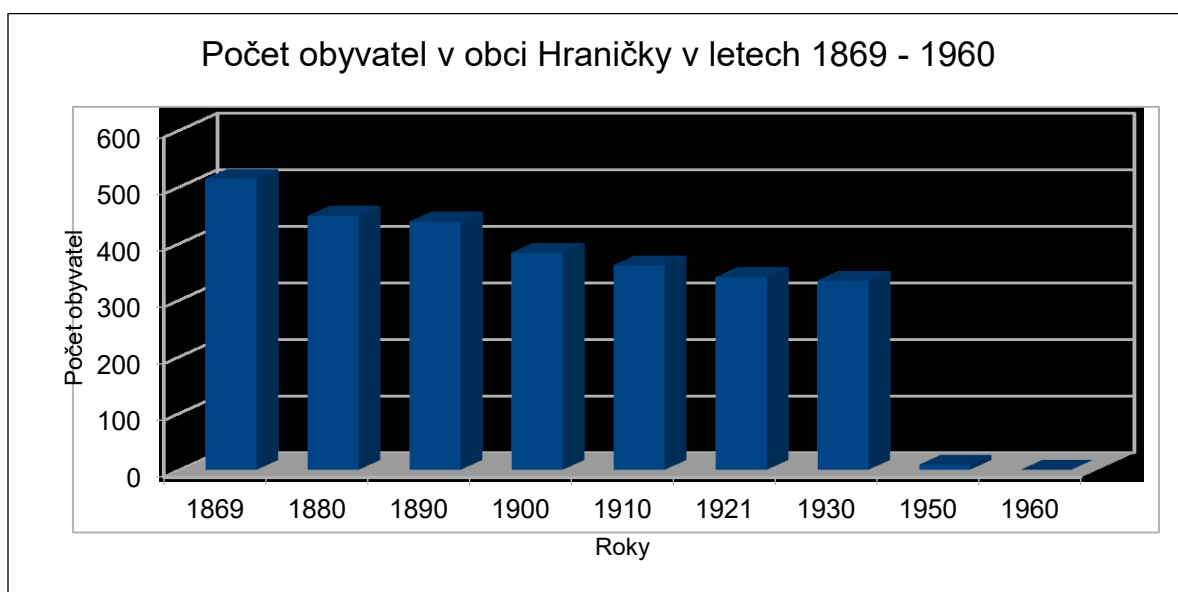

Zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ 2017

Hraničky (Reichenthal)

V roce 1716 byla založena sklárna Nová Huť, která byla později přejmenovaná na Reichenthal. Na jejím místě vznikla ves, ve které stávala česká a německá škola a tři hostince. V roce 1930 zde v 53 domech žilo 334 obyvatel. V roce 1950 zde vznikla rota PS. Během služby zde však došlo k zastřelení utečence i smrti strážníka. 23. 12. 2018 zde ministři zahraničí Čech a Německa přestřihli dráty železné opony. Hraničky ležely na silnici směřující na silnici směřující z Nových Domků do Jedliny v k. ú. Nové Domky. Dnes se z bývalé obce dochovaly pouze nevýrazné zbytky zdiva. Místem prochází červená turistická značka a také Příhraniční naučná stezka (Procházka 2011, Mapy.cz 2017).

Graf č. 41: Počet obyvatel v obci Hraničky v letech 1869 – 1960

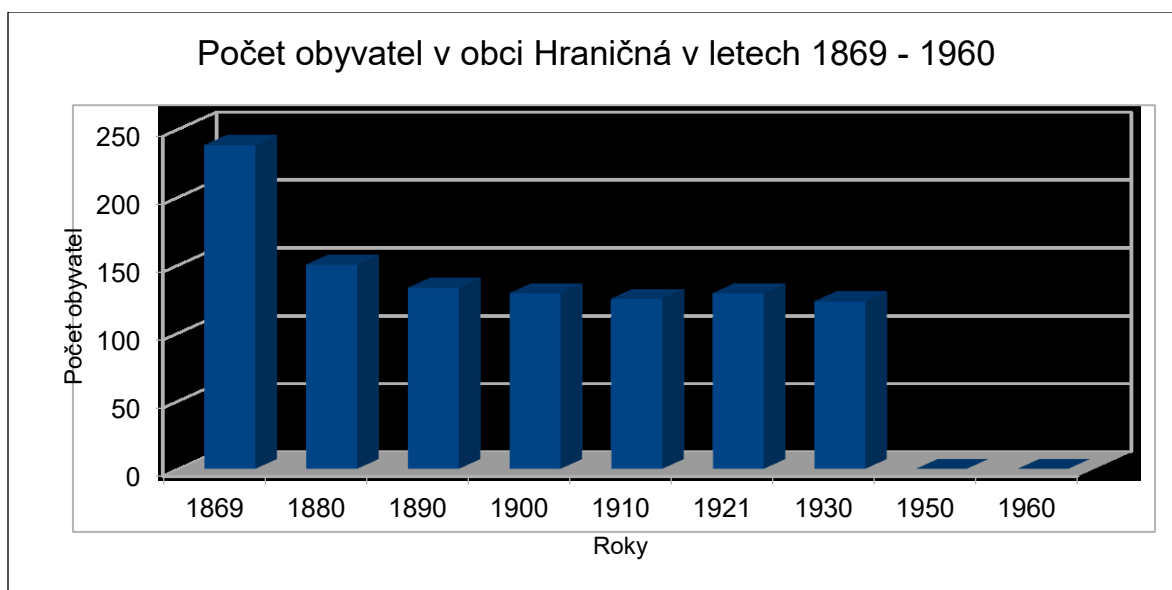

Zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ 2017

Hraničná (Hermannsreith)

První zmínka o obci je z roku 1713 z pozemkové knihy, kdy tu stálo 5 domů. Hermannsreith se nacházel na obou stranách hranice, českou a hornofalckou část oddělovala pouze hraniční čára. Ve vsi stála škola a hospoda. V roce 1930 zde stálo 23 domů, v nichž žilo 117 obyvatel německé národnosti a šest cizozemců. Hraničná stávala severně od Pavlova Studence v k. ú. Pavlův Studenec. Z bývalé vsi se nedochovalo vůbec nic. Místem dnes prochází červená a modrá turistická značka a je zde také pěší hraniční přechod Branka/Hermannsreuth (Procházka 2011, Mapy.cz 2017).

Graf č. 42: Počet obyvatel v obci Hraničná v letech 1869 – 1960

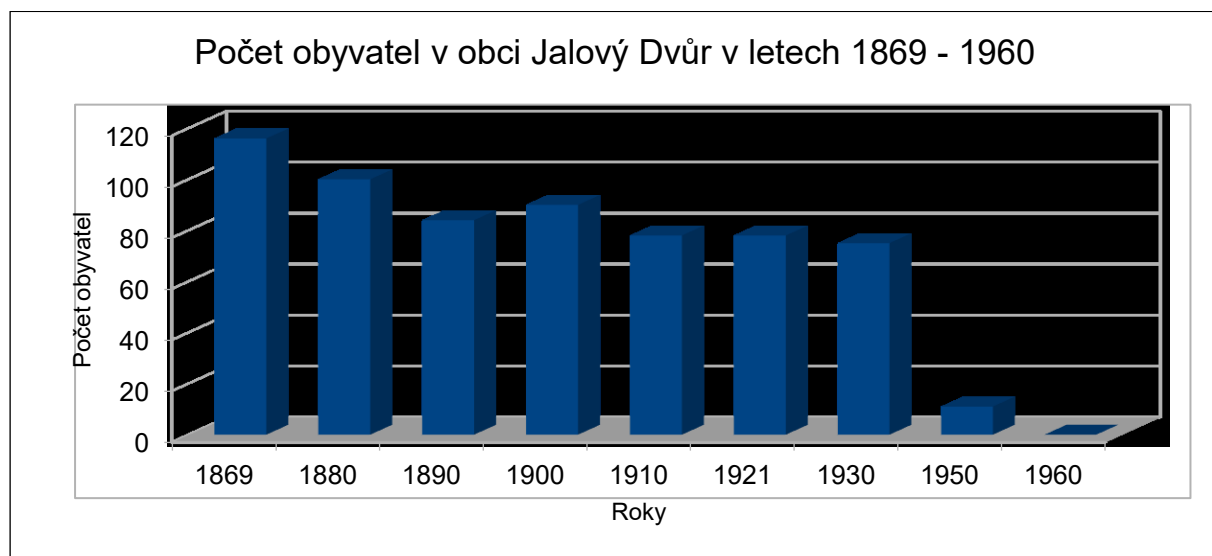

Zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ 2017

Jalový Dvůr (Galtenstallung)

První písemná zmínka o lokalitě je z roku 1762 na mapě městských lesů Planá. Ve vsi stávala škola, kde byla v minulosti zavražděna učitelka. V roce 1930 tu v 17 domech žilo 75 obyvatel. Ves zanikla dokonce až v 2. polovině 60. let 20. stol. v rámci rozšiřování hraničního pásma. Ves se rozkládala na rozlehlé lesní mýtině jižně od Broumova. Jedná se o nejsevernější zaniklou obec v CHKO Český les. Z místa se zachovaly pouze nevýrazné základy staveb, většinu bývalých usedlostí pokryla louka (Procházka 2011).

Graf č. 43: Počet obyvatel v obci Jalový Dvůr v letech 1869 – 1960

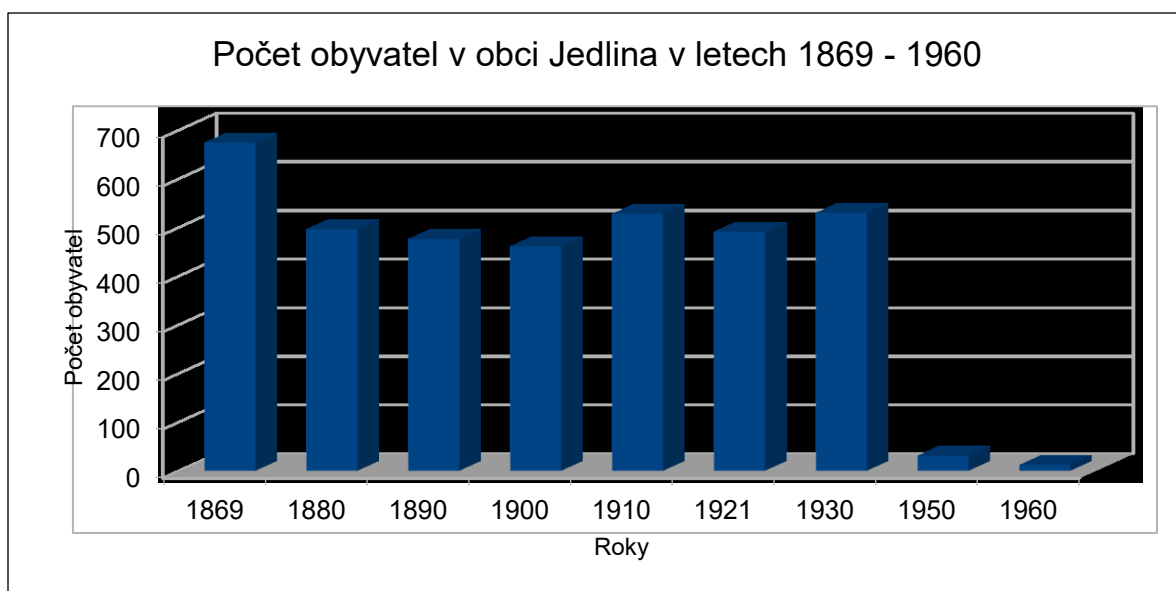

Zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ 2017

Jedlina (Neulosimthal)

První pokusy o založení vsi proběhly v roce 1626, avšak velmi utrpěla během třicetileté války, a tak je v roce 1648 uváděna jako pustá. Poté se ovšem ves začala rychle rozvíjet. V 18. století zde od poddaných probíhaly četné rebelie. V obci stával kostel s farou, poštovní úřad, četnická stanice, tři až čtyři hostince a několik obchodů. Stávala zde také vesnická Günterova nemocnice. V roce 1930 stálo v obci 93 domů a žilo 530 obyvatel. V 50. letech byla ves zničena, kromě kostela, který však zničil v roce 1963 požár po zásahu blesku. Jedlina se rozkládala asi dva km severně od státní hranice mezi též zaniklými obcemi Zahájí a Hraničky. Z obce se dochoval památník obětím 1. světové války či základy kostela v hromadách sutí. Jižně od obce se nachází přírodní rezervace Na Požárech, která má chránit vzácné tetřevy (Procházka 2011). Fotografie pozůstatků viz příloha č. 23.

Graf č. 44: Počet obyvatel v obci Jedlina v letech 1869 – 1960

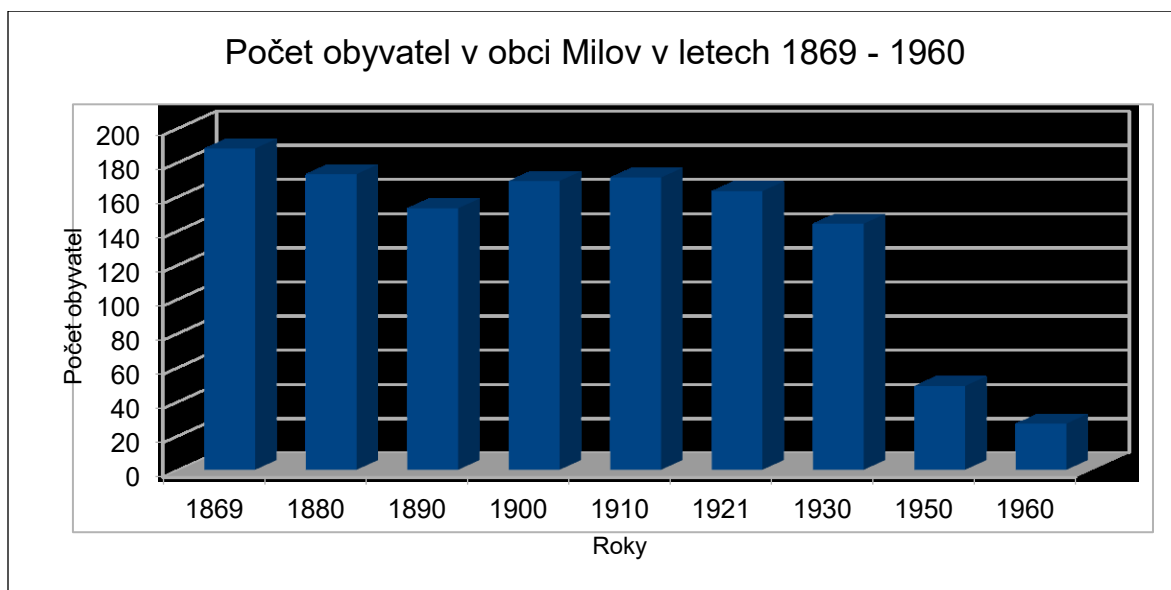
Zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ 2017

Milov (Mühlloh)

Historie místa sahá až do 16. století, kdy zde odprodali Švamberkové z Přimdy mlýn, který se nacházel při Václavském potoku. První písemná zmínka o obci je z berní ruly roku 1654. V 18. a 19. století se stala z Milova tzv. průmyslová zóna města Přimdy. Stávalo zde především několik mlýnů, dvě hospody, myslivna a ovčín. V roce 1930 zde stálo 27 domů, v nichž žilo 144 obyvatel. Po roce 1945 převážná část lokality zanikla. Milov (nebo také nazýván Mílov) se nacházel v hlubokém údolí mezi Přimdou a Václavským rybníkem v k. ú. Přimda. Základy

několika usedlostí se dochovaly v mokřinatých loukách při Václavském potoku. Nacházejí se zde také nevýrazné zříceniny mlýnů (Procházka 2011).

Graf č. 45: Počet obyvatel v obci Milov v letech 1869 – 1960

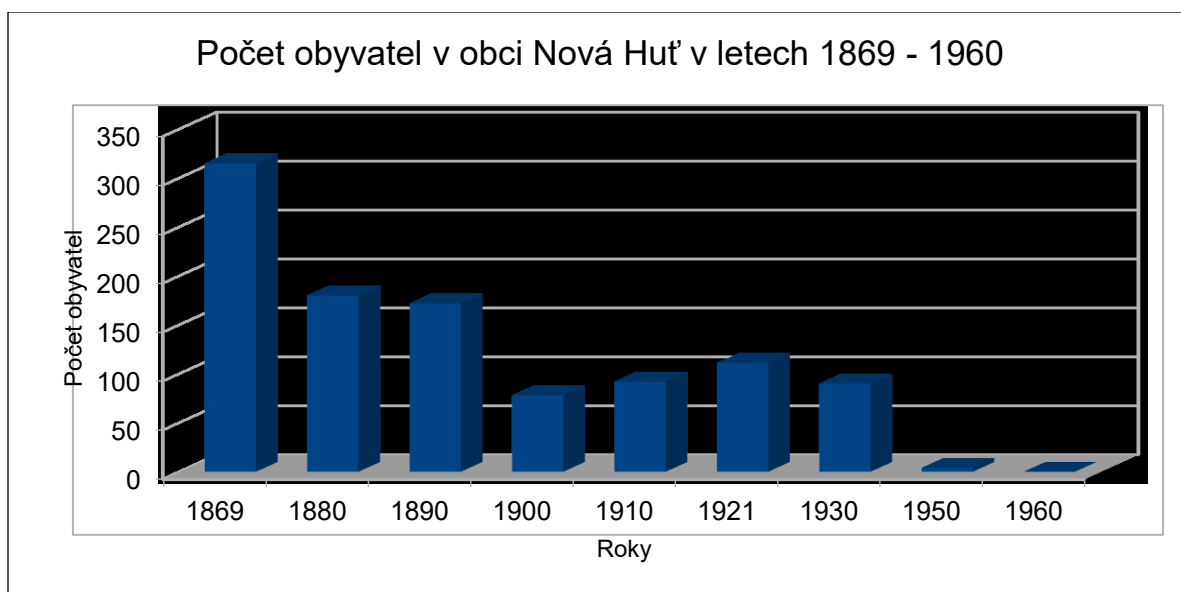

(Zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ 2017)

Nová Huť (Neuhütte)

První zmínka obci je z roku 1771, kdy se zdejší usedlosti číslovaly. V obci stávaly dva mlýny, pekárna a nedaleko také sklárna. V roce 1930 zde stálo 13 usedlostí, v nichž žilo 90 obyvatel. Nová Huť se nacházela východně od Jedliny poblíž Horního a Dolního Hraničního rybníku v k. ú. Jedlina. Dochovaly se pouze zříceniny mlýna, které jsou dnes oplocené a nepřístupné. Místem prochází červená turistická značka (Procházka 2011, Mapy.cz 2017).

Graf č. 46: Počet obyvatel v obci Nová Huť v letech 1869 – 1960

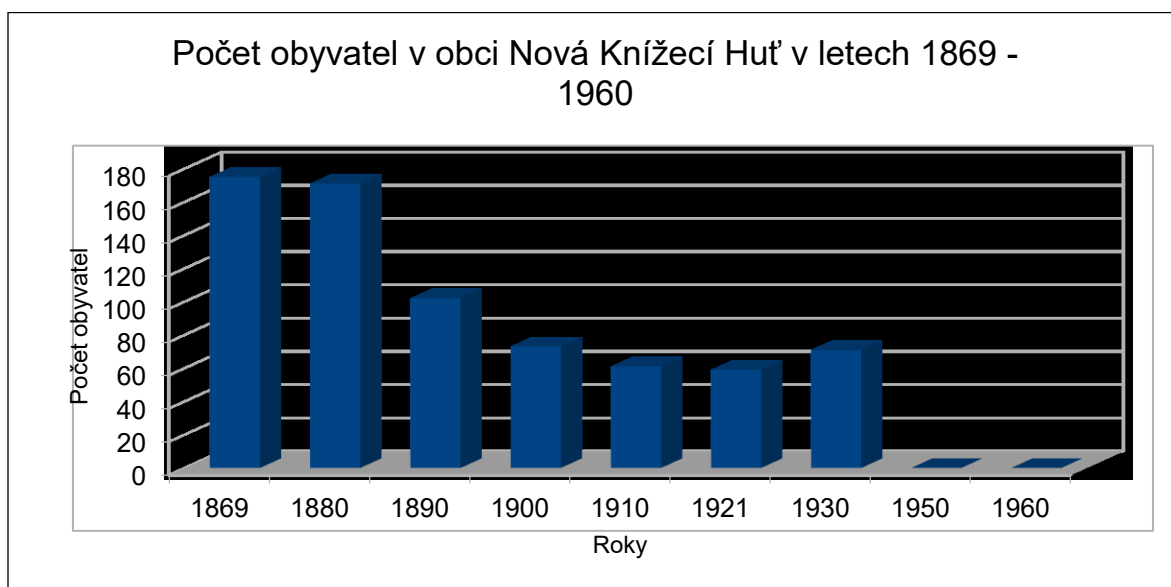

(Zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ 2017)

Nová Knížecí Huť

V roce 1930 zde stálo sedm domů, v nichž žilo 71 obyvatel. Ves se nacházela v k. ú. Česká Ves u Lesné (Historický lexikon obcí 2011).

Graf č. 47: Počet obyvatel v obci Nová Knížecí Huť v letech 1869 – 1960

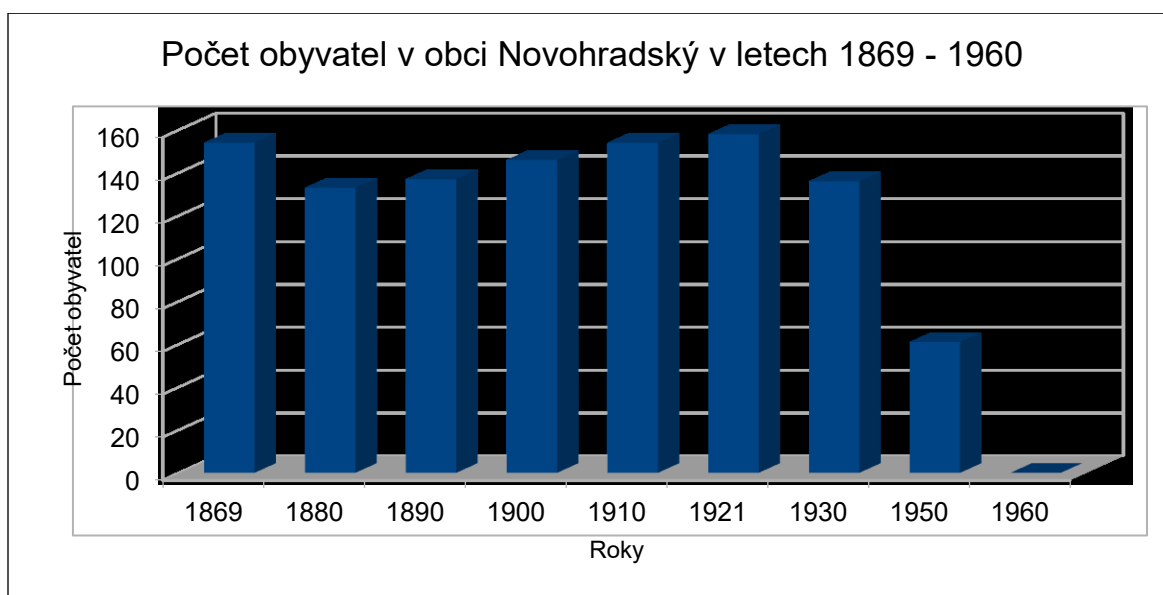

Zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ 2017

Novohradský (Nowohradsky)

Ves byla založena v roce 1788, kdy sem hrabě Kolowrat nechal vyrovnávací listinou přestěhovat některé obyvatele Diany, aby si zde mohli založit nové domovy. V obci stávala panská hájovna. V roce 1930 měl Novohradský 23 usedlostí, v nichž žilo 136 obyvatel německé národnosti. Zaniklá ves se nacházela při okraji lesa 1,5 km západně od Nové Vsi při cestě do Diany v k. ú. Nová Ves. Z místa se nedochovalo téměř nic, pouze pozůstatky základového zdiva některých usedlostí (Procházka 2011).

Graf č. 48: Počet obyvatel v obci Novohradský v letech 1869 – 1960

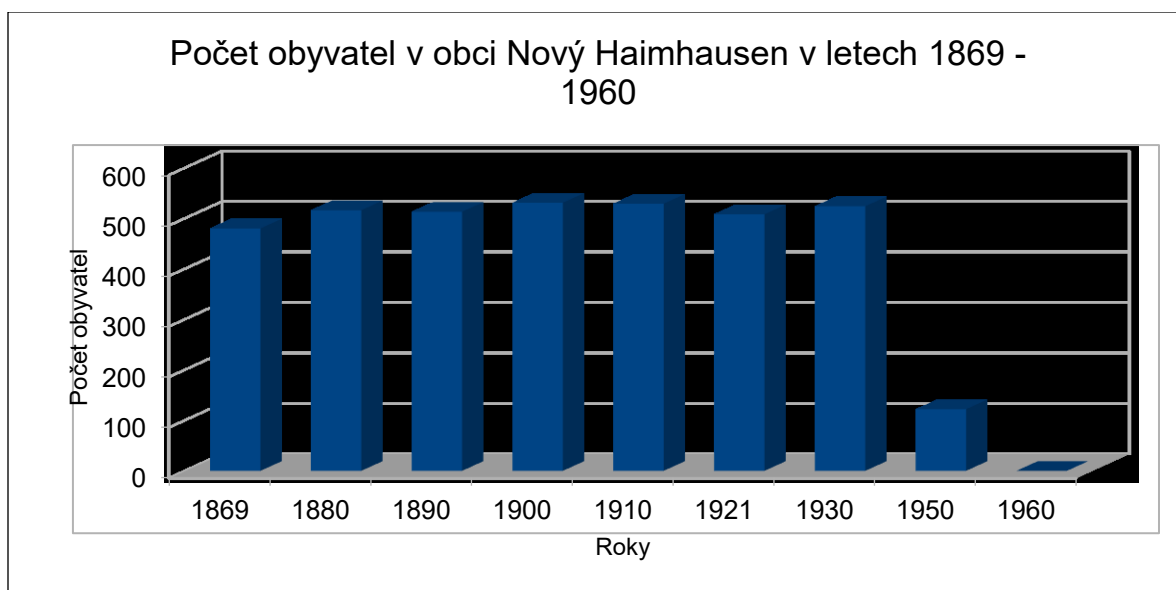

Zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ 2017

Nový Haimhausen

V roce 1930 zde žilo 524 obyvatel v 92 usedlostech. Obec ležela v k. ú. Broumov u Zadního Chodova (Historický lexikon obcí 2011).

Graf č. 49: Počet obyvatel v obci Nový Haimhausen v letech 1869 – 1960

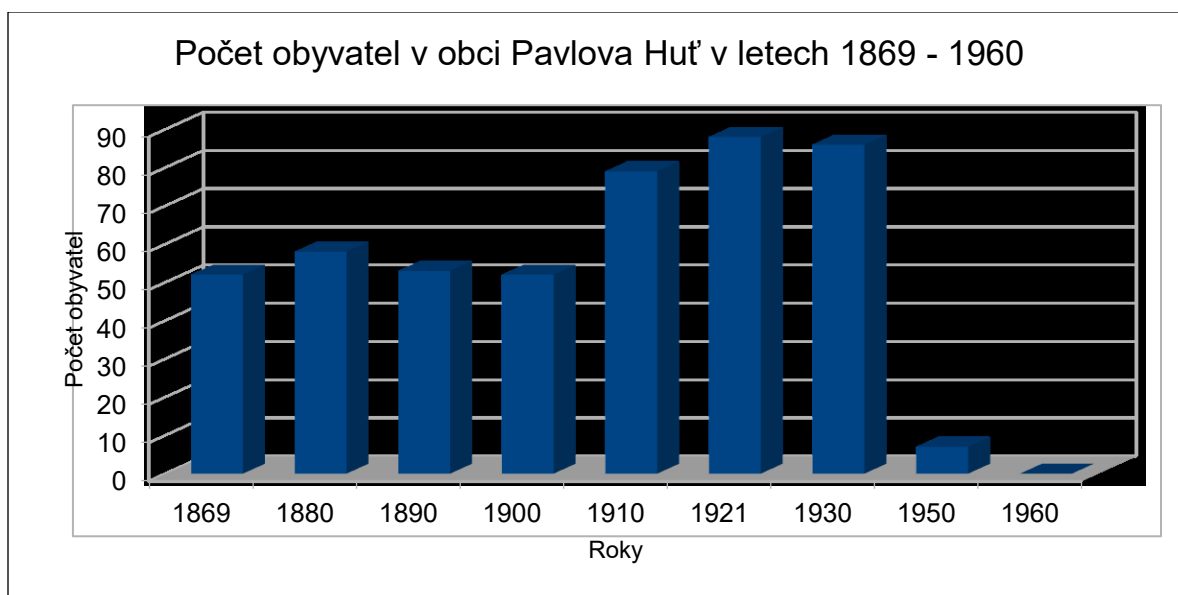

Zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ 2017

Pavlova Huť (Paulushütte)

V roce 1740 zde byla založena sklárna, která byla pojmenovaná po obci Pavlův Studenec. První zmínky o vsi jsou z roku 1838. V obci kromě sklárny pracovaly také dvě pily. V roce 1930 zde stálo 14 domků a žilo 86 obyvatel. Po zboření obce zde v 50. letech vznikla pohraniční rota. Pavlova Huť se nacházela při státní hranici na křižovatce několika cest v k. ú. Obora, jižně od Pavlova Studence a západně od Západních Milířů. Z bývalé obce se však nedochovalo téměř nic, pouze v lese nevýrazné zbytky sklepů několika usedlostí. Místem nyní prochází červená a žlutá turistická značka a také naučná stezka Branka (Procházka 2011, Mapy.cz 2017).

Graf č. 50: Počet obyvatel v obci Pavlova Huť v letech 1869 – 1960

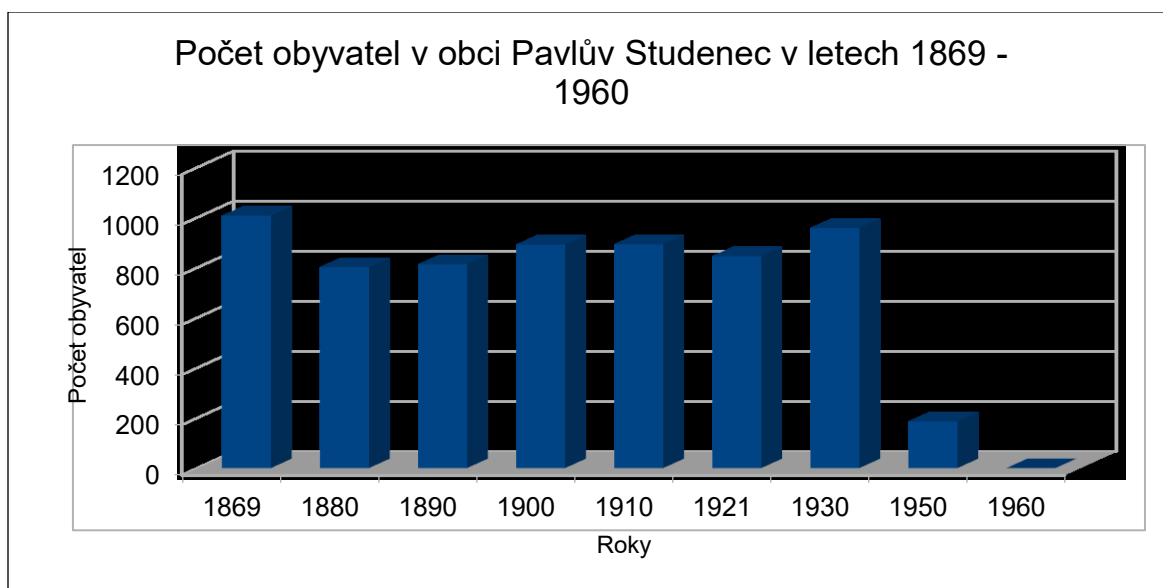

Zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ 2017

Pavlův Studenec (Paulusbrunn)

První usedlost z Pavlova Studence byla vystavěna v roce 1648, původně však zde stávala studánka Paulsen Prunner. V obci stál mlýn, kostel a sedm hostinců, a tak se postupem doby změnila na turistické letovisko. Pavlův Studenec byl jednou z největších zaniklých obcí v Českém lese, v roce 1930 tu ve 166 domech žilo 958 obyvatel. Zaniklá obec se nacházela při státní hranici naproti hornofalckému městu Bärnau. Obec byla značně rozlehlá. Současně jádrem obce prochází silnice mezi Tachovem a Bärnau, stávala zde celnice, která je nyní předělaná na čerpací stanici. Z obce se dochovaly zbytky hřbitova, propadlé sklepy a základy některých usedlostí. Místem prochází červená turistická značka (Procházka 2011, Mapy.cz 2017).

Graf č. 51: Počet obyvatel v obci Pavlův Studenec v letech 1869 – 1960

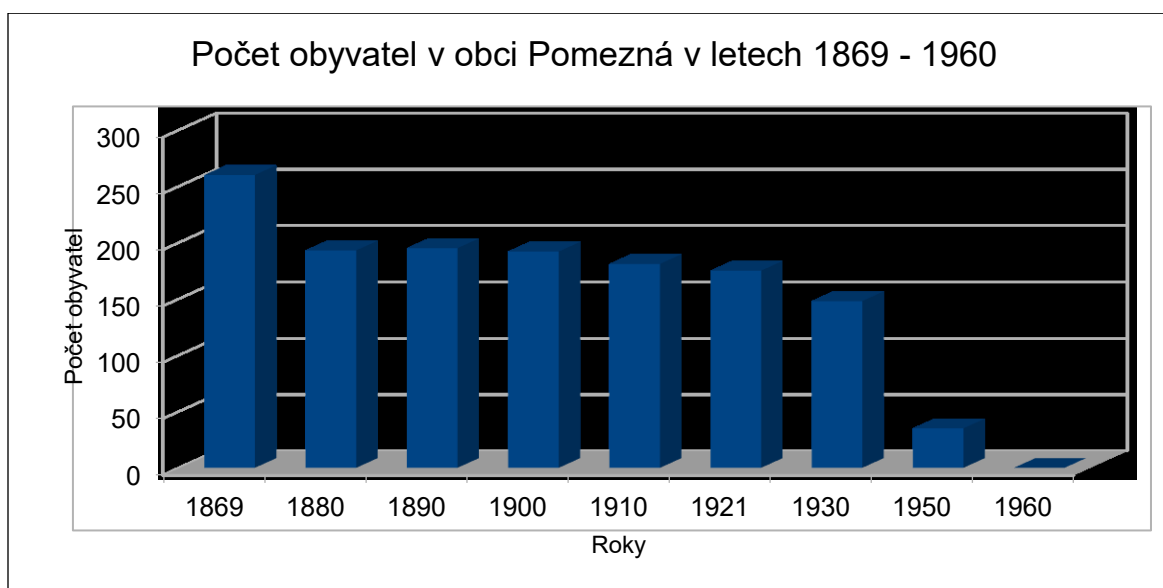

Zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ 2017

Pomezná (Wittichstal)

Ves byla založena roku 1792 hospodářským radou Karlem Wittichem von Streitenfeld. V místě stály tři hostince, poštovní úřad a celnice. V roce 1930 je zde uváděno 27 domů a 148 obyvatel. Pomezná se nacházela na pravé straně silnice Tachov – Bärnau východně od Pavlova Studence v jeho k. ú. Z usedlostí se nedochovalo téměř nic, jen hromady sutí a nerovnosti (Procházka 2011).

Graf č. 52: Počet obyvatel v obci Pomezná v letech 1869 – 1960

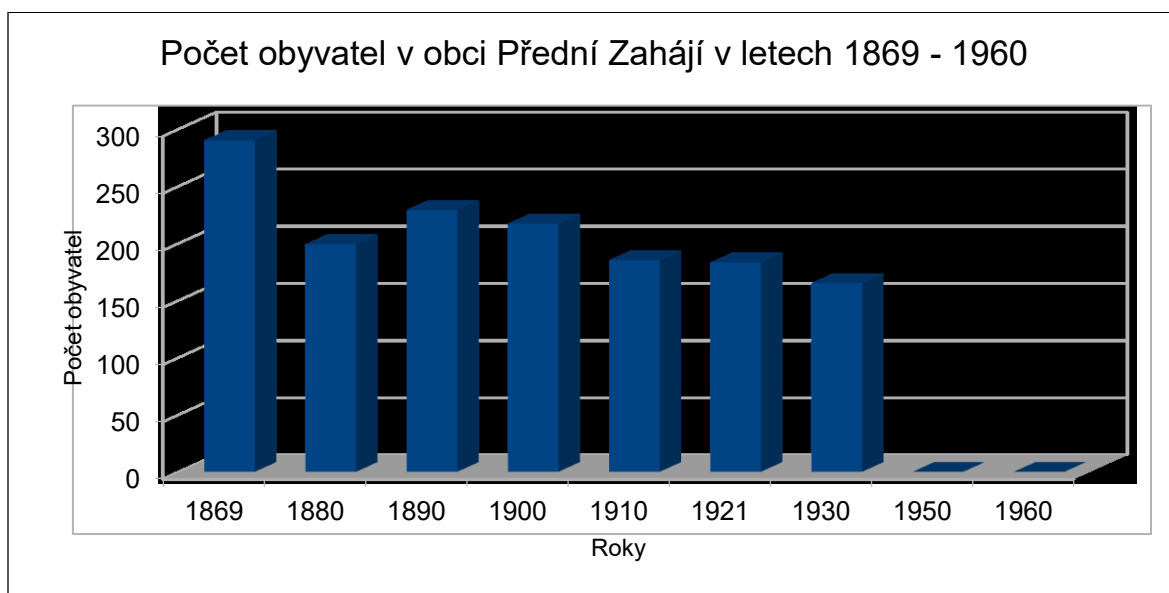

Zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ 2017

Přední Zahájí (Vorder Waldheim)

V roce 1607 koupil zdejší prostory sklářský podnikatel Pavel Schürer, který vlastnil i Mostek na Domažlicku. Dostal také povolení zde vybudovat sklárnu, obytné budovy či pivovar. Postaven byl především panský statek, na kterém se v historii vystříдалo několik majitelů. Při vsi stával mlýn s rybníkem. V roce 1930 mělo Přední Zahájí 27 usedlostí a 165 obyvatel. Ves se nacházela přímo na hranici s Německem při cestě ze Zadního Zahájí. Z usedlostí se dochovaly pouze nevýrazné základy a místní kříž ze mlýna. Místem prochází zelená turistická značka (Procházka 2011, Mapy.cz 2017). Fotografie pozůstatků viz příloha č. 24.

Graf č. 53: Počet obyvatel v obci Přední Zahájí v letech 1869 – 1960

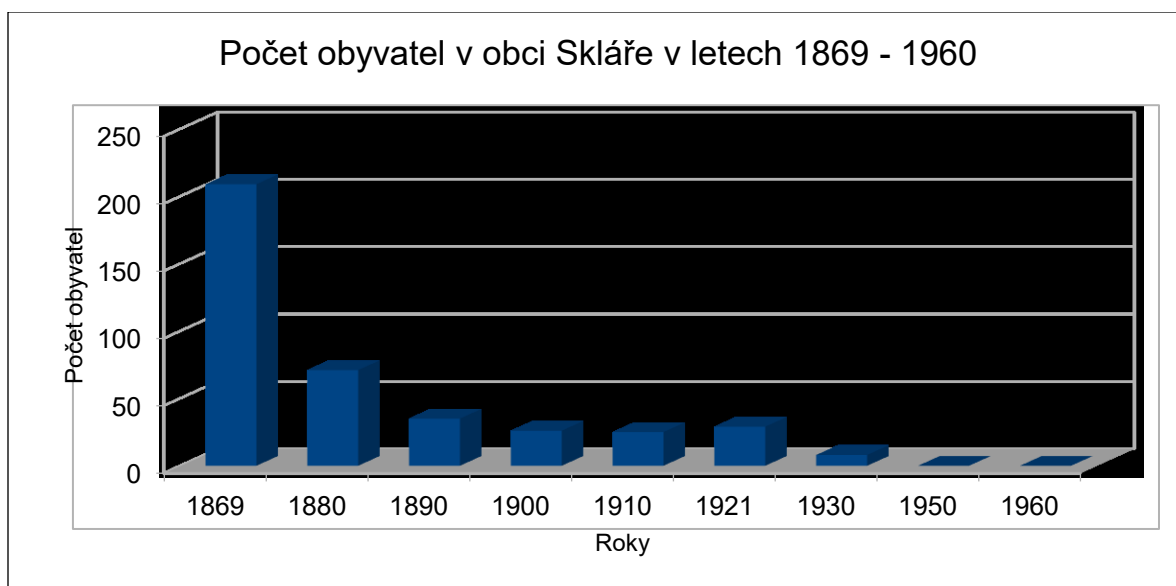

Zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ 2017

Skláře (Neuwindischgrätz)

Jak již název napovídá, stávala zde původně sklárna, která byla uvedena do provozu v roce 1793. Ihned se k ní začaly vystavovat usedlosti. V roce 1930 zde stály pouze dvě usedlosti, ve kterých žilo osm obyvatel. Izolovaná ves se nacházela v lesích na úpatí vrchu Havran v k. ú. Pavlův Studenec. Po zboření obce zde sloužila rota PS, na Havranu byla v roce 1970 vystavěna věž radiotechnického průzkumu. Dnes se z bývalé obce nedochovalo vůbec nic. Místem prochází zelená turistická značka (Procházka 2011, Mapy.cz 2017).

Graf č. 54: Počet obyvatel v obci Skláře v letech 1869 – 1960

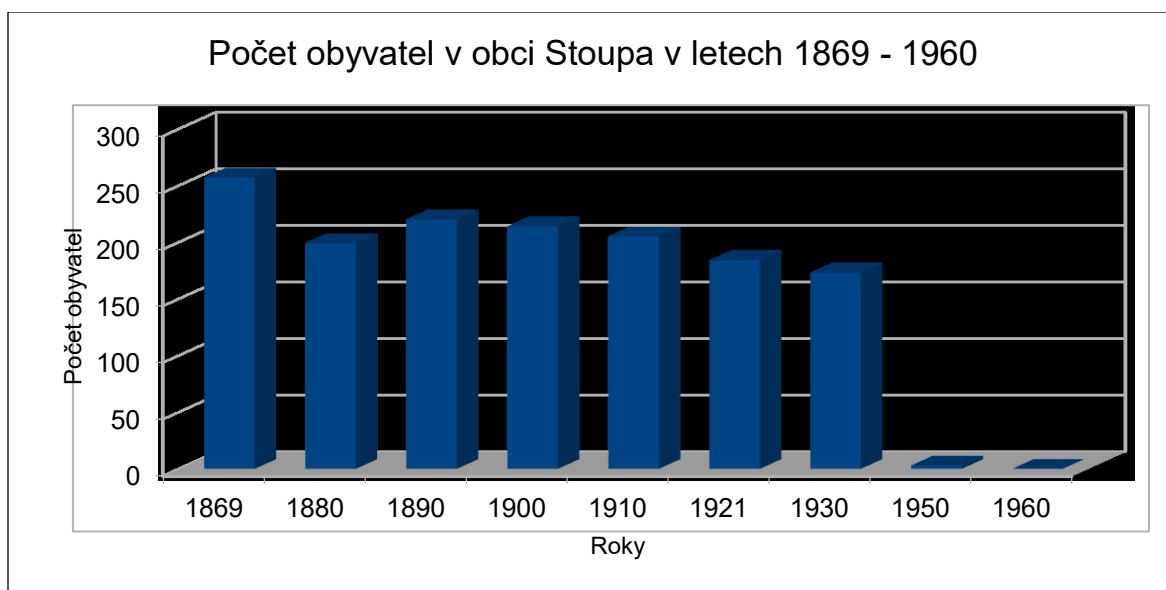

Zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ 2017

Stoupa (Altpocher)

V roce 1710 zde byla založena stoupa na drcení křemene, která dala jméno vzniklé vsi. Stávaly zde pouze dřevěné domky a hospoda. V roce 1930 tu stálo již 27 domů a žilo 159 obyvatel. Stoupa se nacházela severně od České Vsi při silnici směřující do Staré Knížecí Hutě. Z usedlostí se nedochovalo vůbec nic, místo připomíná pamětní kámen z roku 1896. Prochází tudy červená a zelená turistická značka (Procházka 2011, Mapy.cz 2017). Fotografie pozůstatků viz příloha č. 25.

Graf č. 55: Počet obyvatel v obci Stoupa v letech 1869 – 1960

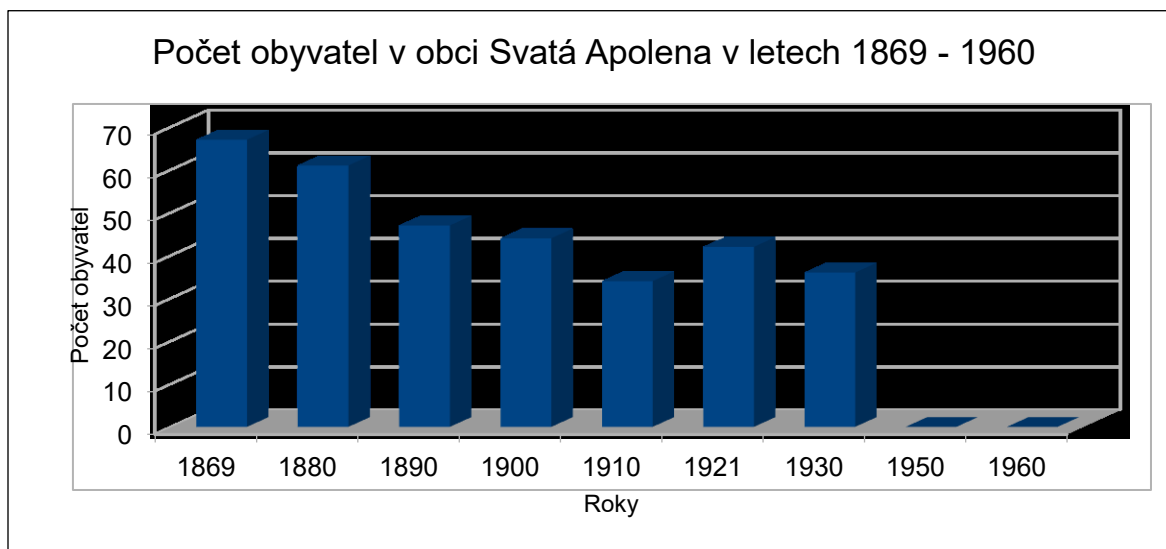

Zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ 2017

Svatá Apolena (Sankt Appolonia)

Na místě původně stávala kaple sv. Apoleny, která je prvně zmiňována v roce 1580. Místo ní v 2. pol. 17. stol. vystavěn nový, mohutný kostel. Při kostelu bylo založeno několik usedlostí, poustevna, hájovna či hostinec. V roce 1930 tu stálo pět domů, v nichž žilo 36 obyvatel. Svátá Apolena se nacházela při silnici mezi Novou Vsí a Málkovem v k. ú. Málkov. Po odsunu německého obyvatelstva se kostel změnil ve zříceninu, jejíž mohutné zdi se dochovaly dodnes. V roce 2009 zde byly zahájeny opravné práce. Místem prochází modrá turistická značka (Procházka 2011, Mapy.cz 2017). Fotografie pozůstatků viz příloha č. 26.

Graf č. 56: Počet obyvatel v obci Svátá Apolena v letech 1869 – 1960

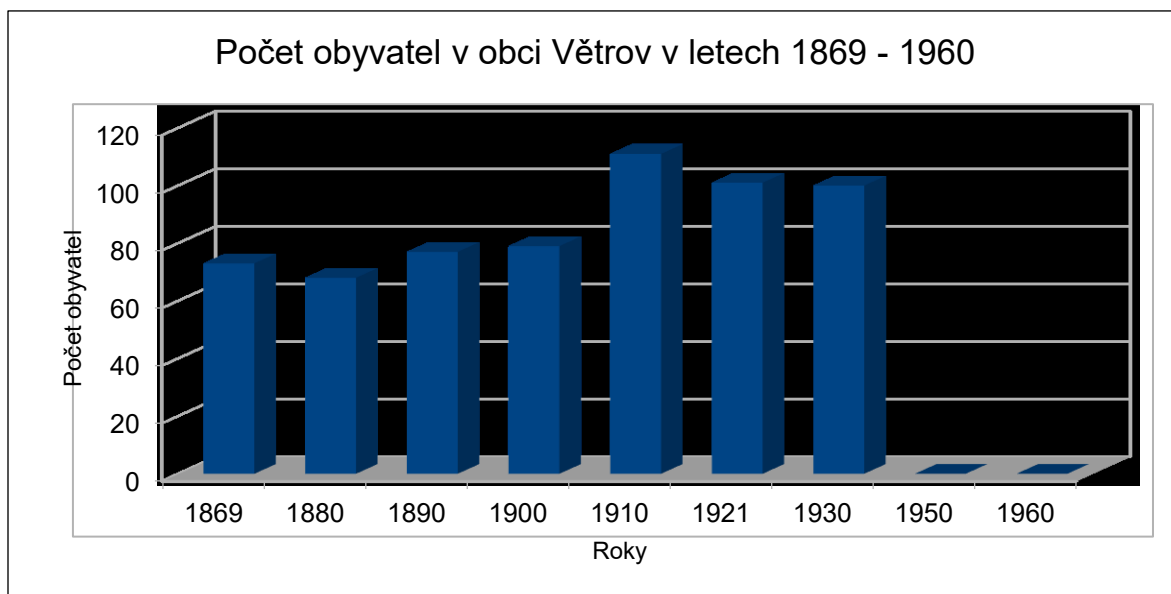

Zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ 2017

Větrov (Baderwinkel)

Místo je zmiňované již na hraniční smlouvě z roku 1548, samotná ves je však zaznamenaná až v roce 1713. V roce 1930 zde stálo 20 domů, v nichž žilo 100 obyvatel. Větrov se rozkládal na planině při cestě z Pavlova Studence do Hraničné v k. ú. Pavlův Studenec. Z usedlostí se však nedochovalo dnes vůbec nic, místo slouží pouze jako pastviny pro dobytek. Místem prochází červená turistická značka (Procházka 2011, Mapy.cz 2017).

Graf č. 57: Počet obyvatel v obci Větrov v letech 1869 – 1960

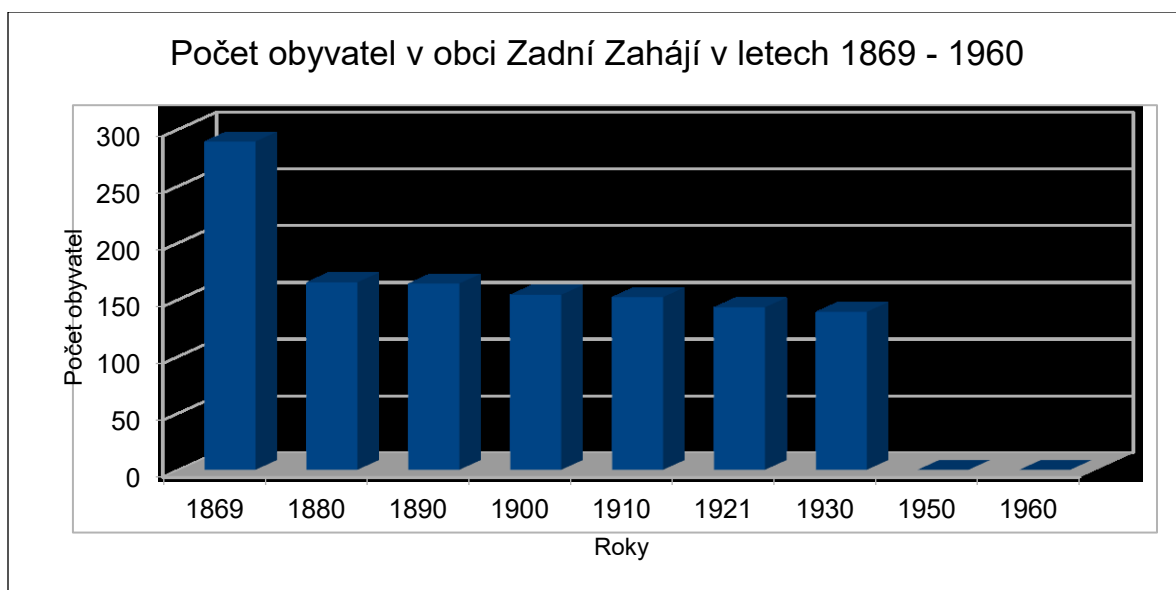

Zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ 2017

Zadní Zahájí (Hinter Waldheim)

Zadní Zahájí mělo společnou historii jako Přední Zahájí, patřilo také pod statek, který stál mezi oběma obcemi. V roce 1930 zde žilo 139 obyvatel v 21 usedlostech. Obec se nacházela cca jeden km západně od hranice s Německem na trase mezi Jedlinou a Předním Zahájím. Nedochovalo se z ní však téměř vůbec nic. Na kopci jihovýchodně od vsi se nachází zříceniny starého zámku. Místem dnes prochází žlutá a zelená turistická značka (Procházka 2011, Mapy.cz 2017). Fotografie pozůstatků viz příloha č. 27.

Graf č. 58: Počet obyvatel v obci Zadní Zahájí v letech 1869 – 1960

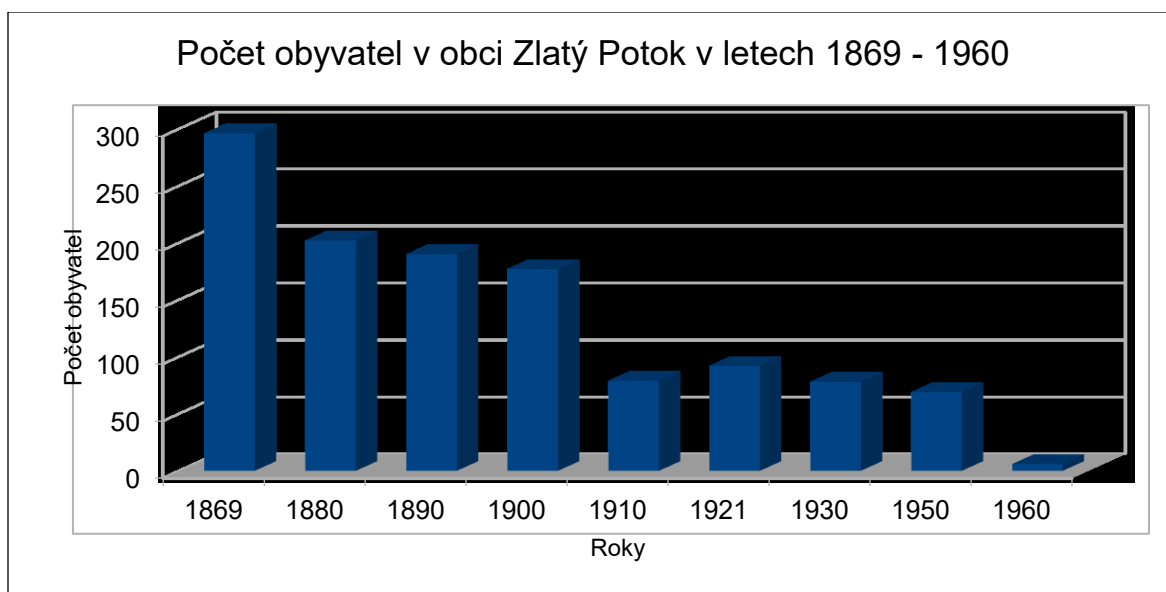

Zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ 2017

Zlatý Potok (Goldbach)

Již roku 1587 se zde objevují první sklářské pece. Sklárna je zde však založena až v 1. pol. 18. stol. V roce 1743 je zde již zmiňována osada. Kromě sklárny zde stávala např. také myslivna, škola či hostinec. V roce 1930 je tu uváděno šest domů a 78 obyvatel. Zlatý Potok se nacházel na mýtině uprostřed lesů pod vrcholem Havran v k. ú. Pavlův Studenec. Ves byla významnou křižovatkou cest. Dnes se dochovaly zříceniny základů některých budov. Místem prochází červená, žlutá a zelená turistická značka, a především v zimním období bývá rájem běžkařů (Procházka, 2011, Mapy.cz, 2017). Fotografie pozůstatků viz příloha č. 28.

Graf č. 59: Počet obyvatel v obci Zlatý Potok v letech 1869 – 1960

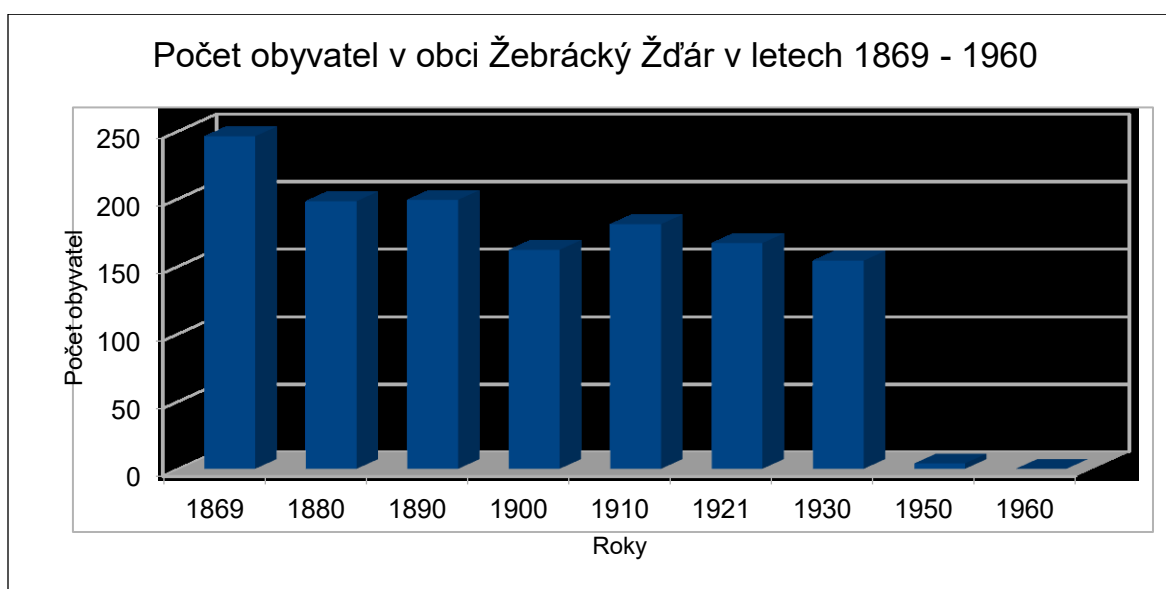

Zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ 2017

Žebrácký Ždár (Peltarnbrand)

První zmínka o vsi je z roku 1734, kdy zde byla vystavěna hájovna. Pocházel odtud významný regionální historik Franz Schuster. V roce 1930 zde stálo 27 usedlostí, v nichž žilo 154 obyvatel. Žebrácký Ždár se rozkládal po obou stranách Mrtvého potoka tři km severozápadně od Hošťky v k. ú. Žebráky. Ze samotné obce se však nedochovalo téměř nic, pouze zbytky základového zdiva. Místo připomíná památník obětem 1. světové války (Procházka 2011).

Graf č. 60: Počet obyvatel v obci Žebrácký Ždár v letech 1869 – 1960

Zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ 2017

5.3 Zhodnocení zaniklých obcí v CHKO Český les

V Chráněné krajinné oblasti Český les bylo v 50. a 60. letech vylidněno a zničeno 60 obcí. Mnohem více se jich nacházelo v jižní domažlické části, ovšem v severní tachovské části byly některé obce více lidnaté. Nejlidnatější obcí byl Pavlův Studenec, ve kterém v roce 1930 žilo 958 obyvatel. Některé obce se vylidnily již před Sčítáním lidu, domů a bytů v roce 1950, u ostatních se čekalo na podobný osud o pár let déle. Celkem žilo v roce 1930 v místních zaniklých obcích 11 586 obyvatel, v roce 1950 už pouze 768 obyvatel a v roce 1960 už pouhých 70 obyvatel.

Jen u málokteré zaniklé obce se dá říci, že se z ní dochovaly rozlehlé základy budov či viditelné obnovené pozůstatky. Příkladem může být rozhodně Lučina u Nemanic, ve které se díky archeologickým pracím podařilo obnovit základy několika budov, včetně kostela a místního hřbitova (fotografie viz příloha č. 8). Základy kostela a hřbitova jsou viditelné také na Pleši (fotografie viz příloha č. 13). V tachovské části jsou viditelné zbytky budov např. v Předním Zahájí (fotografie viz příloha č. 24) nebo ve Zlatém Potoku (fotografie viz příloha č. 28). Jinde jsou např. pouze stěží viditelné zbytky základů, či jen propadlé sklepy. V mnoha obcích Českého lesa byl v 17. a 18. stol. důležitým odvětvím sklářský průmysl. Proto také je možno někde spatřit zbytky základů skláren, či narazit na úlomky skla. Z některých analyzovaných obcí se však nedochovalo vůbec nic a místo připomíná např. jen informační tabule, či pamětní kříž.

Informační tabule se však nenachází u všech zaniklých obcí v terénu, a to především na Domažlicku. Zde jsou informační tabule především jen u zaniklých obcí, které se nacházely podél současných turistických a cyklistických tras. U některých míst, které jsou mimo silnice a hlavní turistické trasy, není ani zmínka, že zde stávala nějaká obec. Naproti tomu v severní tachovské části je informační tabule téměř u každé zaniklé obce. Některé naučné stezky informují o zaniklých obcích, kolem kterých prochází, ovšem jediná naučná stezka, která se specializuje přímo na zaniklou obec, je naučná stezka Lísková. Dle mého názoru regionu chybí naučná stezka specializovaná přímo na zaniklé obce, ač v některých oblastech je jejich koncentrace poměrně vysoká. V kapitole č. 6.3 jsou tak navrženy tři potenciální naučné trasy, které by se na základě výsledného potenciálu specializovaly přímo na zaniklé obce.

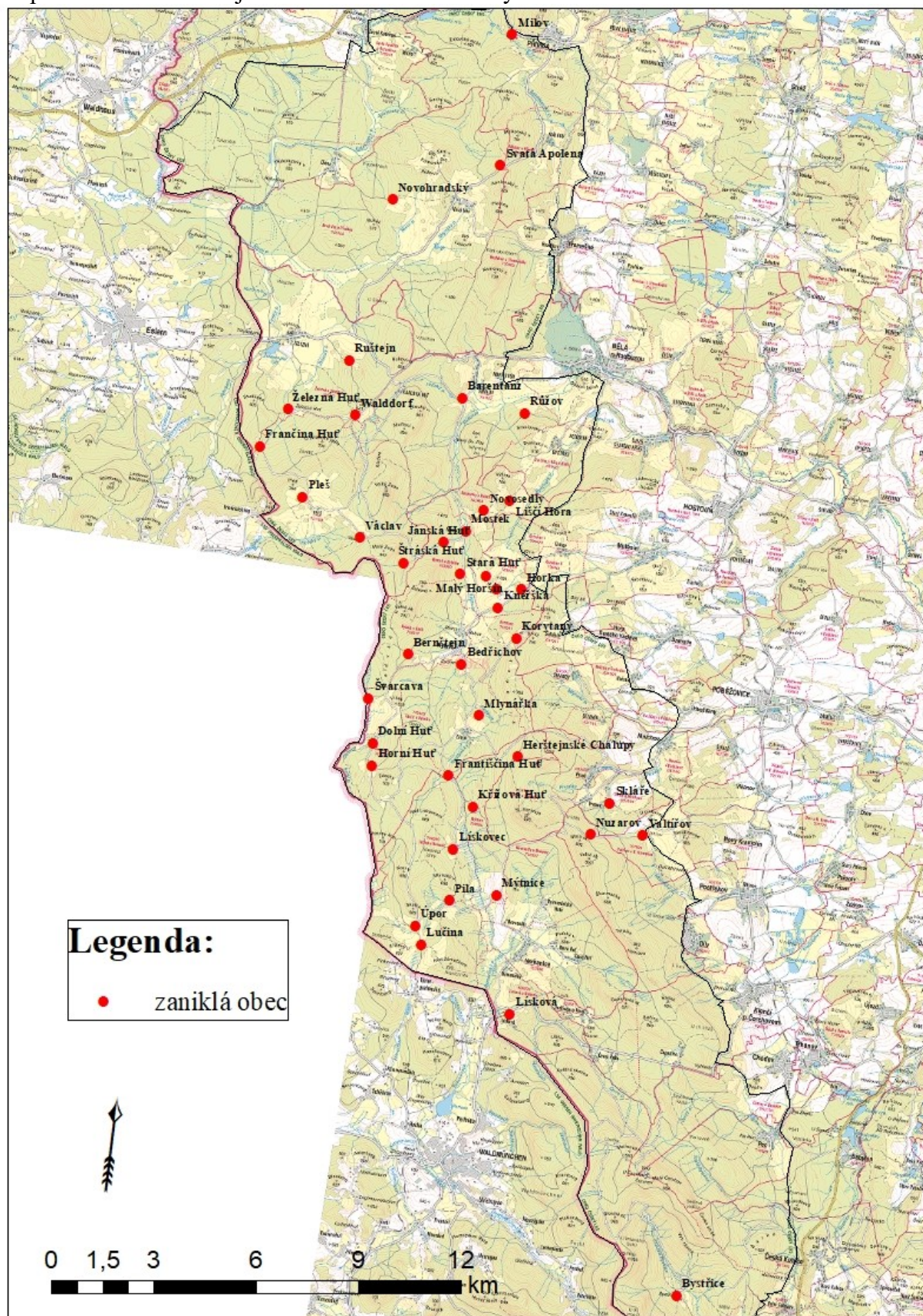
Tabulka č. 5: Počet obyvatel v zaniklých obcích na území CHKO Český les v letech 1869 - 1960

Název obce	Správní obec	Okres	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930	1950	1960
Bärentanz	Bělá nad Radbuzou	Domažlice	14	10	10	13	14	10	10	3	0
Bedřichov	Rybník	Domažlice	132	149	165	162	152	135	97	2	0
Bernstein	Rybník	Domažlice	150	122	139	114	140	144	98	0	0
Bystřice	Česká Kubice	Domažlice	435	703	687	714	496	386	331	15	0
Česká Ves	Lesná	Tachov	209	211	219	197	195	168	125	1	0
České Nové Domky	Lesná	Tachov	360	317	335	324	266	258	255	0	0
Dolní Huť	Rybník	Domažlice	416	413	423	442	428	416	385	0	0
Frančina Huť	Bělá nad Radbuzou	Domažlice	154	174	215	192	164	172	157	0	0
Františčina Huť	Rybník	Domažlice	96	110	107	61	56	44	34	0	0
Herštejnské Chalupy	Nemanice	Domažlice	171	187	175	176	233	245	224	0	0
Horka	Rybník	Domažlice	34	37	37	39	33	34	31	0	0
Horní Huť	Rybník	Domažlice	191	208	262	295	329	408	414	0	0
Hraničky	Rozvadov	Tachov	514	448	438	383	361	340	334	9	0
Hraničná	Halže	Tachov	238	150	133	129	125	129	123	0	0
Jalový Dvůr	Broumov	Tachov	116	100	84	90	78	78	75	11	0
Janská Huť	Rybník	Domažlice	117	123	53	89	78	61	62	0	0
Jedlina	Lesná	Tachov	674	496	476	461	528	491	530	31	12
Kněžská	Rybník	Domažlice	29	25	22	30	32	26	25	0	0
Korytany	Rybník	Domažlice	262	259	262	264	248	232	239	0	0
Křížová Huť	Nemanice	Domažlice	91	59	32	26	35	27	35	0	0
Lísková	Nemanice	Domažlice	509	628	574	542	538	455	449	59	0
Lískovec	Nemanice	Domažlice	319	296	294	231	230	199	160	0	0
Liščí Hora	Rybník	Domažlice	123	117	119	113	106	105	100	4	0
Lučina	Nemanice	Domažlice	308	358	337	289	289	285	247	0	0
Malý Horšín	Rybník	Domažlice	49	50	50	50	52	51	37	5	16
Milov	Přimda	Tachov	188	173	153	169	171	163	144	49	27
Mlýnářka	Rybník	Domažlice	54	49	53	48	65	43	42	0	0
Mostek	Rybník	Domažlice	195	173	201	195	205	221	260	6	0
Mýtnice	Nemanice	Domažlice	212	227	233	245	233	251	188	0	0
Nová Huť	Lesná	Tachov	315	180	172	78	92	111	90	4	0
Nová Knížecí Huť	Lesná	Tachov	175	171	102	73	61	59	71	0	0
Novohradský	Třemešné	Tachov	154	133	137	146	154	158	136	61	0
Novosedly	Rybník	Domažlice	185	219	215	254	262	290	298	0	0
Nový Haimhausen	Broumov	Tachov	480	516	513	531	529	508	524	122	0
Nuzarov	Postřekov	Domažlice	132	139	151	181	185	185	158	0	0
Pavlova Huť	Obora	Tachov	52	58	53	52	79	88	86	7	0
Pavlův Studenec	Obora	Tachov	1007	802	813	892	893	846	958	186	0
Píla	Nemanice	Domažlice	234	235	221	212	227	224	230	0	0
Pleš	Bělá nad Radbuzou	Domažlice	492	518	578	575	642	687	726	36	0
Pomezná	Obora	Tachov	260	193	195	192	181	175	148	35	0
Přední Zahájí	Lesná	Tachov	290	199	229	217	185	183	165	0	0
Ruštejn	Bělá nad Radbuzou	Domažlice	186	221	241	202	183	171	174	13	0
Růžov	Bělá nad Radbuzou	Domažlice	116	91	104	100	108	106	89	7	0
Skláře	Mnichov	Domažlice	91	68	78	91	121	98	80	0	0
Skláře	Lesná	Tachov	209	71	35	26	25	29	8	0	0
Stará Huť	Rybník	Domažlice	295	298	311	297	360	396	435	0	0
Stoupa	Lesná	Tachov	257	199	220	214	205	184	173	3	0
Svatá Apolena	Přimda	Tachov	67	61	47	44	34	42	36	0	0

Štráská Huť	Bělá nad Radbuzou	Domažlice	18	11	18	12	9	6	4	0	0
Švarcava	Rybník	Domažlice	99	113	108	104	135	124	96	0	0
Úpor	Nemanice	Domažlice	317	283	274	282	286	243	194	0	0
Václav	Bělá nad Radbuzou	Domažlice	288	300	323	366	371	403	453	0	0
Valtířov	Nový Kramolín	Domažlice	363	313	344	370	375	332	273	6	0
Velký Horšín	Rybník	Domažlice	88	82	80	80	103	97	81	13	9
Větrov	Halže	Tachov	73	68	77	79	111	101	100	0	0
Walddorf	Bělá nad Radbuzou	Domažlice	188	232	233	227	216	200	176	0	0
Zadní Zahájí	Lesná	Tachov	289	165	164	154	152	143	139	0	0
Zlatý Potok	Lesná	Tachov	296	202	190	177	79	92	78	69	6
Žebrácký Žďár	Hošťka	Tachov	246	198	199	162	181	167	154	4	0
Železná Huť	Bělá nad Radbuzou	Domažlice	66	150	138	46	37	59	42	7	0

Zdroj: vlastní zpracování podle dat Historického lexikonu obcí 2011

Mapa č. 2: Zaniklé obce v jižní části území CHKO Český les

Zdroj: vlastní zpracování pomocí ArcGIS, ČÚZK 2018

Mapa č. 3: Zaniklé obce v severní části CHKO Český les

Zdroj: vlastní zpracování podle ArcGIS, ČÚZK 2018

6 Potenciál cestovního ruchu v CHKO Český les

6.1 Materiálně-technická základna

6.1.1 Turistické trasy

V CHKO Český les se nachází celkem 299,3 km pěších turistických tras. Nej hustěji je zastoupena v nejjižnější části území v okolí nejvyšší hory Čerchov a také v severní části u Staré Knížecí Hutě směrem k vrcholu Havran. Nejvýznamnější trasou je příhraniční červená turistická značka, která prochází územím CHKO od Broumova až po Českou Kubici a měří zde 86,6 km. Další významnou trasou, která územím prochází, je severní trasa Svatojakubské cesty I24. Ta vede od hraničního přechodu Železná po modré značce a CHKO opouští po 11,7 km mezi Smolovem a Bělou nad Radbuzou (KČT, Mapy.cz 2018).

6.1.2 Cyklotrasy

Síť cyklotras je v CHKO Český les poměrně rovnoměrně rozložená. Celkem je na tomto území 320,6 km cyklostezek, což jen cca o 20 km více než stezek turistických. Většina z nich je vybudována po bývalých vojenských zpevněných cestách, vedených po zákazu vjezdu motorových vozidel, a tedy mimo silniční provoz. Nejvýznamnější cyklotrasou je Evropská dálková cyklotrasa EV 13, která je také nazývána Trasa po železné oponě. Její trasa několikrát opouští území CHKO a pokračuje po německé straně hranice. Dalšími významnými cyklotrasami je Magistrála Český les (č. 36) a také cyklotrasa č. 37, spojující hraniční přechod Železná s Plzní. V nejjižnější části území krátce zasahuje do CHKO dálková cyklotrasa č. 3 Praha – Plzeň – Domažlice – Regensburg (Karlovarskykraj.cz, CYKLOTRASY.cz, Mapy.cz 2018).

6.1.3 Naučné stezky

Na území CHKO Český les se nachází 11 naučných stezek. Ne všechny ovšem celou svojí délkou vedou po území CHKO, jejich celková délka v území je 80,1 km. Většina naučných stezek se nachází v severní tachovské části (Mapy.cz 2018).

Čertova NS

Naučná stezka má 21 zastavení a měří celkem 11 km. Začíná u vlakové stanice Havlovice a vede přes Babylon, kolem náhonu Teplé Bystřice a viklanů Čertova a Rašínova kamene, přes Sokolovu vyhlídku zpět do Babylonu. Je vhodná jak pro pěší, tak pro cyklisty. Územím CHKO Český les vede pouze po jeho okraji v délce cca 1 km. Výhledově je snaha propojit stezku s naučnou stezkou Drachensee – Furth im Wald na německé straně (Autokempbabylon.cz, Mapy.cz 2018).

NS Capartické louky

Tato naučná stezka se nachází u osady Capartice, cca tři km jihovýchodně od Klenčí pod Čerchovem. Měří 2 km a kolem dokola obchází capartickou louku, která se v zimní sezóně využívá jako běžkařský areál. Naučná stezka má pět zastavení, které přibližují především místní zachovalé luční porosty s výskytem řady vzácných druhů rostlin. Capartice jsou také nejvyužívanějším východiskem turistů na nejvyšší horu Českého lesa Čerchov (NS Capartické louky, Mapy.cz 2018).

NS Lísková/Haselbach

Česko-německá naučná stezka vznikla v roce 2012 měří 2,2 km a prochází místy, kde stávala nyní už zaniklá obec Lísková (Haselbach). Ta se nacházela cca dva km jižně od obce Nemanice. Na pěti zastaveních připomínají zaniklou obec např. četné fotografie či zápisky pamětníků. Trasa vede i do nejstarší části obce Horní Lískové (Domazlickydenik.cz, Mapy.cz 2018).

NS Branka

Tato naučná stezka měří 17,7 km a prochází jednou z nejkrásnějších a nejzapeklějších oblastí CHKO Český les. Má celkem 11 zastavení, které popisují místní přírodní zajímavosti, i zaniklé obce a objekty, které zde stávaly. NS Branka začíná ve stejnojmenné vsi, která spadá pod obec Halže. Odtud se vydává směrem k německým hranicím až k zaniklým obcím Pomezna a Pavlův Studenec. Poté pokračuje k další zaniklé obci Pavlova Huť a odtud podél Sklářského potoka k Oborské Hájence a odtud přes obec Obora zpět do Branky. Trasa je vhodná pro cyklisty, pěší a v zimě i pro běžkaře (TACHOVSKO.com, Ceskymlesem.cz, Mapy.cz 2018).

NS Lesná

Okružní naučná stezka vznikla v roce 2004 ve spolupráci Lesy ČR, s. p. a obce Lesná. Měří 11,4 km a má 10 zastavení s textem v češtině i němčině. Východiskem je obec Lesná, odkud trasa vyrazí do zalesněného území, které nebylo prakticky nikdy osídleno. Největší atraktivitou je Přírodní rezervace Podkovák a také Přírodní památka Na Kolmu, kde je soustava několika rybníků. Trasa je vhodná pro pěší i cyklisty (Prirodaceska.cz, FOTOTURISTIKA.cz, Mapy.cz 2018).

NS Historie sklářství

Tato naučná stezka měří 6,4 km a má 13 zastavení. Jak již napovídá název, informuje především o místní sklářské tradici a způsobu života zdejších obyvatel, kteří odsud byli později odsunuti. Trasa začíná ve Staré Knížecí Huti, která jako jediná ze sklářských vesnic v okolí přežila poválečné zřízení hraničního pásma. Odtud se stezka vydává na sever k Huťskému rybníku, u kterého stávala obec Nová Knížecí Huť, která však již takové štěstí neměla. Následně pokračuje stezka kolem pozůstatků Arnoštovy leštírny k další zaniklé obci Stoupa. Poté se stezka vrací zpět do Staré Knížecí Hutě. Trasa je tedy okružní a je vhodná jak pro pěší, tak cyklisty (MaVlast.cz, TACHOVSKO.com, Mapy.cz 2018).

NS Přimda

Tato naučná stezka prochází územím CHKO Český les jen pouhých cca 600 metrů. Celkem však měří 8,5 km a má 12 zastavení. Začíná na náměstí v Přimdě a vede přes lyžařský areál Přimda, poté se stáčí kolem dálnice D5 až na jih do prostor zaniklé obce Milov a odtud se vydává až k místní dominantě hradu Přimda. Následně stezka klesá dolů opět do města Přimda. Naučná stezka informuje především o historii hradu a města Přimda, ale také o historii rodu Kolowrat-Krakowských (Přimda.cz, Mapy.cz 2018).

Vyhlídková NS

Stezka měří 10,7 km a má 11 zastavení. Informuje především o historii a přírodních zajímavostech v okolí trasy. Trasa je okružní se začátkem a koncem v Rozvadově. Značná část vede po silnici II. Třídy až téměř k hrázi Václavského rybníka, odtud pak pokračuje k rozhledně Milíře a přes Svatou Kateřinu se vrací zpět do Rozvadova (Mapy.cz 2018).

NS Milíře a vodní mlýny

Tato stezka měří 19 km a je tak nejdelší stezkou v CHKO Český les. Má celkem 15 zastavení, dvě části, které se věnují starým řemeslům uhlířství a mlynářství. Začíná i končí u železniční stanice Třemešné pod Přimdou. Nejzajímavějším místem na trase je zřícenina kostela Svaté Apoleny, kolem kterého se nacházela dnes již zaniklá stejnojmenná obec. Dále prochází stezka osadami Nová Ves a Málkov. Trasa je vhodná výhradně pro pěší turistiku (Mapy.cz, 2018).

Příhraniční NS

Stezka vede pouze 2,5 km při hranici CHKO Český les, její celková délka činí 13,4 km. Je další stezkou, která má začátek i konec v Rozvadově a má celkem 11 zastavení. Mapuje historii Rozvadova a okolí, starý hraniční přechod a také muzeum železné opony. Významnou zastávkou je zaniklá obec Hraničky. Trasa vhodná pro pěší i cykloturisty (Oficiální stránky Obce Rozvadov, Mapy.cz 2018).

Kolowratova NS

Naučná stezka mapující historii, kulturu a bohatství Kolowratského panství. Téměř celá vede po území Kolowratských lesů. Měří celkem 17 km a má 18 zastavení. Ty se však vážou i k dalším turistickým a přírodním zajímavostem a také k Českému lesu jako celku i konkrétně CHKO. I tato naučná stezka má začátek i cíl v Rozvadově. Vede přes Rybničnou a Dianu, kde měli Kolowratové své sídlo na místním zámku. Přes Svatou Kateřinu se trasa vrací zpět do Rozvadova. Trasa je vhodná pro pěší i cyklisty (Kolowrat Krakowští, Mapy.cz 2018)

6.1.4 Trasy pro běžecké lyžování

V CHKO Český les je jen velmi málo upravovaných běžeckých stop v zimní sezóně. Vždy záleží na množství aktuální sněhové pokrývky, možnost umělého sněhu zde není možná. Nejvíce tras pro běžecké lyžování je kolem osady Capartice, kde se nachází přímo běžecký lyžařský areál. Dále je odtud také východisko na běžecký Čerchovský okruh. Neupravená trasa pak vede po hřebenu Haltravy a dále pak až k Bělé nad Radbuzou. V tachovské severní části je východištěm lyžařských tras u zaniklé obce Zlatý potok. Odtud vedou upravené stopy směrem k rozhledně Havran a Křížovému kameni, kde je napojení na německé lyžařské středisko Silberhütte (Sportovní klub Sněhaři Domažlice, Mapy.cz 2018).

6.1.5 Ubytovací a stravovací zařízení

V CHKO Český les se nachází pouze devět hromadných ubytovacích zařízení (viz tabulka č. 6). Jsou zde pouze dva hotely, a to Hotel Výhledy u Klenčí pod Čerchovem a Hotel Lesana v Peci. Nejhorší je situace v severní tachovské části, kde je pouze jeden penzion. Celkově je tak kapacita hromadných ubytovacích zařízení v oblasti kolem 250 lůžek (ČSÚ 2018).

Obdobně špatná situace je i u stravovacích zařízení. Těch je v CHKO Český les pouze 16 a jsou převážně pouze v obcích a při hlavních silnicích (viz tabulka č. 7). Výjimkou je Restaurace Pleš na území obce Bělá nad Radbuzou, která leží v odlehlých lukách v místech stejnojmenné zaniklé obce a také hospoda na nejvyšší hoře Čerchov. Obě fungují pouze v turistické sezóně (Firmy.cz 2018).

Tabulka č. 6: Hromadná ubytovací zařízení v CHKO Český les:

Obec	Počet a typ HÚZ	Počet lůžek
Bělá nad Radbuzou	1x ostatní	50
Klenčí pod Čerchovem	1x hotel	50
Mnichov	1x penzion	10
Pec	1x hotel	50
Rybník	1x penzion, 2x ostatní	30
Obora	1x penzion	10
Třemešné	1x turistická ubytovna	50
Celkem	2x hotel, 3x penzion, 1x turistická ubytovna, 3x ostatní	250

Zdroj: vlastní zpracování podle dat ČSÚ 2018

Tabulka č. 7: Stravovací zařízení v CHKO Český les

Obec	Počet stravovacích zařízení
Bělá nad Radbuzou	2
Česká Kubice	1
Klenčí pod Čerchovem	3
Mnichov	1
Nemanice	1
Pec	2
Rybník	2
Broumov	1
Obora	1
Rozvadov	1
Třemešné	1

Zdroj: vlastní zpracování podle dat Firmy.cz 2018

6.1.6 Sportovní, rekreační a turistické zázemí

V CHKO Český les je sportovní, rekreační a turistické zázemí na velmi nízké úrovni. Největším centrem je Rekreační středisko Rybník, kde je k využití venkovní hřiště, bowling, posilovna či wellness. Jinak jsou však hřiště a jiné sportovní areály zřízeny převážně ve větších obcích a mimo území CHKO. Sportovní haly či tělocvičny se nachází v Klenčí pod Čerchovem, Bělé nad Radbuzou a Postřekově. K rekreaci slouží především Přírodní koupaliště Babylon či krytý Plavecký areál Přimda. Zde se také nachází jediné lyžařské středisko v okolí, a to Lyžařský areál Přimda. Lyžařská sjezdovka je i na vrchu Sádka u obce Díly, ta však již poslední roky nespustila provoz kvůli nedostatku sněhové pokrývky. V Bělé nad Radbuzou a na Přimdě lze využít fitcentrum.

Přímo v oblasti CHKO se nenachází žádné turistické informační centrum. Ty jsou však zřízeny v jeho nejbližším okolí, v Domažlicích, Klenčí pod Čerchovem, Pobežovicích, Bělé nad Radbuzou, Přimdě a Tachově. Pro turisty jsou vybudovány tři rozhledny, a to na Čerchově, Havranu a rozhledna Milíře. Věž na Velkém Zvonu slouží k vojenským účelům a není tak přístupná veřejnosti. (Firmy.cz, Mapy.cz 2018).

6.2 Hodnocení potenciálu cestovního v CHKO Český les

V závěrečném zhodnocení potenciálu cestovního ruchu byly ohodnoceny lokalizační a částečně i realizační faktory. Významnou inspirací pro mě byly práce, které se věnovaly potenciálu cestovního ruchu. Jednalo se o *Hodnocení potenciálu cestovního ruchu v obcích České republiky (Bína 2002)* a také *Ohodnocení geografického potenciálu Plzeňského kraje*, který zpracovala Marie Novotná v rámci *Rozvojového potenciálu Plzeňského kraje (Dokoupil a kol. 2005)*. Obě práce jsou rozdílné ve způsobů hodnocení. Bína hodnocení zpracovává pro územní jednotky obcí, což je sice poměrně podrobné, na druhou stranu může být někdy zkreslující, jelikož se mohou turistické atraktivity koncentrovat do jedné části obce a zbytek může mít nízký potenciál (Hanuš 2017). Novotná naopak hodnotí potenciál cestovního ruchu pomocí rastrové reprezentace, která byla využita i pro hodnocení potenciálu v CHKO Český les. Obě práce rozlišují kulturní a přírodní složku, ovšem zde byl celkový potenciál sloučen do jednoho souboru. Výstupy však byly vytvořeny dva, první hodnocení potenciálu bez hodnoty zaniklých obcí a druhý celkový i s faktorem zaniklých obcí, aby bylo vidět, jak velký rozdíl je mezi výstupy, tedy jaký mají zaniklé obce vliv na celkový potenciál. Postup při zpracování výsledného potenciálu a rozdělení do kategorií byl popsán v metodice v kapitole č. 3.

Podle hodnoty výsledného potenciálu bylo území rozděleno na tři kategorie (nízký, průměrný, vysoký) a výsledná hodnota rozdělena na plochu v procentech. Na základě provedené rastrové reference bylo zjištěno, že potenciál cestovního ruchu je v CHKO Český les převážně nízký (viz tabulka č. 9). Ten zde vykazuje 62,6 %. Vysoký potenciál má pouze 8 % území plochy zájmového území (viz mapa č. 5). Nejvyšší koncentraci vysokého turistického potenciálu najdeme v nejjižnější části území, převážně kolem nejvyšší hory Čerchov.

Rozdělením obou rastrů (map) bylo zjištěno, jakou roli hrají zaniklé obce v konečném potenciálu oblasti. Po zakomponování 60 obcí s jednobodovým ohodnocením došlo k mírnému zvýšení potenciálu cestovního ruchu. Hodnota vysokého potenciálu vzrostla pouze o 1,2 %, naopak u nízkého potenciálu klesla o 1,7 % (viz tabulky č. 8 a č. 9). Je tedy zřejmé, že faktor zaniklých obcí není pro celkovou turistickou atraktivitu CHKO Český les až tak zásadní. Ovšem v některých lokálních oblastech může hrát významnou roli. Jedná se především o již zmiňované oblasti kolem obcí Rybník a Staré Knížecí Huti, ale i třeba kolem Nemanic, kde je vyšší koncentrace těchto objektů (viz mapy č. 4 a 5).

Tabulka č. 8: Rozdělení území CHKO Český les do kategorií podle výsledného potenciálu cestovního ruchu (bez faktoru zaniklých obcí)

Název kategorie	Hodnota potenciálu	Plocha (v %)
Nízký	0 – 1	64,3
Průměrný	1,1 – 2	28,9
Vysoký	2,1 a více	6,8

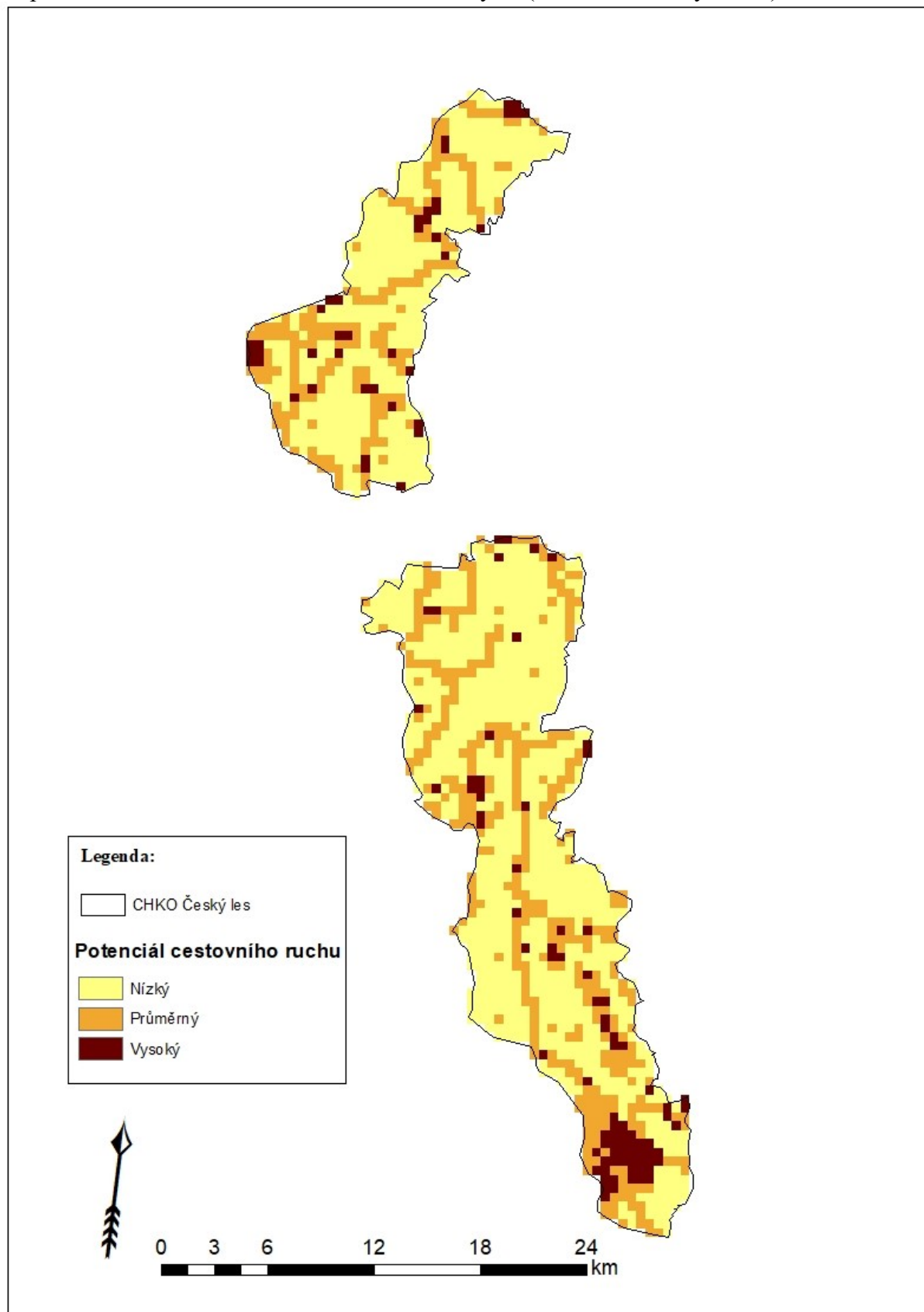
Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka č. 9: Rozdělení území CHKO Český les do kategorií podle výsledného celkového potenciálu cestovního ruchu

Název kategorie	Hodnota potenciálu	Plocha (v %)
Nízký	0 – 1	62,6
Průměrný	1,1 – 2	29,4
Vysoký	2,1 a více	8,0

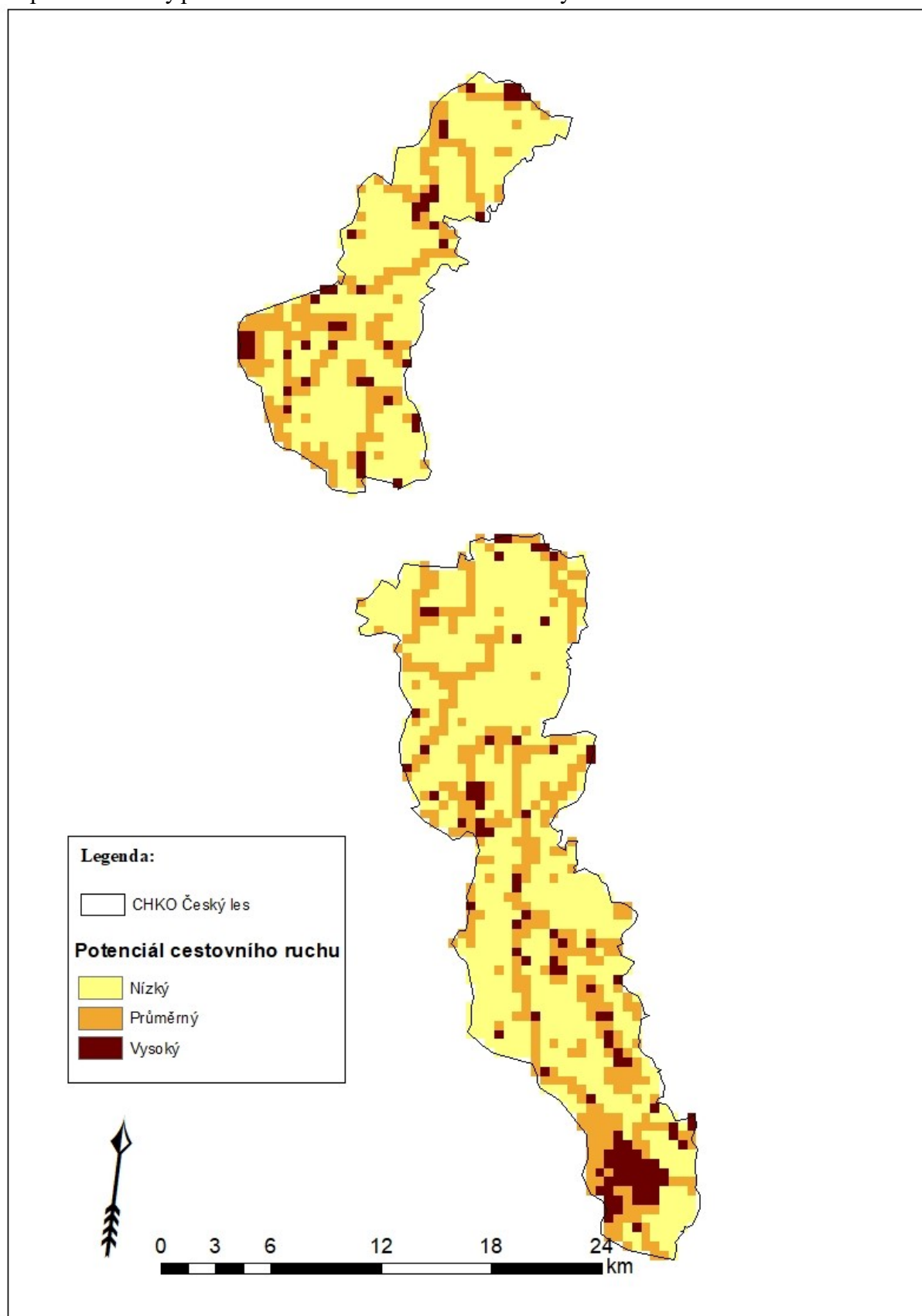
Zdroj: vlastní zpracování

Mapa č. 4: Potenciál cestovního ruchu v CHKO Český les (bez faktoru zaniklých obcí)

Zdroj: vlastní zpracování pomocí ArcGIS 2018

Mapa č. 5: Celkový potenciál cestovního ruchu v CHKO Český les

Zdroj: vlastní zpracování pomocí ArcGIS 2018

6.3 Návrh potenciálních naučných stezek po zaniklých obcích

V okolí obce Rybník, kde se nachází nejvíce zaniklých obcí, by mohly vést hned dvě naučné stezky. Pokud by zde byla pouze jedna stezka, která by měla obejít všechny zaniklé obce v okolí, měřila by totiž cca 30 km, což by leckterého turistu nejspíše odradilo, jelikož by to bylo velmi časově náročné, jak vzdálenostně, tak i díky členitosti terénu.

První trasa by mohla vést z Rybníku přes Bedřichov, Korytany, k Šidlákovu, odtud po žluté značce směrem k Horce a Kněžské, odtud pokračovat na Velký Horšín. Odtud by se však musela dále vybudovat nová zpevněná stezka směrem k Malému Horšínu a Liščí Hoře. Odtud by se trasa vracela přes Novosedly, Mostek a Starou Huť zpět do Rybníku. Trasa by měřila cca 15,5 km a výchozí a cílová obec Rybník nabízí stravování i ubytování. Mapa trasy viz příloha č. 29.

Druhá trasa by také měla start i cíl v Rybníku. Odtud by se vydala po červené značce směrem na sever ke Staré Huti, dále na Jánskou Huť, Václav a Pleš. Zde by se trasa vrátila zpět na Václav a odtud by se vydala na Malý Zvon, kolem Štráské Huti a pokračovala na Bernstein, odkud by se vrátila zpět do Rybníku. Trasa by měřila 17 km a měla by větší převýšení než první trasa. Mapa trasy viz příloha č. 30.

Třetí naučná stezka by mohla být realizována v severní části CHKO Český les v okolí Staré Knížecí Huti. Trasa by vedla na jih k bývalé Jedlině, odtud ke zříceninám zámku Zahájí, poté se stáčela na sever na Stoupu, Českou Ves a Zlatý Potok a odtud se vracela přes Novou Knížecí Huť zpět do Staré Knížecí Hutě. Trasa by měřila cca 15 km. Mapa trasy viz příloha č. 31.

Tyto nové potenciální naučné stezky by mohly zvýšit atraktivitu zaniklých obcí v CHKO Český les. Jak již bylo zmíněno výše, takové trasy regionu chybí. Vhodnou oblastí pro zřízení stezky by mohlo být i okolí obce Nemanice, kde se nachází pět zaniklých obcí, ovšem zde je horší dopravní dostupnost a nejsou zde žádná ubytovací a stravovací zařízení, ani parkoviště pro osobní automobily.

7 Diskuze

V této části budou diskutovány zjištěné výsledky diplomové práce. Nejprve bylo zanalyzováno a popsáno 60 zaniklých obcí, nacházející se v CHKO Český les. Všechny tyto obce zanikly po 2. světové válce, především v 50. a 60. let na základě politických rozhodnutí: vysídlení německého obyvatelstva, následné nedostatečné osídlení a zřízení hraničního a zakázaného pásma. V této oblasti se ze zaniklých obcí příliš nedochovalo, pouze na místech pár obcí se nachází viditelné zbytky základů budov či zachovalé hřbitovy. U některých zaniklých obcí především na Domažlicku je však nulová či velmi malá informovanost přímo na místě, kde stávaly. Jedná se především o obce, které neleží při turistických trasách či cyklostezkách.

V CHKO Český les je poměrně hustě zastoupena síť turistických a cyklistických tras, především v její jižní části kolem nejvyšší hory Čerchov, ale také západně od města Bělá nad Radbuzou. Velký význam mají příhraniční cyklotrasy, a to cyklotrasa železné opony a také cyklotrasa č. 36. V severní části je naopak více naučných stezek, nejvíce se jich nachází kolem Rozvadova, kde území CHKO rozděluje dálnice D5. Pouze jedna stezka je však zaměřena na tematiku zaniklé obce, a to NS Lísková. Špatná je situace především ohledně ubytování a stravování. Na území CHKO Český les se nachází pouze devět ubytovacích a 16 stravovacích zařízení. Tyto služby se však nachází ve větší míře za hranicemi CHKO.

Pro hodnocení potenciálu cestovního ruchu v CHKO Český les byla využita rastrová reprezentace na základě bodového ohodnocení lokalizačních a některých realizačních faktorů. Zvláštní důraz byl kladen na zaniklé obce a šlo o to především zjistit, jaký mají vliv na celkový potenciál cestovního ruchu v zájmovém území.

Proto bylo nutné vytvořit dva rastrové výstupy výsledného potenciálu, a to se zaniklými obcemi a bez nich. Plocha zájmového území byla tak rozdělena podle výsledného potenciálu na tři kategorie: nízký, průměrný a vysoký. Způsob hodnocení byl zpracován na základě tří prací: *Hodnocení potenciálu cestovního ruchu v České republice* (Bína 2002), *Ohodnocení geografického potenciálu pro cestovní ruch v Plzeňském kraji* od Marie Novotné, která jej zpracovala v rámci *Rozvojového potenciálu Plzeňského kraje* (Dokoupil a kol. 2005) a také *Potenciál chráněných krajinných oblastí pro jednodenní rekreaci obyvatel Plzně* (Hanuš 2017).

Z výsledků bylo zjištěno, že zaniklé obce zvyšují celkový potenciál cestovního ruchu v oblasti jen nepatrně. Procentuální vyjádření u vysokého potenciálu se zvýšilo pouze o 1,2 %. Celkově v CHKO Český les převažují oblasti s nízkým potenciálem, a to 62,6 %. Vysoký potenciál zaujímá pouze 8 % území. Dá se říci, že by se oblast CHKO Český les mohla rozdělit na tři až čtyři oblasti s vyšším potenciálem cestovního ruchu (viz mapa č. 5). Nejvyšší potenciál

vykazuje oblast kolem nejvyšší hory Čerchov, na které je vybudována rozhledna, stravovací zařízení a nachází se v jeho blízkosti národní přírodní rezervace Čerchovské hvozdy a také dvě přírodní rezervace Bystřice a Smrčí. Druhou oblastí s vyšším potenciálem je tzv. pásmo Haltravy. Jedná se o hřebenovku vrcholů na okraji Českého lesa, která začíná u samoty Výhledy, kde stojí pomník spisovatele Jindřicha Šimona Baara a nachází se zde i hotel s restaurací. Pásmo se táhne přes vrcholy Sádek, Haltrava, Škarmanka až na Starý Herštejn, kde je zřícenina hradu. Třetí oblast je severně od obce Rybník, kolem zaniklé obce Pleš. Právě zaniklé obce jsou zde hustě rozmístěny a mohou být největším turistickým lákadlem. V severní tachovské oblasti vykazuje vyšší turistický potenciál oblast od Staré Knížecí Hutě směrem ke státní hranici s Německem. Kromě nedávno vybudované rozhledny Havran je zde také vysoká koncentrace zaniklých obcí a maloplošných chráněných území.

Jelikož se v zájmovém území nachází 60 skutečně zaniklých obcí, je škoda, že není vytvořena žádná naučná stezka, která by se věnovala speciálně pouze těmto památkám. Pouze jedna jediná naučná stezka se věnuje zaniklé obci Lísková, ovšem ta prochází prostorami pouze této jedné zaniklé vsi. Ačkoliv bylo zjištěno, že zaniklé obce nemají až tak velký vliv na celkovém potenciálu cestovního ruchu v CHKO Český les, nachází se zde cca dvě až tři oblasti, kde jsou poměrně hustě koncentrovány a kde by se v budoucnu daly vytvořit naučné stezky. I to by mohlo navýšit podvědomí turistů a zatraktivnit tyto zapomenuté pozůstatky relativně nedávné historie.

Na základě zjištěných poznatků tak byly navrženy tři trasy pro potenciální naučné stezky po zaniklých obcích. Jednalo se oblasti kolem obcí Rybník a Stará Knížecí Huť, kde se nachází vysoká koncentrace zaniklých obcí a kde byl zjištěn průměrný až vysoký potenciál. Všechny tři trasy by byly okružní a měřily by kolem 15 km. Dvě naučné stezky by vycházely z obce Rybník, třetí ze Staré Knížecí Huti. Celkem by naučné stezky zahrnovaly 21 zaniklých obcí, především u Rybníku by se jednalo v některých případech o obce, které neleží u turistických značených tras.

8 Závěr

V této diplomové práci byl definován hlavní cíl a dva dílčí cíle. Nejprve bylo provedeno vymezení zájmového území Chráněné krajinné oblasti Český les. V rozboru literatury byly vysvětleny některé pojmy týkající se problematiky dědictví, zanikání obcí, cestovního ruchu, a především jeho potenciálu, na kterém byl založen hlavní cíl práce. Po vysvětlení metodiky byly představeny základní fyzickogeografické a sociogeografické charakteristiky vymezeného území.

Prvním dílčím cílem byla interpretace dědictví zaniklých obcí v CHKO Český les. Nejdříve bylo nutné vyselektovat pouze ty obce, které se nacházely skutečně v zájmovém území a byly uvedeny v *Historickém lexikonu obcí České republiky*. Celkem bylo zkoumáno 60 obcí a byla popsána jejich poloha, historie, vývoj počtu obyvatel a současný stav.

Dalším dílčím cílem bylo zhodnocení realizačních předpokladů cestovního ruchu v zájmovém území. Pomocí mapového portálu *Mapy.cz* byly změřeny délky kilometrů turistických tras, cyklotras a naučných stezek. Následně byl představen přehled ubytovacích a stravovacích zařízení a také sportovišť v oblasti.

Hlavním cílem bylo zhodnocení potenciálu cestovního ruchu v CHKO Český les se zvláštním zaměřením na zaniklé obce. Potenciál byl hodnocen rastrovou reprezentací na základě bodového ohodnocení lokalizačních a dvou realizačních faktorů. To rozdělilo území na dílčí území s vysokým, průměrným a nízkým potenciálem. Místa s vyšším potenciálem by se v CHKO Český les dala rozdělit na čtyři oblasti. Důležitý byl faktor zaniklých obcí, a proto byly vyrobeny dva výstupy, aby bylo zjištěno, jak je tento faktor důležitý pro výsledný celkový potenciál cestovního ruchu v oblasti. Zjištěno však bylo, že zaniklé obce nejsou zas tak významné pro celkový potenciál cestovního ruchu CHKO, ale spíše pro určité lokální oblasti a to např. v okolí obcí Rybník, Nemanice a Stará Knížecí Huť.

V závěrečné diskuzi byla ještě navrhována možnost, jak by bylo možné atraktivitu zaniklých obcí v oblasti zvýšit. Zmíněno bylo, že oblasti chybí naučná stezka, která by se specializovala čistě na zaniklé obce. Byly tak navrženy tři trasy potenciálních naučných stezek, které by návštěvníky seznámily se zapomenutými místy a krajinou Českého lesa, kterou politické procesy proměnily k nepoznání.

Na základě této diplomové práce lze podobným způsobem zmapovat potenciál zaniklých obcí v jiném zájmovém území. Je zde také možnost použít více realizačních faktorů a na základě jejich faktorů vytvořit komplexnější hodnocení potenciálu cestovního ruchu.

Seznam použité literatury

- BÍNA, J. (2002): Hodnocení potenciálu cestovního ruchu v obcích České republiky. Urbanismus a územní rozvoj. 5(1), s. 2-11
- DUDÁK, V. (2005): Český les: příroda - historie - život. Vyd. 1., Baset, Praha.
- FIALOVÁ, D. a VÁGNER, J. (2010): Geografie cestovního ruchu: 2010. Geografická sekce UK, Praha.
- HANUŠ, P. (2017): Potenciál chráněných krajinných oblastí pro jednodenní rekreaci obyvatel Plzně. Bakalářská práce. Fakulta ekonomická, Západočeská univerzita v Plzni.
- HORÁKOVÁ, H. a FIALOVÁ, D. (2014): Transformace venkova: turismus jako forma rozvoje. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, Praha.
- HOWARD, P. (2003): Heritage: management, interpretation, identity. Continuum, New York.
- HURBÁNEK, P. (2005): Vybrané priestorové atribúty systému osídlenia, ich charakteristiky a miery. In: Svatoňová, H. (ed.): Geografie XVI, Geographical aspects of Central European space, Proceedings. Masarykova univerzita, Brno, 222–229.
- HRALA, V. (1997): Geografie cestovního ruchu 3. upr. vyd. Idea servis, Praha.
- KADLECOVÁ, H. (2013): Udržitelný rozvoj cestovního ruchu v CHKO Český les. Fakulta mezinárodních vztahů, Vysoká škola ekonomická v Praze.
- KOVAŘÍK, D. (2009): Demoliční akce v českém pohraničí v letech 1945–1960. Disertační práce. Filosofická fakulta, Masarykova univerzita v Brně.
- KUČERA, Zdeněk (2006): Zanikání sídel v pohraničí Čech po roce 1945. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Přírodovědecká fakulta, Univerzita Karlova v Praze.

NOVOTNÁ, M. (2005): Ohodnocení geografického potenciálu pro cestovní ruch. In: Dokoupil, J. a kol.: Rozvojový potenciál Plzeňského kraje. Západočeská univerzita v Plzni, Plzeň, 15-26.

PROCHÁZKA, Z (2007): Putování po zaniklých místech Českého lesa – I. díl Domažlicko. Nakladatelství Českého lesa, Domažlice.

PROCHÁZKA, Z. (2011): Putování po zaniklých místech Českého lesa – II. díl Tachovsko. Nakladatelství Českého lesa, Domažlice.

STANĚK, T. (1991): Odsun Němců z Československa 1945-1947. Academia, Naše vojsko, Praha.

VYSTOUPIL, J. a kol. (2006): Atlas cestovního ruchu České republiky. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Praha.

VYSTOUPIL, J. a ŠAUER, M. (2011): Geografie cestovního ruchu České republiky. Aleš Čeněk, Praha

ZELENKA, J. (2013): Udržitelný cestovní ruch: management cestovního ruchu v chráněných územích. Gaudeamus, Hradec Králové.

ZELENKA, J. a PÁSKOVÁ, M. (2012): Výkladový slovník cestovního ruchu. Kompletně přeprac. a dopl. 2. vyd. Linde Praha, Praha

Elektronické zdroje

AOPK ČR (2018): Portál Informačního systému ochrany přírody.

http://portal.nature.cz/publik_syst/ctihtmlpage.php?what=6142&nabidka=rozbalitModul&modulID=463 (cit. 2. 5. 2018).

ARCDATA PRAHA s.r.o, (2018): ArcČR 500 <https://www.arcdata.cz/produkty/geograficka-data/arccr-500/> (cit. 21. 3. 2018).

Autokempbabylon.cz (2018): http://files.autokempbabylon.cz/pruvodce_cs.pdf (cit. 24. 4. 2018).

Cyklotrasy.cz (2018): <http://cyklotrasy.cz/encyklopedie/objekty1.phtml?id=141003> (cit. 24. 4. 2018).

CzechTourism (2017): Mapa turistických regionů a oblastí: <http://www.czechtourism.cz/nase-sluzby-pro-vas/spoluprace-s-regiony/mapa-turistickych-regionu-a-oblasti,-kontakty/> (cit. 15. 10. 2017)

Českým Lesem.cz (2018): <http://www.ceskymlesem.eu/naucna-stezka-branka.html> (cit. 24. 4. 2018).

ČSÚ (2017): Historický lexikon obcí, okres Domažlice, 1869 - 2011. Český statistický úřad, Praha <https://www.czso.cz/documents/10180/20537734/130084150321.pdf/98d353dc-5ccd-466a-90a8-c65115139281?version=1.2> (cit. 19. 4. 2017).

ČSÚ (2017): Historický lexikon obcí, okres Tachov, 1869 – 2011. Český statistický úřad, Praha <https://www.czso.cz/documents/10180/20537734/130084150327.pdf/28cbd664-6c61-4c29-927a-0b3701d7fe76?version=1.2> (cit. 19. 4. 2017).

ČSÚ (2018): Hromadná ubytovací zařízení České republiky, okres Domažlice, 2018. Český statistický úřad, Praha <https://vdb.czso.cz/huz/okres.jsp?k=CZ0321> (cit. 25. 3. 2018).

ČSÚ (2018): Hromadná ubytovací zařízení České republiky, okres Tachov, 2018. Český statistický úřad, Praha <https://vdb.czso.cz/huz/okres.jsp?k=CZ0327> (cit. 25. 3. 2018).

ČÚZK (2018): Geoportál, prohlížeč služba WMS – ZM 50 © 2017
[http://geoportal.cuzk.cz/\(S\(mh4hpdenwxeh35ztomfy3ugd\)\)/Default.aspx?menu=3117&mode=TextMeta&side=wms.verejne&metadataID=CZ-CUZK-WMS-ZM50-P&metadataXSL=metadata.sluzba](http://geoportal.cuzk.cz/(S(mh4hpdenwxeh35ztomfy3ugd))/Default.aspx?menu=3117&mode=TextMeta&side=wms.verejne&metadataID=CZ-CUZK-WMS-ZM50-P&metadataXSL=metadata.sluzba) (cit. 2. 5. 2018).

Domažlický deník (2018): https://domazlicky.denik.cz/kultura_region/u-liskove-vede-nova-cesko-nemecka-naucna-stezka-20121002.html (cit. 24. 4. 2018)

Firmy.cz (2018): Restaurační a pohostinské služby Plzeňský kraj
<https://www.firmy.cz/Restauracni-a-pohostinske-sluzby/kraj-plzensky> (cit. 25. 3. 2018).

Firmy.cz (2018): Sportovní centra a sportoviště Plzeňský kraj <https://www.firmy.cz/Remesla-a-sluzby/Sportovni-sluzby/Sportovni-centra-a-sportoviste/kraj-plzensky> (cit. 30.3.2018).

Fototuristika.cz (2018): Naučná stezka Lesná <http://www.fototuristika.cz/tips/detail/1181> (cit. 24. 4. 2018).

IDOS.cz (2017): <https://jizdnirady.idnes.cz/vlakyautobusy/spojeni/> (cit. 15. 11. 2017).

Karlovarskýkraj.cz (2018): Evropská dálková cyklotrasa EV13 https://www.kr-karlovarsky.cz/cyklo/cyklotrasy/Stranky/Popis_EV13.aspx (cit. 24. 4. 2018).

Karlovarskýkraj.cz (2018): Národní cyklotrasa č. 36 https://www.kr-karlovarsky.cz/cyklo/cyklotrasy/marianske-lazne/Stranky/Popis_36.aspx (cit. 24. 4. 2018).

KČT (2018): Svatojakubská cesta <http://www.plzenskykraj.kct.cz/jakub/jakub.htm> (cit. 24. 4. 2018).

Kolowrat.cz (2018): Kolowrat Krakowští <http://www.kolowrat.cz/cs/turisticke-stezky> (cit. 24. 4. 2018).

Mapy.cz (2017): Turistická mapa

<https://mapy.cz/turisticka?x=12.9255000&y=49.4413990&z=11> (cit. 19. 4. 2017).

MaVlast.cz (2018): <http://www.mavlast.cz/top-turisticke-cile.historie-sklarstvi->
(cit. 24. 4. 2018).

NS Capartické louky (2018): <http://ceskyles.ochranaprirody.cz/regionalni-pracoviste-informuje/naucne-stezky/ns-caparticke-louky/> (cit. 24. 4. 2018).

Oficiální stránky Obce Rozvadov (2018): <http://www.rozvadov.cz/vitame-vas/turistika/naucne-stezky-rozvadov/prihranicni-naucna-stezka/> (cit. 24. 4. 2018).

Portál územního plánování (2017): Obce <https://portal.uur.cz/spravni-usporadani-cr-organy-uzemniho-planovani/obce.asp> (cit. 25. 10. 2017)

Přimda.cz (2018): <https://www.hrad-primda.cz/cs/tipy-na-vylet/5154-primdska-naucna-stezka>
(cit. 24. 4. 2018).

PřírodaČeska.cz (2018): Naučná stezka Lesná <http://prirodaceska.cz/ns-lesna/>
(cit. 24. 4. 2018).

Regionální pracoviště Správa CHKO Český les (2018): <http://ceskyles.ochranaprirody.cz/>
(cit. 10. 1. 2018)

TACHOVSKO.com (2018): <http://www.tachovsko.com/naucna-stezka-branka.html>
(cit. 24. 4. 2018).

TACHOVSKO.com (2018): <http://www.tachovsko.com/naucna-stezka-historie-sklarstvi.html>
(cit. 24. 4. 2018).

UNESCO (2017): <http://whc.unesco.org/?cid=175> (cit. 25. 6. 2017)

UNWTO (2017): Definition <http://www2.unwto.org/content/about-us-5> (cit. 20. 5. 2017)

Přílohy

Příloha č. 1.: Fotografie zaniklé obce Francína Hut'

Zdroj: vlastní foto 2017

Příloha č. 2: Fotografie zaniklé obce Horka

Zdroj: vlastní foto 2017

Příloha č. 3: Fotografie zbytků Jánské Huti

Zdroj: vlastní foto 2017

Příloha č. 4: Fotografie zbytků Kněžské

Zdroj: vlastní foto 2017

Příloha č. 5: Fotografie zastřešených zbytků sklárny v Křížová Huti

Zdroj: vlastní foto 2017

Příloha č. 6: Zbytky obce Lísková

Zdroj: vlastní foto 2017

Příloha č. 7: Zbytky obce Lískovec

Zdroj: vlastní foto 2017

Příloha č. 8: Archeologické nálezy zbytků obce Lučina

Zdroj: vlastní foto 2017

Příloha č. 9: Zbytky obce Mostek

Zdroj: vlastní foto 2017

Příloha č. 10: Fotografie zaniklé obce Mýtnice

Zdroj: vlastní foto 2017

Příloha č. 11: Kamenný kříž v Nuzarově

Zdroj: vlastní foto 2017

Příloha č. 12: Fotografie zaniklé obce Pila

Zdroj: vlastní foto 2017

Příloha č. 13: Zbytky areálu hřbitova na Pleši

Zdroj: vlastní foto 2017

Příloha č. 14: Zbytky obce Ruštejn

Zdroj: vlastní foto 2017

Příloha č. 15: Zbytky obce Růžov

Zdroj: vlastní foto 2017

Příloha č. 16: Fotografie zaniklé obce Stará Huť

Zdroj: vlastní foto 2017

Příloha č. 17: Pozůstatky Štráské Huti:

Zdroj: vlastní foto 2017

Příloha č. 18: Pozůstatky obce Úpor

Zdroj: vlastní foto 2017

Příloha č. 19: Zbytky obce Václav

Zdroj: vlastní foto 2017

Příloha č. 20: Zbytky obce Valtířov

Zdroj: vlastní foto 2017

Příloha č. 21: Zbytky školy ve Walddorfu:

Zdroj: vlastní foto 2017

Příloha č. 22: Zbytky obce Železná Huť

Zdroj: vlastní foto 2017

Příloha č. 23: Památník obětem 1. světové války v Jedlině

Zdroj: vlastní foto 2018

Příloha č. 24: Zbytky statku v Zahájí

Zdroj: vlastní foto 2018

Příloha č. 25: Pamětní kámen v bývalé obci Stoupa

Zdroj: vlastní foto 2018

Příloha č. 26: Zbytky kostela sv. Apoleny

Zdroj: vlastní foto 2017

Příloha č. 27: Rybník v Zadním Zahájí

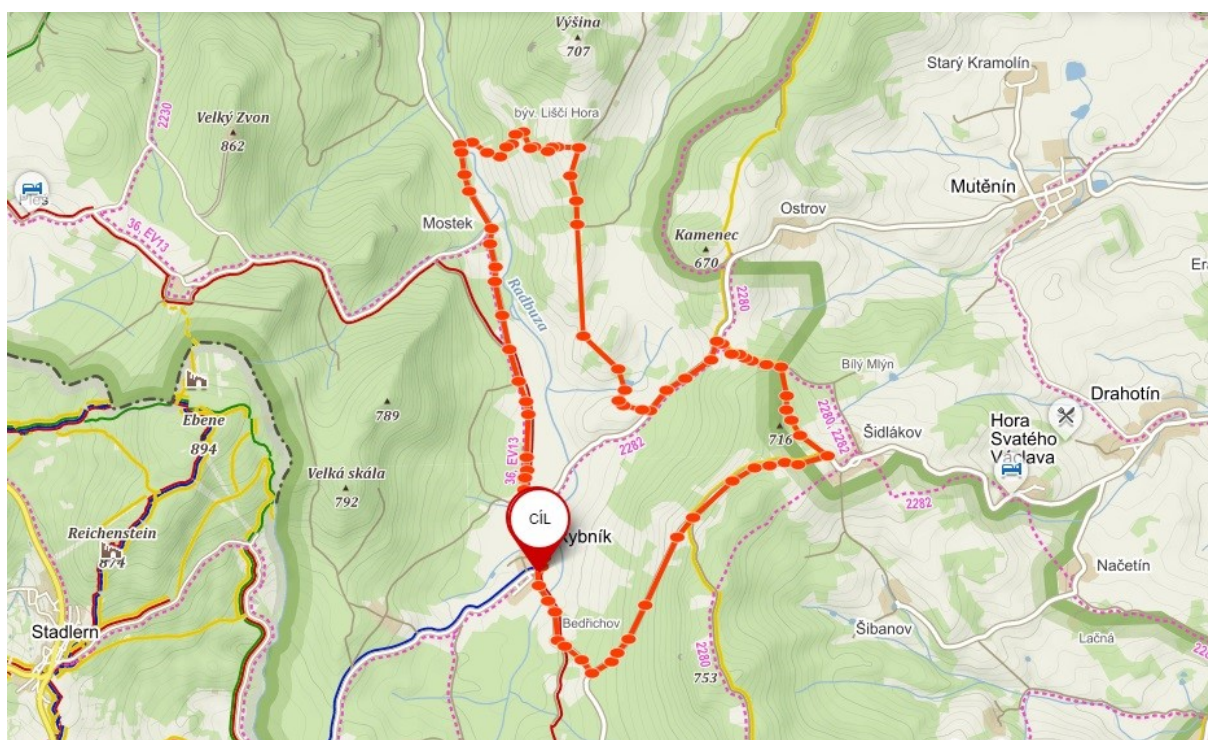
Zdroj: vlastní foto 2018

Příloha č. 28: Zbytky bývalé obce Zlatý Potok

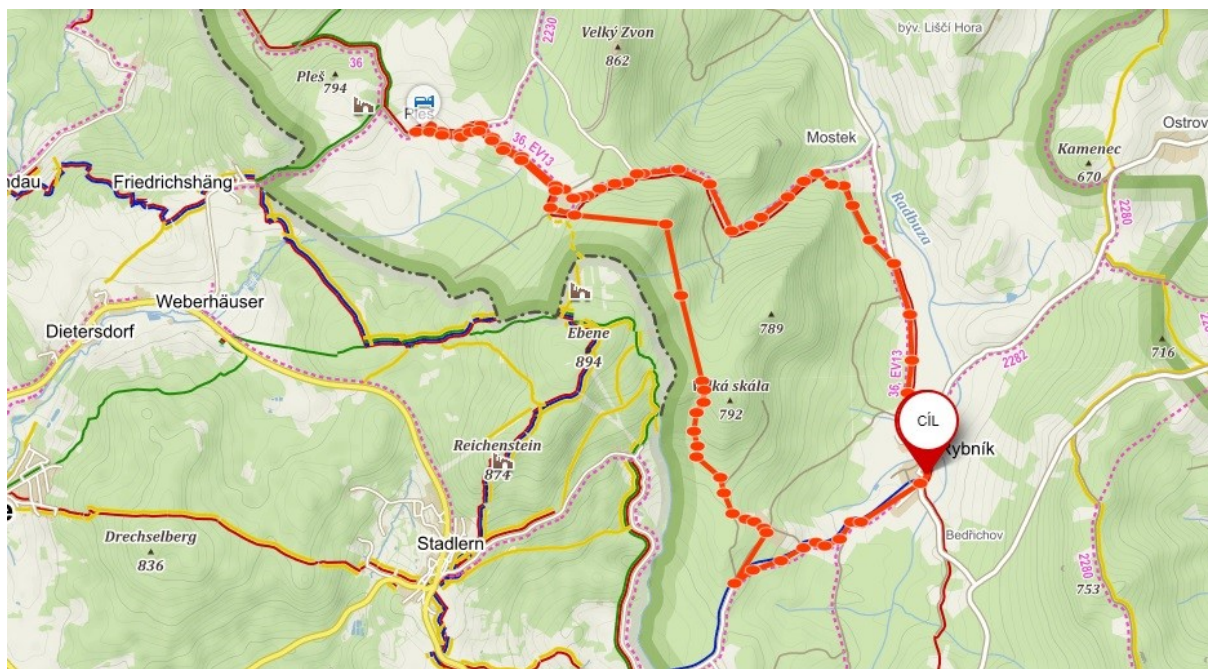
Zdroj: vlastní foto 2018

Příloha č. 29: Návrh trasy č. 1 na naučnou stezku po zaniklých obcích

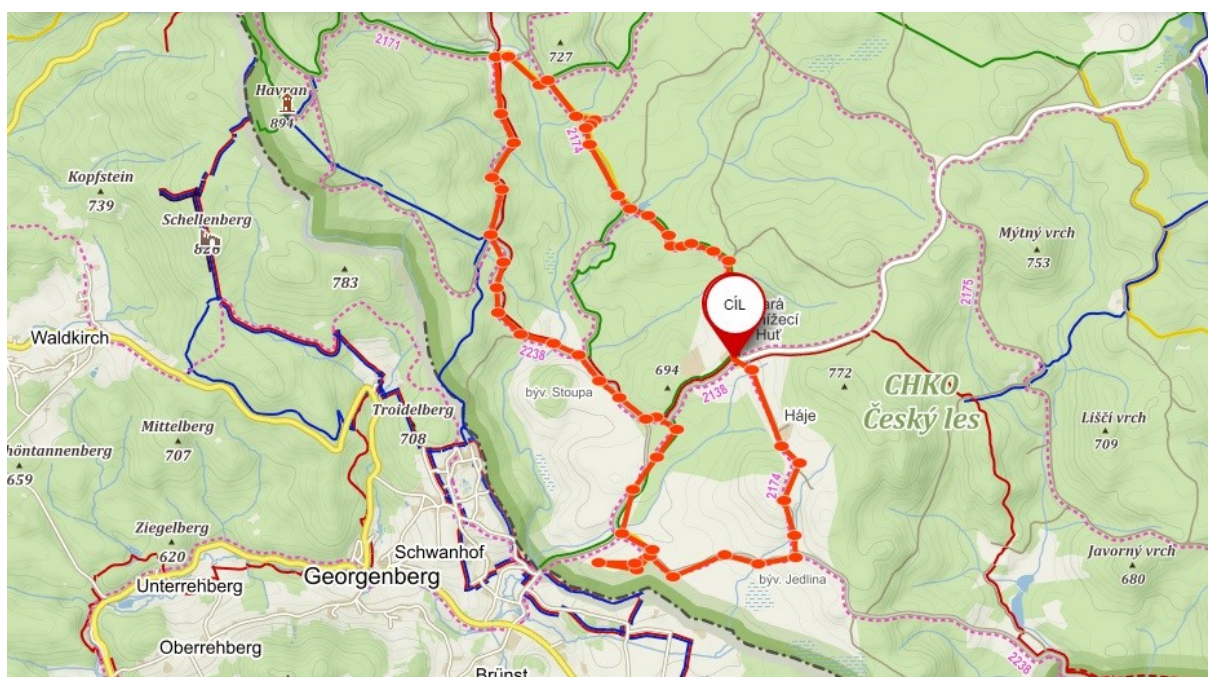
Zdroj: Mapy.cz 2018

Příloha č. 30: Návrh trasy č. 2 na naučnou stezku po zaniklých obcích

Zdroj: Mapy.cz 2018

Příloha č. 31: Návrh trasy č. 3 na naučnou stezku po zaniklých obcích

Zdroj: Mapy.cz 2018